Bulletin of the Dept of Indian History and Archaeology No 6

GENERAL EDITOR

PROFESSOR K A NILAKANTA SASTRI

# VELUGŌṬIVĀRIVAṀŚĀVAḶI

**Bulletin of the Dept of Indian History and Archaeology N**

GENERAL EDITOR

PROFESSOR K A NILAKANTA SASTRI

# VELUGŌṬIVĀRIVAṀŚĀVAḶI

Bulletin of the Dept of Indian History and Archaeology No 6

GENERAL EDITOR

PROFESSOR K A NILAKANTA SASTRI

# VELUGŌṬIVĀRIVAṀŚĀVAḶI

PRINTED AT THE G S PRESS, MOUNT ROAD, MADRAS

# PREFACE

The present edition of the *Velugōtivārivamsāvali* is based upon two manuscripts of the Mackenzie collection preserved in the Government Oriental Manuscripts Library, Madras, bearing the Nos 15-4-3 and 14-4-17 of which the latter is but a copy of the former No other manuscript of the chronicle is known to exist Although the latter has no independent value of its own, it proved quite useful in correcting the scribal errors in several places, and without it, the task of editing the work would have been far more troublesome than it has actually turned out In preparing the present edition both the manuscripts have been utilised, and they are referred to as 'A' and 'B' respectively in the foot-notes for the sake of convenience While the printing of the text of the work was nearing completion, a printed copy of the chronicle struck at Venkatagiri in 1890 was placed in my hands through the kindness of H H The Rajah of Venkatagiri Unfortunately it turned out to be a verbatim reproduction of the manuscript in the Madras Government Oriental Manuscripts Library with all its textual corruptions and scribal mistakes in addition to numerous printing errors The genealogical table appended to this work is taken from the Family History of Venkatagiri Rajas printed at Madras in 1922 and retained without any modification

In preparing the text for the press, I received considerable help from Messrs M Ramakrishna Kavi, Śrīpāda Lakshmipati Sastri, the Junior Lecturer in Telugu, Madras University, and Vētūri Prabhakara Sastri of the Madras Government Oriental Manuscripts Library Messrs Kavi and Lakshmipati Sastri rendered valuable assistance in correcting and restoring the proper text Vidwan G Subbaramayya, the former Editor of the *Bharati*, revised the text, and corrected the proofs with great patience Prof K A Nilakanta Sastri, the Professor of Indian History and Archaeology, Madras University, and Mr A S Ramanatha Aiyar of the Epigraphy Department, Madras, kindly revised the Introduction and offered their valuable criticisms and suggestions Mr M Venkataramayya kindly checked the references and prepared the index I offer them all my grateful thanks for their unvarying help The proprietors of Rao Brothers and the G S Press have earned my gratitude for the excellent manner in which they have carried out the printing

I thank the Syndicate of the Madras University for kindly sanctioning the publication of the work as a Bulletin of the University Department of Indian History

*University of Madras,*
*17th July 1939*

N V R

## ABBREVIATIONS

| | |
|---|---|
| E C | Epigraphia Carnatica |
| E D | Elliot and Dowson History of India as told by its own historians |
| E I | Epigraphia Indica |
| I A | Indian Antiquary |
| J A H R S | Journal of the Andhra Historical Research Society |
| J T A | Journal of the Telugu Academy |
| L R | Local Records (C P Brown) |
| Mac Mss | Mackenzie Manuscripts |
| M E R (A R E) | Madras Epigraphical Report |
| S I I | South Indian Inscriptions |

# CONTENTS

## CONTENTS

and Prasāditya seems to have upheld the cause of the queen, and obtained from her the titles, *Kākati-rājya-sthāpanācārya,* and *Rāyapitāmahānka,* as a reward for his loyalty

Another deed which is attributed to Prasāditya is the introduction of the Nāyakship He is said to have entrusted the defence of the kingdom to seventy-seven Nāyaks, but tradition embodied in *Pratāpacaritra,* on the contrary, gives the credit for introducing this reform to Rudrāmbā's grandson and successor Pratāparudra Inscriptions, however, refer to *Nāyankara* or the office of Nāyaka as early as 1279 A D[1] Therefore, Prasāditya must have introduced this reform early in the reign of Rudrāmbā He seems to have survived the queen and helped Pratāparudra in the administration of the kingdom during the early years of his reign, and was decorated by that monarch with an anklet and bell *(ande)*

*Third Generation Vennama and Sabbi*

Dāma, the elder brother of Prasāditya, had two sons, Vennama and Sabbi, who seem to have flourished about the beginning of the fourteenth century Of these Vennama is said to have destroyed the vast Muhammadan army in a battle The circumstances in which he fought with the Muhammadans are not known The Khaljī and the Tughlāq Sultans of Delhi had to lead, according to the Mussalman historians, no less than five invasions into Telingāna during the first quarter of the fourteenth century before they could subvert the authority of the ruling Kākatīya dynasty and annex the land Of these the first proved abortive and the fourth ended in defeat The remaining three were crowned with success The Hindu accounts mention seven invasions and allude to some Hindu victories which do not find a place in the Muhammadan histories The Velugōtivārivamsāvali and the family *praśastis* of the Velama Nāyaks give some valuable information not known to us from other sources The battle in which Vennama inflicted a defeat over the Muslim army must have taken place during the first Muhammadan invasion against Telingāna sent by Sultan 'Alā-ud-Dīn Khaljī under Malik Fakhr-ud-Dīn Jūna and Malik Jhaju of Karra "with all the officers and forces of Hindustan" in 1303 A D The expedition, however, ended ingloriously, and the army, 'greatly reduced in numbers' returned to Hindustan[2] Although Barnī attributes

1 S I I iv 705 (A R E 254/1892)
2 E D iii p 189

the failure of the expedition to the outbreak of rains, it is not possible that it could have been due entirely to natural causes The invaders could not have entered the country and returned without coming into conflict with the Kākatīya army Vennama, as mentioned already, claims a victory over them Pōtuganti Maili, another Velama chief in the service of Pratāparudra claims to have destroyed the pride of the Turuskas of Delhi in a battle near Upparapalle As the engagement at Upparapalle had taken place before Malik Kāfūr's invasion of Telingāna, it must have been fought during the first Muslim expedition in 1303 A D The Delhi army appears to have penetrated into the Karimnagar district in which Upparapalle is situated, but had to retreat owing to a reverse 'Alā-ud-Dīn did not, however, give up the idea of subduing Telingāna In 1309 A D, he sent another army under Malik Kāfūr who marched on Warangal and laid siege to it Pratāparudra submitted and gave a written agreement promising "to send annually treasure and elephants "[3] And he observed the terms of this agreement until the death of the Sultan The chronicle of Vellutla chiefs alludes to an incident which took place in Delhi during one of the visits of Pratāparudra's officers bearing, perhaps, the annual tribute to the court of the Sultan For some reasons which are not known at present Pōtuganti Maili and Telungu Bijjana resolved to fight a duel in the presence of the Sultan Malik Nēmār (Malik Nāib) and other officers including the seventy-seven Nāyaks of Telingāna appear to have been present on the occasion Telungu Bijjana was defeated in the fight, and Maili, having thus obtained satisfaction, probably returned with the rest of the Nāyakas to his native country

*Fourth Generation Erra Dāca and Nalla Dāca*

Vennama and Sabbi had each a son bearing the names of Erra Dāca and Nalla Dāca respectively Although both of them are said to have distinguished themselves in the Pāndyan war, greater prominence is given to Erra Dāca than to his cousin Their exploits are dealt with at some length in the present chronicle In the first place, they slew a chief called Kuntlūri Immadi, who is otherwise unknown, in a fierce engagement near the village of Gollapalli Secondly, they encountered the Pāndyas in a battle near Kāñcī Erra Dāca boldly faced the Pāndya who had put the 900,000 Telugu forces to flight on a former occasion, he charged

3 E D iii p 203

Ganapati who heard of his story, invited him to his court at Warangal and bestowed on him several favours including the government of a district

The other version narrates a somewhat different story Rēca, a Pariah servant of Cevvi Reddi, who was ploughing a field protected by a Bhairava in the south of Old Anumanagallu, discovered an inscribed copper-plate which lay hidden in the ground He showed the plate to his master who deciphered the inscription contained thereon It ran as follows "O Bhairava, surrender the nine lakhs (of cash) to him who offers a sacrifice " On hearing the contents of the inscription read out to him, Rēca volunteered to be the victim, so that his master might get hold of the wealth, provided that he agreed to add the term 'Ēca' to the names of his descendants, and accept sandal and *aksatas* from the hands of Pariahs on the occasion of marriage in their households Cevvi Reddi accepted these conditions, and having sacrificed Rēca, took possession of the money He founded a new village and named it Rēcerla in commemoration of his selfless servant

Though these stories differ ever so much from each other, they are in agreement on two points *viz*, (1) that Cevvi Reddi rose to prominence by the discovery of a treasure trove, and (2) that he managed to take possession of it by the devotion of his Pariah servant It is not possible to accept these stories as historical They seem to have been invented at a time when the Velugōdu chiefs, having risen to fame and glory, began to feel that the common obscure peasant Cevvi Reddi was too humble an ancestor for them They wove incredible legends around his name and transformed him into a demi-god worthy of the great warriors who claimed descent from him

*Second generation Dāma, Prasādītya and Rudra*

Cevvi Reddi who, in virtue of his successful encounter with the Vētāla, acquired the name of Bēti Reddi, had three sons, Dāma, Prasādītya, and Rudra Of these the most distinguished was Prasādītya who appears to have played an important part in the affairs of the Kākatīya kingdom during the days of Rudrāmbā and Pratāparudra On the death of King Ganapati, Prasādītya is said to have installed the former's daughter Rudrāmbā on the throne, and put down a formidable ring of enemies that surrounded her This seems to indicate that Rudrāmbā's succession to the throne was not uncontested Probably some of the nobles who were unwilling to acknowledge a woman as their ruler rebelled;

## INTRODUCTION

### *Nature of the work*

The Velugōtivārivamśāvali is a work of considerable historical importance It is a motley collection of verses interspersed with prose passages mostly composed by the bards (*Vandis* and *Māgadhas*) in praise of the chiefs of the Rēcerla or Velugōdu family who extended to them their patronage Occasionally, however, verses culled from other sources are also met with, e g , the epitaph of Singaya Rāyapa by the poet Mallana and the stanzas from the *Bhānumatīparinayam* of Rentūri Rangarāju As the bards and their patrons in whose praise the verses were composed, did not all belong to one age, it is difficult to assign the work to any particular period The work seems to have grown with time The verses composed by bards were carefully preserved and arranged from time to time in their chronological order, so that within a few generations they assumed the form of a family chronicle Though the manner of its growth has preserved contemporary references to events that happened long ago, it has impaired its value to some extent as a work of art The bards for the most part were men of little learning and no culture They often betray ignorance of the rudiments of grammar and prosody Moreover, they frequently indulge in the use of provincialism and slang and lay no great claim to dignity and taste As verses of several writers of different ages and of varying degrees of learning are gathered together in it, the work presents a bewildering variety of style ranging from the sublime majesty of Śrīnātha's verse to the worst form of doggerel

Two works of recent origin, the *Velugōtivārivamśacaritra,* and the *Rāvuvamśacaritra,* which are mainly based on the Vamśāvali have been cited wherever necessary in the course of this essay, when they give a divergent account

### *The historical importance of the family*

The Velugōdu family to which the chiefs of Venkatagiri belong is one of the most ancient royal families in South India They first came into prominence during the reign of the Kākatīya monarch, Ganapati who ruled at Warangal from 1198 to 1263 A D, and played an important part in the wars of his successors They

obtained from them extensive estates in the neighbourhood of the capital After the dissolution of the Kākatīya kingdom, they became the subjects of the Mussalman Emperors of Delhi like the other Hindu chiefs, but taking advantage of the rebellion of Kāpaya Nāyaka, they asserted their independence and established themselves in the mountainous tracts of Nalgonda They could not maintain their independence long, as they came into conflict with the major kingdoms in their neighbourhood They had to wage wars on the Bahmani Sultans of Gulburga, the Rāyas of Vijayanagara and the Gajapatis of Orissa In this unequal struggle they gradually lost ground, abandoned their original habitat and migrated to Karnātaka, where they became the subordinates of the Rāya and fought his battles against his enemies, specially the Muhammadans The Velugōtivārivamśāvali, which is a chronicle of the family, gives much valuable information about the wars which the Velugōdu chiefs waged on the kings of Vijayanagara, Kondavīdu, Rajahmundry, Cuttack and Bidar Besides, it describes several rebellions and domestic troubles within the Vijayanagara empire, of which nothing is known from other sources Therefore, its value to the student of South Indian history cannot be easily overestimated

The founder of the Rēcerla clan, of which the Velugōdu family is an offshoot, was a farmer of the village Anumanagallu called Cevvi Reddi, the son of Cēyūr Pōli Reddi of Anumanaganti gōtra The Vēlugōtivārivamsāvali contains two versions of the story of Cevvi Reddi, which do not agree with each other fully According to one version, Cevvi Reddi discovered by chance a treasure trove, to take possession of which he had to sacrifice his faithful Pariah servant Rēca, who willingly offered himself as the victim In pursuance of a promise which he made, Cevvi Reddi changed the name of his *gōtra* into Rēcerla in commemoration of his servant who had cheerfully faced death for his benefit He was also obliged to adopt a new name, as a consequence of an encounter with a Vētāla, a kind of demon One evening while he was returning home from his field after dusk, he is said to have been attacked by a Vētāla who resided in a way-side banyan tree Undaunted by the sudden onset of the demon, Cevvi Reddi bravely defended himself with a club which he was carrying in his hand at that time The demon who was pleased with the manifestation of his courage conferred on him certain favours and vanished The news of Cevvi Reddi's encounter with Vētāla was bruited abroad, and people began to call him Bētāla Reddi, by which name he became famous all over the country At last, king

నల్లగొం డటుల విసన్నాణంబుగా[1] నెక్కి
కపటాహితుల నేలఁ । గలిపినాఁడు
గంగ సాక్షిగ మీఁటి[2] । కదిసి రాజమహేంద్ర
వరము చూఱలుగొని । వచ్చినాఁడు
సురథానుకొలువులోఁ । బారసెడు[3] బిరుదుకై
ముద్దుధక్కని వెన్ను । మొత్తినాఁడు
తేజంబుగాఁ బ్రౌఢ । దేవరాయలచేత[4]
నరుదుగా బిరుదందె । నందినాఁడు[5]
ఇనతనూజుని భంగి । నినుగుర్తికోటలో
లీల శత్రుల విభా । ళించినాఁడు
ధీరుఁడై యల్లావు । దీ[6] సురథానుతో[7]
నెమ్మిగా భువనాద్రి । నెక్కినాఁడు
గెంటించి బలిమి సిం । ఖేంద్రఖానుని దోలి
యెలమి రాజ్యంబుఁ దా । నేలినాఁడు
యెడవంక[8] బలవంక । నేచి[9] తాఁకిచయట్టి[10]
బలిదఖానుని భంగ । పఱచినాఁడు
రణకేళి నెఱుకవ । రప్రాంతమునఁ గొట్టి
మన్నెజంగిలి[11] నేపు । మాపినాఁడు

---

1. R V C నల్లకొండలను సన్నాహంబుగా నెక్కి,
A B నల్లగొండటులు సన్నాణంబు నెక్కి
2 ,, p 117, A B మెరసి
3. ,, ,, , ,, వొరశెడు
4 ,, దేవప్రౌఢరాయలచేత
5 ,, బిరుదందె లందినాఁడు
6 A అల్లాడధీ, B ఆవాడధీ
7 A. B. చే
8. ,, యలవంక
9. R V C p 118 బలువంకలార్చి.
10. ,, . బట్టి
11. ,, జంగుల

## వెలుగోటివారి వంశావళి.

… … …

భువిలోన ననవేమ భూపాలుఁ జెఱపెట్టి
యతనిని వేడ్కతో నంపినాఁడు

… … …

చలమర్తిగండఁడై సంబెట పిన్ననిఁ
బ్రౌఢుఁ డెఱుంగను బఱపినాఁడు

… … …

నూతనగిరి దుర్గ నూచంబుగా నెక్కి
యన్నగన్నని గర్వ మణఁచినాఁడు
ధరణీవరాహుఁడై తల్లడిల్లఁగఁ బొంచి
చెంచువలయ మెల్లఁ జెండినాఁడు
సింహఘాతకుఁ డారసించి సంగర కేళి
మస్తఖానుని గెల్చి మసలినాఁడు
నాణెంబుగా సబ్బినాటి రాజ్యంబెల్ల
నద్భుతంబుగఁ జూఱలాడినాఁడు
కృష్ణవెణ్ణా[1] జలక్రీడావినోదుఁడై
యఖిలదానముల సొంపడరినాఁడు[2]
జగనొబ్బగండఁడై చలఁగి[3] రేచర్లను
దురకదళముతలల్ ద్రుంచినాఁడు
చటులోగ్రగతి రాయశరభమై[4] యవలీలఁ
దిరుగ సింహాద్రి సాధించినాఁడు
పరదళంబులు పటాపంచలై పాఱంగ
నెన్న గౌరవకొండ నెక్కినాఁడు
కేళాదిరాయఁడై కెరలి పోరట్లను[5]
చాదుఖానుని వెన్నుఁజఱచి నాఁడు

---

1. A కృష్ణవెణ్ణ్యా B. కృష్ణవేణ్యై
2 A, B అఖిలదానవులసొంపడచినాఁడు, R V. C p 117 యఖిలదారుణుల సొం పడచినాఁడు.
3. The correct form is చెలఁగి
4. R V C p 117 శలభమై
5. ,, గోరంట్లను । చారఖానుని.

వెలుగోటివారి వంశావళి.

... ... ...

భువిలోన ననవేమ - భూపాలుఁ జెఱవెట్టి
యతనిని వేడ్కతో - నంపినాఁడు

... ... ...

చలమర్తిగండఁడై - సంబెట పిన్ననిఁ
బ్రౌఢుఁ డెఱుంగను - బఱపినాఁడు

... .. ...

నూతనగిరి నుగ్గు - నూచంబుగా నెక్కి
యన్నగన్నని గర్వ - మణఁచినాఁడు
ధరణీవరాహుఁడై - తల్లడిల్లఁగఁ బొంచి
చెంచువలయ మెల్లఁ - జెండినాఁడు
సింహఘాతకుఁ డార-సించి సంగరకేళి
మస్తఖానుని గెల్చి - మసలినాఁడు
నాణెంబుగా సబ్బి-నాటి రాజ్యంబెల్ల
నద్భుతంబుగఁ జూఱ-లాడినాఁడు
కృష్ణవేణ్ణా[1] జల-క్రీడావినోదుఁడై
యఖిలదానవుల సొం-పడరినాఁడు[2]
జగనొబ్బగండఁడై-చలఁగి[3] రేచర్లను
దురకదళ[illegible] తలల్ - ద్రుంచినాఁడు
చటులోగ్రగతి రాయ-శరభమై[4] యవలీలఁ
దిరుగ సింహాద్రి సా-ధించినాఁడు
పరదళంబులు పటా-పంచలై పాఱంగ
నెన్న గౌరవకొండ - నెక్కినాఁడు
కేళాదిరాయఁడై - కెరలి పోరట్లను[5]
చాముఖానుని వెన్నుఁ-జఱచి నాఁడు

---

1. A కృష్ణవేణ్యా B. కృష్ణవేణ్యై
2 A B అఖిలదానవులసొంపడఁచినాఁడు, R V. C p 117 యఖిలదారుణుల సొం-పడఁచినాఁడు.
3. The correct form is చెలఁగి
4. R V C p 117 శలభమై
5. ,, గోరంట్లను । చారఖానుని.

నల్లగొండటుల విసన్నాణంబుగా[1] నెక్కి
కపటాహితుల నేలఁ గలిపినాఁడు
గంగ సాక్షిగ మీఱి[2] కదిసి రాజమహేంద్ర
వరము చూఱలుగొని వచ్చినాఁడు
సురథానుకొలువులోఁ బోరసెడు[3] బిరుదుకై
ముద్దుథక్కని వెన్ను మొత్తినాఁడు
తేజంబుగాఁ బ్రౌఢదేవరాయలచేత[4]
నరుదుగా బిరుదండె నందినాఁడు[5]
ఇనతనూజుని భంగి నినుగుర్తికోటలో
లీల శత్రుల విభాళించినాఁడు
ధీరుఁడై యల్లావుదీ[6] సురథానుతో[7]
నెమ్మిగా భువనాద్రి నెక్కినాఁడు
గెంటించి బలిమి సెఖేంద్రఖానుని దోలి
యెలమి రాజ్యంబుఁ దా నేలినాఁడు
యెడవంక[8] బలవంక నేచి[9] తాఁకినయట్టి[10]
బలిదఖానుని భంగపఱచినాఁడు
రణకేళి నెఱుకవరప్రాంతమునఁ గొట్టి
మన్నె జంగిలి[11] నేపుమాపినాఁడు

---

1. R V C నల్లకొండలను సన్నాహంబుగా నెక్కి,
A B నల్లగొండటులు సన్నాణంబు నెక్కి
2 ,, p 117, A B మెరసి
3 ,, ,, , ,, వొరశెడు
4. ,, దేవప్రౌఢరాయలచేత
5. ,, బిరుదండె లందినాఁడు
6 A అల్లాడద్ధీ, B ఆవాడద్ధీ
7 A. B చే
8. ,, యలవంక
9. R V C p 118 బలువంకలార్చి.
10. ,, బట్టి
11 ,, జంగుల



7

మణుగూరికోటలో ఽ మందువమల్నేఁడు[1]
ప్రతిఘటించిన నిల్చి ఽ ప్రామినాఁడు[2]
శరణుఁ జొచ్చిన నొచ్చి[3] ఽ సరిమఖానునిఁ బట్టి[4]
గౌతఘ్రాతటముచఁ ఽ గాఁచినాఁడు
పోరిలోనవె గన్న ఽ భూపాలుఁ జెఱవెట్టి
ధృతిఁ గొత్తకొండ సాధించినాఁడు
యెదిరి విర్గమరాజు[5] ఽ కదనోర్వి గర్వింప
నణఁచి యింద్రునివీటి ఽ కంపినాఁడు
సింహావిక్రమపురి ఽ సింగమపతె గొని[6]
గోపాలకృష్ణుని ఽ గొట్టినాఁడు
మెండుగ వీఁకమైఁ ఽ గొండపల్మన్నీలు
పూని వచ్చిన నూన ఽ పుచ్చినాఁడు
ఎదిరించ నేలూర[7] ఽ నెల్లూరితిప్పని
ముదలించి[8] పటుగతి ఽ మోఁదినాఁడు
కుంట్లూరికోటపై ఽ గుంద్రౌతురాజులు[9]
మొత్తమై యెదిరిన ఽ మొత్తినాఁడు
బాణాలకోటపైఁ ఽ బ్రకటించి యుగ్రతఁ
గాలాగ్నిరుద్రుఁడై ఽ కాల్చినాఁడు
తొరగంటిబాదావి[10] ఽ తురకలఁ బరిమార్చి
పట్టణంబుల రెంటఁ[11] ఽ బరఁగినాఁడు

---

1. R V C p 118 మన్నీడు
2. R V C 118 తూలబరచినాఁడు A B తెరిమినాఁడు
3. , మెచ్చి
4 A సరిమఖానునిగొట్టి B సరణిభానునిగొట్టి , R V C p 118 సరిమఖానునిబట్టి
5 R V C p 118 అదిరి విధమరాజు
6 V R (Ac III. p 104) సింగమపలెకాని
7. A B వేలూర
8 R V C p 11ర మొదలింటు
9 A B రాజుల
10 R V C p 118 దాబాజి
11. ,, వెంటఁ బ్రబలినాఁడు

## వెలుగోటివారి వంశావళి.

సంగరస్థలమున ఽ సింగళదేవుని
శిరము ద్రుంచటు[1] కీర్తిఁ ఽ బరఁగినాఁడు
మలకపోలార్జును ఽ మదమెల్లఁ గ్రక్కించి
యన్నయాదవకొండఁ ఽ గొన్నవాఁడు
గర్వించి తలపడ్డ ఽ గండరగండని
మెట్టఁ గదిసి తల ఽ మెట్టినాఁడు[2]
కుటిలశాత్రవకోటిఁ ఽ గోవిలకొండఁ దా
మగతనంబున[3] బిల్కు ఽ మార్చినాఁడు
ఉచ్ఛిళ్లకోటకై ఽ యుద్రేకమునఁ బోయి
చెలఁగటు[4] నీరుగాఁ ఽ జేసినాఁడు
ఉర్విలోఁ బొగడొందు ఽ నుపనూరి సింహంబుఁ[5]
జెనకిన రిపుకోటిఁ ఽ జెండినాఁడు
శాంతభిక్షావృత్తి ఽ జగమెల్ల నెఱుఁగ శ్రీ
శైలపట్టంబునఁ ఽ జాటినాఁడు[6]
బుక్కరాజునుఁ బట్టి ఽ పొడిచేటికోటలో
గజపతి మెచ్చఁగాఁ ఽ గాఁచినాఁడు
దొరయు[7] సల్కయవారిఁ ఽ దోలి తొప్పరలాడి
బాగవాడొద్దను ఽ బఱపినాఁడు[8]

---

1. R V C p 118 ద్రుంచెటు
2 A, B మెట్టగదిసెన శిరములు మెట్టినాఁడు. R V C p 118 మెట్టగదియ తలఁగొట్టి నాఁడు.
3 B తామసతినంబున
4 R.V.C చెంగేటి
5. ,, బొగడొందు । నుప్పూరి చెంగటు
6. ,, (p 119) has the following correction
' శాతశిక్షావృత్తి జగమెల్లనెఱుఁగ శ్రీశైలపట్టణము దానేలినాఁడు
A. B శ్రీ । శైలపట్టంబు దానిల్పినాడు
7. A B దొరగి
8. ,, బాపినాఁడు

చాటిచెన్నయగారిఁ జదిపి చట్టలు చీరి
కొండమల్లయగారిఁ గొట్టినాఁడు
గోరంట్లతిప్పనిఁ గొట్టి కోటెక్కియు[1]
వేఁగదికులమెల్ల వెదకినాఁడు
చిటివల్లభయ్యను జెట్లను బడఁదోలి
పాణెమురాజును బఱపినాఁడు
రంగయభీముని రాజసంబునఁ దోలి
సాళ్వతిప్పని నేలఁ జదిపినాఁడు
పాండూరియడవిని బరఁగు మన్నీలను
దూల్చి[2] గొండులు చొరఁ దోలినాఁడు
ముచ్చకంపయ కుత్కి మునుపుగాఁ బడ మోఁది
పూలగంగు దళముఁ[3] బొడిచినాఁడు
రాజు లెప్పుడు మెచ్చ రామరాజ్యంబుగా
నెసఁగి[4] రాజాచలం బేలినాఁడు
దండిమై ముప్పది రెండు దుర్గంబుల
నేకధాటీగతి నెక్కినాఁడు
వీరభద్రుని దొడ్డవిభు వేమనృపతుల
రట్టడై కాలందెఁ బెట్టినాఁడు
ఘనమూరురాయర గండపెండారంబుఁ
బెనుపొంద డాకాలఁ బెట్టినాఁడు
గీ. రాజమాత్రుండె ఖడ్గనారాయణుండు
చారుతరమూర్తి రాజులచక్రవర్తి
గాయగోవాళుఁడు వెల్తు[5] గండఁ డనఁగ
లీల నొప్పారు మాదయలింగవిభుఁడు 126

---

1. A B కోటయునెక్కి
2 ,, తోలి
3 R V C p 119 పూలసంగనిఫౌంజు
4 A B యసంగ, R V C p 119 ఎలఁగి
5 R V C p 119, A గోపాళుడురు వెత్తు, B గండగోపాలుడురు జెత్తు

ఉ. ఆర్గురు చక్రవర్తులు పదార్గురురాజులు దక్క నన్యరా
డ్వర్గము నీసమాన మనవచ్చునె బాహుపరాక్రమక్రియా
భర్గసమాన[1] సోమకులభార్గవరాను కొమారలింగ స
న్మార్గపరంపరాభిమతమంగళమూర్తి విశాలకీర్తులన్. 127

సీ. పెమ్మాడదేవుని నేపారఁ జూటూరి
సూరునిఁ బాళము ధారుణీశు
గోవర్ధనుని సోమదేవభూవల్లభుఁ
దెగువచెండువ రాయదేవనృపతి
నప్పచిచెన్నరాజు నారాఘవాఖ్యుని
నేచి విర్గలదేవు రాచవారిఁ
దిరుమలేంద్రునినన్నదేవు శ్రీనాథుని
వీరాదిగాఁ గలవిభులఁ దోల్లి

గీ. చంపి జయముఁ గొనియెఁ[2] జాళిక్యభూపాల
విదళనుండు[3] సింగవిభునిమాదు
సమరమందు గెలువ సంబెటపిన్నని
విభవసంగ మాదవిభునిలింగ. 128

క. అంభోనిధివలయములోఁ
గుంభినిఁ గల రాజులెల్లఁ గూలిరి నీచే
రంభాతిలోత్తమాదుల[4]
సంభోగముకొఱకు మాదజనపతిలింగా. 129

క. సురథాను గెల్చినాఁడవు
నరవరు ధట్టించి పంచినాఁడవు మున్నే
కరిరాజుఁ దోలినాఁడవు
సరిమెవ్వరు నీకు మాదజనపతిలింగా. 130

వ. ఆలింగమ[5] నేఁడె యశ్వపతి గజపతుల గెల్చి మూరురాయరగండబిరుదు

---

1. A B భలర్గ
2 ,, చేకొనియె
3. ,, విదళితుండు
4 ,, రంభాదిమేనకాదులు
5 ,, సింగమ

వహించెను. ఆలింగమనేనికిఁ బర్వతనాయఁడును[1] నతనికిఁ గుమారలింగమ
నేఁడును[2] గలిగిరి. 131

వ. సంతతికి ననపోతక్ష్మాపాలుండు మొదలు. 132

క. అందు ననపోతవిభునకుఁ
బొందుగఁ బెదసింగవర్య ఽ భూమీశుండున్[3]
గందర్పరూపరేఖా
వందితుఁడగు ధర్మవిభుఁడు ఽ వరుస జనించెన్.[4] 133

వ. అందగ్రజుండు. 134

ఉ. సోమకులంబు రాజులను ఽ శూరత మించిన రెడ్డిరాజులన్
సామజనాథు కొల్వనను ఽ సారెకుఁ గొండెను పల్కు రాజులన్
వేమయు రావుసింగధరణీశ్వరుఁ డందియఁ బెట్టి యుండఁగా[5]
భామలు ద్రెళ్లఁ జూపుదురు ఽ పాదము లొత్తుచు వారివారికిన్. 135

వ. అతని యనుజుండు 136

చ. కదనమె బొమ్మరిల్లు చెలికత్తెలె వీరజయాంగనామణుల్
మదకరి మస్తకుంభములు ఽ మాటికి దొంతులు సంగరస్థలిన్
గుదికొని వడ్డ[6] రాహుతుల ఽ క్రొవ్వులు గుజ్జనకూళ్లు బాపురే
పొదలెడు రాయరావు ననపోతయధర్మని ఖడ్గపుత్రికిన్. 137

వ. మఱియుఁ[7] బెదసింగమనేని పరాక్రమం బెట్టిదనిన. 138

సీ. నూనూఁగుమీసాల ఽ నులిచి హుంకారించి[8]
కపటించు బహురాచఽగములగొంగ[9]

---

1. A B న్ను
2. ,, లింగమనేఁడుగల్గిరి
3. ,, భూవరముఖ్యుండు
4 A జనించిరి
5 A B యున్నగా
6. B పండ్ల,
7 A B మరిన్ని
8 ,, హుంకారించు
9. A. చాపు, B మావు

యొరసి యొరయ లేక ౹ యొరయుచు[1] వాహ్యాళి[2]
మెండొడ్డురాజుల ౹ మిండగీడ[3]
తారసించిన చోటఁ ౹ దారసించఁగ లేక
అంపిల్లురాజుల ౹ అంకుబాజుఁగ
యొగి లేని బిరుదుల ౹ వొగడించుకొని చాల
నిక్కెడురాజుల[4] ౹ ముక్కుఁగోయ్య

గీ. యొరయ నీతోడ బిరుదుకై ౹ యొరయ[5] వెఱచి
గజపతికిఁ గొండెముల్ చెప్పి ౹ కఱకఱించు
జూటుకూటువ[6] రాజుల ౹ చుక్కవాల
రాజహృద్భంగ త్రిభువనీ ౹ రావుసింగ 139

సీ. కులము చాలని రాచ ౹ గూటిడ(?)కుడ్డెలు
(?)బోటి కోతుల రాచ ౹ బోగుబడులు[7]
పట్టఁగ బతిమాలు ౹ నట్టి రాచకుమాళ్లు
పూరిపిట్టలు రాచ ౹ బుడిదవిల్లు[8]
సిగ్గెఱుంగని రాచ ౹ చివురులు గునిసెలు
గూబచంకల రాచ ౹ కొంకుగాండ్రు[9]
దడ మెఱుంగని రాచ ౹ తాటవేటనిగాండ్లు
ద్రోహబుద్ధులు రాచ ౹ దుడుకుగాండ్లు[10]

---

1 A B వొరశియగ లేక వొరయుచు

2 B దాహ్యాళి

3 A B మిండ గీడు

4. ,, మెరసి నిక్కెడురాజుల

5 ,, వరసి నీతోడ బిరుదుకై వరయ వెరచి

6. ,, న(స)నగూటు

7 ,, బోటికాంతలరాచబోగిబల్లు

8 ,, పట్టువడి . బురికిపిట్టలు రాచ్చబుడిద వెళ్లు

9 ,, సిగ్గెరంగనిరాచ చివు(కు)రులు గునిశెలు గూబజంకల రాచ కొంకగాళ్లు

10. ,, దాళి మెరుగనిరాచ తాట వెట్నగాండ్లు ద్రోహబుద్ధులు రాచదుటుకుగాండ్లు

లోకమున రాజు లౌలాక ǂ లోకగాండ్లు(?)[1]
యొరయఁ జూతురు ǂ బిరుదుకై యోర్వలేక
లాలితంబగు సింహతలాటమునకు
రాజహృద్భంగ త్రిభువనీరావుసింగ. 140

ఉ. పాలితకీర్తి సోమకుల ǂ భార్గవరాముఁడు రావుసింగభూ
పాలుఁడు సోమవంశ నరపాలురఁ గొట్టి వధింప సోముఁ డా
శైలము లెక్కి క్రుమ్మరియు[2] శంకరు జూటముఁ జొచ్చి వచ్చి పా
తాళముఁ దూఱి యబ్ధిఁ బడి ǂ ధాటికి నోర్వక పోయె నింటికిన్.[3] 141

క. సోమకులపరశురాముఁడు
భూమీశుఁడు రావుసింగపుడమీశుఁడు దా
సోమకుల మెల్లఁ జంపఁగ
సోముఁడు భయమంది శివునిజూటముఁ జొచ్చెన్. 142

శా ఏమీ శేషుఁడ, యేమి నారద, ముదం ǂ బేపారునా? తొంటి వి.
శ్రామం బేమియు లేద దేమి? నుహి మీఱెఱ్[4] రావుసింగాంకుఁ డు
ద్దామప్రౌఢిమఁ దోల[5] సోమకులు గోత్రాధీశ్వరుల్ జొచ్చిరై
భామల్ దానును భామల న్వదకఁగాఁ ǂ బాతాళముల్ దూఱితిన్. 143

ఉ. భైరవకుక్క[6] బంగుగుల[7] ǂ శాఁతి కుమార్గను గన్నతల్లి నీ
పేరు ప్రసిద్ధిగాఁగ మానుపెద్దలచే విని చూడవచ్చితేఁ[8]
గోరెదు [illegible] ǂ గూరయుఁ[9] బెట్టు మటంచు జోగికై
నారను లాంఛనమ్ దలంచు [illegible] రావునృసింహ సిరిపుల్ . 144

1. A లోకమునరాజు లౌలాక లోకనగాండ్లు
B ,, లోకగాండ్లు
2. A. B క్రుమ్మరిను
3 V V C (p 61) has an additional line
కని నాలముతో [illegible] సింగభూపతీ.
4. V P Sastri Chum p 57, A B. [illegible] త్రిభువనిరావు సింగాంకుడు.
5 ,, [illegible]
6. A. B. భైరవకుక్క
7. ,, [illegible]
8. ,, [illegible]
9. ,, [illegible]

క పుడమిని నాకాశంబునఁ
బిడుగు కరణి రావుసింగ[1]ⵑపృథ్వీశుఁడు దాఁ
బొడుపొడు మని వెను దగిలిన
వెడవెడ జగనొబ్బగండ ⵑ వేముఁడు పాఱెన్. 145

వ. ఆపెదసింగమనేనికిఁ బినసింగమనేఁడును[2] నన్నమనేఁడును[3] గలిగిరి. ఆయన్నమనేఁడే యూరుకచేను బయట గండికోటకు ముట్టడిగా దిగఁగఁ[4], బోలెపల్లి బుక్కరాజు రాత్రియుద్ధంబున నన్నమనేనిఁ జంపఁగ[5] నతనితమ్ముఁడు[6] సింగమనేఁడు దనమఱందిఁ జూపల్లికొండభూపాలుని నప్పనవెట్టిన[7] [నాతఁడు] కరవాలభైరవ, గండభేరుండ, సంగడిరక్షపాలక[8] దక్షిణదోర్దండమండితం బైన సేనఁ గలమేటిగాన నాబుక్కరాజు పొడచేటికోటఁ జొచ్చినఁ, గోట యెక్కి బుక్కరాజున కభయం బిచ్చి తెచ్చెను జూపల్లికొండసుజనఘనుఁడు.

క. ధాటిం బొడచే డెక్కితి
హాటకముగ బుక్కరాజు ⵑ కభయ మొసఁగి తా[9]
మేటి విభీషణునకువలె
సూటిగ నీజయము నిండఁ ⵑ జూపలికొండా. 147

వ ఆపినసింగమ్మనేని వంశావతారం బెట్టిదనిన. 148

సీ వీరాగ్రగణ్యుండు ⵑ వెన్నభూపాలుండు
ఖ్యాతి నేరాజు ముఃత్తాతతాత
నెఱిపాండ్యగజసింహుఁ ⵑ డెఱదాచభూపతి
ధాత్రి నేరాజు ముఃత్తాతతండ్రి
సంగరాభంగుండు ⵑ సింగభూనాథుండు
తనరంగ నేరాజు ⵑ తాత్రతాత

---

1. A B పిడుగుదనుదారావుశింగ
2 ,, న్ను
3. ,, అన్నమనేఁడు
4 ,, దిగితె
5. ,, జంపితె
6 ,, 'తమ్ముఁడు' అనుటతప్పు, 'అన్న' యనుట యొప్పు అని తోఁచుచున్నది
7 ,, వప్పువెట్టిన
8 ,, నంగడిరక్షపాలక
9 ,, కభయంబిచ్చితి

ఆదిగర్వైశ్వర్యుం । డనవోతభూపతి
తన్నింప నేరాజు । తాతతండ్రి[1]
చిరకీర్తి యగురావు । సింగావనీశుండు
ధట్టింప నేరాజు । తండ్రితండ్రి
బిరుదభీకరుఁడైన । పినసింగనరపతి
చెన్నొంద నేరాజుఁ । గన్నతండ్రి
శూరుఁ డారాజదైతేయశోషణుండు[2]
నారసన్వాంతసేవావిశాలుఁడైన[3]
యన్నమాంబాతనూజాతుఁ । డనఘమూర్తి
రాయరావన్నపోతధరాధిపుండు[4] 149

ఉ. మేదినిరాయరావనెడు[5] । మేటి మహాబిరుదప్రతాపసం
పాదన మన్నపోతజనపాలుఁడు సేసినఁ జెల్లుఁగాక యీ
పాదలి మన్నెబందల[6] కపాత్రపురాజుల కేల గల్గుఁ దా
నాడటఁ[7] దాండవంబు శివుఁ డాడిన జోగుల కాడఁ జెల్లునే. 150

సీ. చప్పన్నరాజన్యసంగరస్థలిలోన
నాఁడె రాజని కాన । వచ్చు నిన్న
బిరుదనూపురరాజభీకరస్థలిలోన
వాఁడె రాజని కాన । వచ్చు నిన్నుఁ
ఒరజెదనాటోపపట్టభద్రులలోన
నాఁడె రాజని కాన । వచ్చు నిన్న
సర్వసర్వంసహాచక్రవర్తులలో-
వాఁడె రాజని కాన । వచ్చు నిన్నుఁ

---

1 A తండ్రి తండ్రి, but the word తాత is transcribed over the line above the first తండ్రి by the scribe
B తాత తండ్రి
2. A B నవుదనాంశ్రి
3 ,, దిశాలుఁడైన
4 ,, ధరావిభుండు
5 ,, రావుయను
6 ,, పాదరి మంన్యబదలకు
7 ,, నే ఆదల

జండభుజదండఖండితసకలవైరి
మండలేశ్వరనుత వైరిపుండరీక
పరిమళాపూర్ణదిగ్దంతిజలవిహార
యహితనిర్ఘాత రాయరావన్నపోత 151

క. ఒకమెతుకున నొకనాఁకలి
ప్రకటితముగఁ దీర్పరాను పదివేవుర నీ
వొకమెతుకున రక్షింతువు
అకలంకా రాయరావు అనపోతాంకా. 152

క. సమ్మెటసోముని సరెపలి[1]
తిమ్మని నలకొండవీటి దిక్కున మెఱయఁ
దమ్మెటము వేసి గెలిచితి
వమ్మకా రాయరావు అనపోతాంకా 153

సీ. పౌరుషంబున నీవు పానగల్లాదిగాఁ
గోటరాజ్యంబెల్లఁ గొల్లలాడి
యేపుమై రాజమహేంద్రంబు మేరగా
రెడ్డిరాజ్యంబెల్ల రేఁగఁ గొట్టి
బాహుబల్మినిఁ జెన్నపట్టంబుమేరగాఁ
దిగుటురాజ్యంబెల్ల దెబ్బఁ దీసి
మొక్కలంబునఁ[2] జొచ్చి ముద్దోగి[3] గీటుగ
బోయరాజ్యంబెల్లఁ బొడిచివైచి
నేర్పు నెఱపించి[4] రాయల నిగ్రహించి[5]
యట్లు సంబెట్లు గెలిచితి వాహవమున
విమలచారిత్ర సింగభూవిభుసుపుత్ర
వర్ణితాటోప[6] రాయరావన్నపోత 154

1 B సరెపలి,
2. R V.C p 123 A B మొక్కరంబున
3 ,, ముద్దోజి
4 ,, నెలపించి, A B తేర్పున రప్పించి
5. A B నిర్వహించి
6 B ఘోర, R V C p 123

## వెలుగోటివారి వంశావళి.

సీ. [1][పటుసోమకులరాజ పరశురామాంకుఁడై
          సమ్మెటసోముని జక్కఁజేసె
ఖడ్గనారాయణ గాయగోవాళుఁడై
          సరిపల్లెరాజుల సంహరించెఁ
బట్టుతలాటాంక బల్లరగండఁడై
          యనవేమరెడ్డిని నాజిఁ దునిమె
జగముంచు రాయవే శ్యాభుజంగాంకుఁడై
          సురధానిబలముల సొరిది గెలిచె
ధరణి నాతఁడు భీమప్ర తాపవిజయ
బాహుబలశాలి నిత్యసౌ భాగ్యశీలి
లలితసుగుణుండు రేచర్ల కులపవిత్రుఁ
డనఁగ వెలసెను సింగయ[2] యన్నవిభుఁడు.] 155

వ ఆయనవోతమనేనికి సర్వజ్ఞసింగమనేఁడును[3] వసంతరాయఁడును బుట్టిరి. అం దగ్రజుండు 156

సీ. సకలవిద్యాభ్యాస సాహసగరిమంబు
          సూటి మీఱఁగఁ దోడు సూపినాఁడు
కరినశాత్రవయూధ ఘనకంఠరక్తంబు
          వేడ్కఁ గాళికి భుక్తి వెట్టినాఁడు
సాధుమార్గక్రియా సౌజన్యమున నీతి
          చెలఁగ సద్వర్తనల్ చేసినాఁడు[4]
సంతతార్థివ్రాత సముదయంబులకోడ
          వెలయ బాంధవము గావించినాఁడు
అతఁడు భూపాలమాత్రుఁడే చతురవిభవ
విజితజంభారి[5] సర్వజ్ఞ విగ్రహంబు

1 This verse is not found in the Velugōtivāri vams'āvaḷi, but is quoted both in V V C and R V C

2. V V C p 63, R V C p 12 పినసింగ

3 A B న్న

4 ,, తతహేతిచలగి వర్తనలుగా జేసినాడు

5 ,, వితతజంభారి

వాసికెక్కిన రేచర్ల / వంశవార్ధి
శీతకరుఁడగు రేచర్ల / సింగవిభుఁడు. 157

సీ. రాధేయుదానంబు / ప్రాభవం బంటిమా
యూడునో యూడదో / యాడరాదు[1]
సురభూజములవార్త / సొబగు పొమ్మంటిమా[2]
యెండునో పండునో / యెఱుఁగరాదు
జలదంబు[3] చాగంబు / చర్చింత[4] మంటిమా
మెఱచునో పఱచునో[5] / మెచ్చరాదు
కామధేనువునీగి[6] / గణుతింత మంటిమా[7]
కట్టునో వట్టునో[8] / కానరాదు
తోలు చూపక యుడివోక / తూలిపోక
కొమ్మ గ్రువ్వక[9] కయికొండు / కోర్కు లనుచుఁ
బ్రథనవిజయుండు ఖడ్గనా/రాయణుండు
ఇచ్చుఁ గవులకు సింగభూ/మీశ్వరుండు. 158

వ. శ్రీనాథుఁడు సర్వజ్ఞునిసముఖమునకుఁ[10] బోవుచు శారదాంబను బ్రార్థన చేసిన పద్యము 159

సీ. దీనారటంకాలఁ / దీర్థమాడించితి
దక్షిణాధీశు ము/క్త్యాలశాలఁ
బలుకుతోడై తాంధ్ర/భాషామహాకావ్య
నైషధగ్రంథసం/దర్భమునను

---

1. A వూంటలోదాటమోమూరాదు, B వూటలోదాటిలోవూరాదు
2. A B వోమ్మట్టిమా
3 ,, జలజంబు
4 ,, చర్చింతదంటిమా
5 ,, మెరచునో వరచునో
6 ,, కావదినువయీగి
7 ,, గణుతించదంటిమా
8. ,, పట్టునో
9. ,, తోలుచూపక వుడిబోకతూ(లి)డివోక(కొ)మెమ్ము లె(ంప్ప)వ్వక
10. ,, సముఖానకు

బగులఁగొట్టించి తు|ద్భటవివాదప్రౌఢి[1]
గౌడడిండిమభట్టు | కంచుఢక్క-
చంద్రభూపక్రియా|శక్తిరాయలయొద్దఁ
బాడుకొల్పితి సార్వ|భౌమబిరుదు
ఇంతకాలంబువలెఁ గాదు | వింతరీతి
నెట్లు మెప్పించెదో కదా | యింకమీఁద
రావుసింగాంకభూపాలు | ధీవిశాలు
సకలసద్గుణనికురంబ | శారదాంబ 160
సీ. ఏమిచ్చెరా యోరి | యెమ్ము లిచ్చె దధీచి[2]
యెమ్ము లర్థులకుఁదా | సొమ్ము లగునె
మహిమ చెప్పెద వోరి[3] | మాంస మిచ్చెను శిబి
కండ లర్థులకు బం|గార మగునె
జీమూతవాహనుం | డేమిచ్చెరా యోరి
యడిగినఁ బ్రాణముల్ | విడిచె నపుడు
కర్ణుని త్యాగంబు | వర్ణించెదవు భట్ట
వర్మ మర్థికి పట్టు|వల్వ యగునె[4]
పూని యవి చెప్పఁ జూపఁగా | రాని యావు[5]
లెన్నఁడో నాఁటి వార్తల | కేమి చెప్పఁ
బ్రథనవిజయుండు ఖడ్గనా|రాయణుండె
యిచ్చుఁ గవులకు సింగభూ|మీశ్వరుండు. 161
వ. సర్వజ్ఞసింగమనేఁడు శ్రీనాథునకు సమస్య యిచ్చినపద్యము 162
ఉ. తక్కక రావుసింగవసు|ధావరుఁ[6] డర్థుల కిచ్చుచున్నచో[7]
దిక్కులలేని కర్ణుని ద|ధీచిని ఖేచరు వేల్పుమ్రాఁకుఁ బెం

---

1 A B దుర్ఘటవివాహప్రహుడినవు(మ)ర
2 ,, తనయమ్ములిచ్చెదంచు
3 ,, చేశదవోరి
4 ,, వర్మమర్థులకు పట్టుశాల(ల్వ)లగునె, V P Sastri Si. Sr App p 5
చర్మమర్థికి పట్టుసాలువగునె
5. ,, పూనియ(క)విచెప్పచూపరానియావు, V P Sastri, Sr Sr App p 5
పూనికలిఁ జెప్పఁజూపఁగా రానియావు
6 ,, ధరణీశ్వరుఁడు
7. ,, అర్థులకిచ్చునన్నచో, V P. Sastri Si Sr p 196 అర్థులకర్థమిచ్చుచో

పెక్కన కామధేనువు శిఖీంద్రుల నెన్నదు భట్టదిట్టవై[1]
కుక్కవొ నక్కవో ఫణివొ క్రోఁతివొ పిల్లివొ బూతపిల్లివో . 163

ఉ ఇమ్మహి రావుసింగమనుజేంద్రవసంతుని[2] యీవు లెన్నుచోఁ
గ్రమ్మ దధీచిభానుసుతకల్పకమేఘులఁ జెప్పనేల యీ
బొమ్మక పెట్టులాటలును బూని కళాసపు ముత్తులాటలుౕ
దుమ్ములచల్లులాటలును దూకొని నీళుల చల్లులాటలున్. 164

వ అతనియనుజుండు. 165

క, భట్టనఁగ రుద్రరూపము
భట్టనఁగా రాచవేల్పు పాటించనియా
తొట్టరిరాజుల కబ్బునె[3]
రట్టడి సత్కీర్తికాంత రావువసంతా 166

చ. నడవడి చక్కగాద యొకనాఁడును[4] బుక్కటఁ జేసమాన దే
ర్పడ వినఁ జెప్ప లేదు పెనుబండువునందును గాలిద్రావు నీ
బడుగును నేల పొంద నని పాసి వెసం[5] జనుదెంచి కాదె యీ
పుడమి వహించె వేడ్క నృపపుంగవు రావువసంత రాయనిన్. 167

వ. సంతతికి ధర్మానేఁడు మొదలు 168

చ. కదనమొ బొమ్మరిల్లు చలిక త్తెలె వీరజయాంగనామణుల్
మదకరిమ స్తకుంభములు మాటికి దొంతులు[6] సంగరస్థలిౕ
గుదికొని పడ్డ రాహుతుల[7] క్రోవులు గుజ్జనగూళ్లు బాపు రే
పొదలెడు[8] రాయరావు ననపోతయ ధర్మని ఖడ్గపుత్రికిన్. 169

---

1 A B నెన్నడు భట్టదిట్టడై

2 ,, వసంతములీవులెన్నుచో

3. ,, కబునె

4 , నడవడిచక్కగాదు(వొ)నొకనాడును, cf V P Sastri, Sr Sr App p 5.

5. V V C. p 70 ఫణిౕ

6. A దొత్తులు

7 B రాహుంవుల

8. A B పొదలుచు

చ. పొలుపుగ రాయరావు ననఽవోతయధర్మకుమారచంద్ర నీ
చెలువపు వామపాదమునఁ ఽ జెల్వు వహించినయందె ప్రోఁత[1] దా
ఘలుఘలు ఘల్లుఘల్లు మనఁ ఽ గంపిలు రాజుల గుండె లన్నియుఁ
ఝలుఝలు ఝల్లుఝల్లు మని ఽ చల్లిక గుబ్బటిలంగ[2] నెప్పుడున్. 170

వ. అతని కుమారుండు. 171

సీ. సోమకులంబు రాఽజుల నీవు సాధింప
శంకఁ జంద్రుం డొక ఽ వంకవోయె[3]
హేమాద్రిదానచింఽతామణి వని ప్రోఁగఁ[4]
గనకాద్రి యొకవంకఁ ఽ గదలకుండె
గజదళసంహారఽవిజయంబు గైకొన్న
గజిబిజి మాని దిఽగ్గజము లొదిఁగె[5]
రూపనారాయణఽరూఢి నీ వెచ్చిన
హరి నరసింహత్వ ఽ మాచరించె
నీకు నేరాజు లీడు విఽవేకచరిత
కలితమూవరురాయర[6] ఽ గండబిరుద
భవ్యచారిత్ర ధర్మభూఽపాలపుత్ర
రాయరావైన మేదిని ఽ రావుతిమ్మ[7]. 172

సీ. నారసింహ స్తంభఽసారంబు లోహంబు
బడబానలజ్వాల ఽ పాదుకొల్మి[8]
మందరశైలంబు ఽ మానైన దాఁకలి
బలురాహుదంష్ట్రిలు ఽ పట్టుకార్లు

---

1 A B మోత
2 ,, గుబ్బగలంగె
3. ,, వంకనోర (వంక)వో, యె
4. ,, మోగి
5. A లొదవె, B. మొదలె
6. A B గలిగినముగురురాయరగండబిరుద
7 A రాయతిమ్మ, B రాయరావుతిమ్మ
8. A కొల్మి

ఒత్తిన[1] సప్తవా । యువులు తిత్తులగాడ్పు
భుజగాధినాథుండు । బొగ్గుఁబ్రోవు
నిటలాక్షుడమరు వా । ర్భట[2]మైన సంబెట
డంబైన కాలకూ । టంబు పదను
మిహిరబింబంబు నిద్దంపు[3] । మెఱుఁగుసాన
వీరభద్రుండు నెఱవాది । కారుకుండు[4]
సృష్టిమించిన నీఖడ్గ । సృష్టి నౌర
రాజసముకొమ్మ మేదినీ । రావుతిమ్మ. 173

ఉ. ఈతఁడు గూర్జరాధిపతి । యీవలివారలు చోళపాండియుల్
ఆతల నంతె భూపతుల[5] । టావల సోమకులేశు లంచు వి
ఖ్యాతుల[6] రావుధర్మనివ । రాత్మజు[7] తిమ్మనియందె రాజులన్
జేతులఁ జూపి చెప్పుదురు । చేడెలు పాదము లొత్తు నత్తఱిన్. 174

వ. ఈతిమ్మానేనికి ధర్మానేఁడును[8] చిటిదాచనేఁడును[9] గలిగిరి. అందగ్రజుండు.

క. కారాకు డుల్లి తరువులు
మారాకులఁ బెట్టుఁగాక । మాటికి మగుడన్[10]
మారాకు పెట్టఁ జెట్టా
ధారుణి పతికేల రావు । ధర్మనృపాలా 176

వ ధర్మానేనిసంతతి రావువారు 177

---

1 A వొత్తుఆన, B వొత్తున
2 ,, నిటలాక్షుడమరుగార్భటుమైన
3 ,, యిద్దుర
4 ,, కారకుండు
5 V V C. p 71 చోళపాండ్య భూ। నేతలు వారు వింధ్యధరణీపతు
లావల సోమవంశ వి।ఖ్యాతులు నంచు
6 A సోమకులేశలయ్యి విఖ్యాతులు, B సోమకులేశు లయ్యివిఖ్యాతులు
7. V V C. p 71 రావుధర్మనృపునాత్మజు
8. ,, న్ను
9. ,, న్ను
10. A మెగుడన్

సీ. కట్టునో వట్టునో । కామధేనువు దాను[1]
మాఁడిదో పాఁడిదో । చూడఁగాదు
కాచునో కావదో[2] । కాక వేలుపుఁజెట్టు
ఎండునో పండునో । యేటిఫలము
చిక్కునో తిక్కునో । చింతామణిశ్రేణి
త్రవ్వమో[3] రువ్వమో । రాళ్లతోడ
మెఱయునో పఱమునో । మేఘుఁ డొక్కొకచోటఁ
దేలునో వాలునో । తెలియరాదు
అనుచుఁ దమలోనఁ దలపోసి । యర్థివరులు
ఈగి నీతోడ నితరుల । నెన్నలేక
రాజనిర్భంగ రణరంగ । రాఘవేంద్ర,
రావుచిటిదాచభూపాల । రసికలోల 178

వ. తద్వంశోద్భవుండు 179

ఉ. అక్కటొ, తోడితెమ్ము సుగుణాకరు[4] దాచయయన్నపోతు, నే
మ్రొక్కక కాని రాఁ డెటులు । మ్రొక్కదు రాజులు వానియందియర్
గ్రిక్కిఱుచున్నవార లదె[5] । కీడ్పడి మ్రొక్కిన యాలతాంగికిన్
అక్కట! మానహాని యగు । నంతకుఁ జాలినఁ జాలు మ్రొక్కెదన్. 180

వ. అన్నపోతానేనికి మాదానేఁడు పుట్టెను 181

ఉ. దాచయయన్నపోతవసుధావరుమాదయనాయకేంద్ర, నీ
వేచిన[6] రాయరావు బిరు । దెక్కువగా రిపులైనయట్టి యా
రాచకుమారవర్గము ల । రాసి యురంబుల డాగు లొత్తినన్[7]
జూచినవారు నిర్దరియఁ । జూడరు[8] నీబిరుదప్రసిద్ధికిన్. 182

---

1 A B ధేనువనదా
2 ,, కాయదో
3 ,, రవ్వమో
4 B అక్కొకొ తోడి తెమ్మనుగుణాకరు
5 A B వారయిదె
6 V V C p 74 మాదనాయకుండు తా। నేచిన
7 రాచధరాధినాథులయురంబుల డాగులనొత్తగానెదల్
8 A B చూచినవారు నిం తునుబి చూడరు V V.C p 74 చూచిసృశింప
రయ్యరుల సుందరులా

వ. ఆమాదానేనికి నెఱసూరానేఁడును[1] నలసూరానేఁడును[2] గలిగిరి. నలసూరానేనిసంతతివారు సూరానేనివారైరి[3] ఎఱసూరానేనికి నేచమనేఁడును[4] మాదానేఁడును[5] గలిగిరి, మాదానేనిసంతతి పోలూరివారును,[6] నేచమనేనిసంతతివారు వెలుగోటివారును[నైరి][7]. ఆయేచమనేనివంశావతారం బెట్టి దనిన. 183

క. ఆయెఱసూరపకును గరు
ణాయనుఁడు విరోధిభూపకరార్పితవివిధో
పాయనుఁడు పుట్టె నేచమ
నాయఁడు కవిసవిధ[8]కల్పకనగము ధరిత్రిన్. 184

ఉ. [9]శ్రీలలరంగఁ బాండ్యగజసింహుఁడు నాఁ జలంబుపెంపునన్
లాలితపట్టభూషణతలాటము సూరనరేంద్రుఁడు[10] నేచఁడున్[11]
ఆలములోన నశ్వమునకుఁ గాదటఁ బెట్టినఁ బెట్టుఁగాక యే
జాలియు మాలి యాబిరుదు[12]కుఁ జయ్యన నన్యులు పెట్టశక్యమే 185

వ. అతనికుమారుండు. 186

ఉ. సంగరసవ్యసాచి[13] దృఢసత్యధురంధరుఁ డేచభూమిభృ
త్పుంగవునందు[14] భూభువనభూషితభూరిగుణాంబురాశియై
సింగన సంభవించె నతిచిత్రము దాని నెఱింగి వైరిమా
తంగము లేఁగి కొల్చు సతతంబును మన్నెమెకంబు లన్నియున్ 187

1 2 న్న
3 వారున్న
4 5, 6, 7, A B. న్న
8 A B కవినవిధ
9 This short prose passage అతనికుమారుండు seems to have been wrongly inserted here by the scribe.
10 A B సూనరశే
11 V V C p 75 substitutes మాధవుం। డా
12. A మాలియంబిరుదు, B మాలియుం
13 ,, సారసనవ్యసాచి
14. ,, భూ। పుంగవునందు

వ. ఆపిసింగమనేనికుమారుఁడు నిర్వాణరాయపనేని పరాక్రమం బెట్టిదనిన.

మ. తలఁపెల్లన్ హరిభక్తియుక్తి దినకృత్యం బెల్ల ధర్మక్రియల్[1]
నిలువెల్లన్ దయరూప మెల్లయెడలన్ నిర్గర్వ మశ్రాంతమున్
గొలువెల్లన్ గవిగాయకావళి[2] పర[3]క్ష్మోణీశ్వరుల్ సాటియే
వెలుగోటేచమశౌరి[4] సింగసకలోర్వీనాథరాయన్నకున్. 189

క. వెలుగోటి కోటపై గోడు
గలవడఁ బట్టించుకొన్న యగ్గజపతి[5] దా
వెలుగోటిరాయవిభుఁ డన
నలఘుతరంబైన నామ మతనికి గలిగెన్. 190

గీ. పాముకొన్న యనావృష్టి పరిహారముగఁ
బ్రతిన వానలు గురియింప బ్రాహ్మణులకు
నగ్రహారంబు లొనరించె నడిగినట్లు
ధీయుతుండైన వెలుగోటి రాయఘనుఁడు. 191

సీ. మాటాడితప్పెడు మన్నీఁడు మన్నీఁడె
పాటిమాలిన లజ్జ బడుగుగాక
నమ్మించి చెఱిచెడు[6] నరపతి నరపతే
గుఱిలేని[7] గుత్త్రాల గురువుగాక
రప్పించి చెఱిచెడు[8] రాజును రాజౌ[9]
మానంబులేనట్టి మాలగాక
పలుకు సత్యములేని ప్రభువును బ్రభువౌ[10]
ముక్కుసెవులు లేని మొఱ్ఱిగాక

---

1 V V C p 80 దినకర్తవ్యంబులున్ ధర్మముల్
2. V V C p 80 and V P Sastri, (Cmm 1 p 58) గాయకాళి
3 A B దర V V C p 80 యితరుల్, V P. Sastri (Cmm p 58) యితర
4 V P. Sastri (Cmm p 58) వెలుగోట్యన్వయనారసింహ
5 A B యొగ్గజపతి
6 ,, చెరిచేటి
7. B గురులైన
8. A B చేరిచేటి
9. ,, రాజురే
10 ,, ప్రభువులే

వేరు నీసాటి మన్నీలు ఽ విశ్వమునను ?
శత్రునిశ్శంక, వెలుగోటి ఽ శాసనాంక,
భాగ్యచారిత్ర, సింగభూఽపాలపుత్ర
మనుజవిబుధేంద్ర, పెదరాయ ఽ మండలేంద్ర 192

సీ. ఎలమిత్రో మాటప ఽ ట్టిచ్చి నిల్పఁగలేని
యల్పుల విటుఁడు నీఽయడపవాఁడు
పరదళంబులఁ గని ఽ భయమంది పాఱెడు
కోఁచల బొజుఁగు నీఽగొడుగువాఁడు
కొలిచిన వారల ఽ కొలఁదెర్గి[1] నడవని
లండీలవిటుఁడు నీఽగిండివాఁడు
అర్థులనెల్లఁ గృ ఽ తార్థులఁ జేయని
కూళల బొజుఁగు నీఽకుంచెవాఁడు
వేరు నీసాటి మన్నీలు ఽ విశ్వమునను ?
శత్రునిశ్శంక, వెలుగోట ఽ శాసనాంక,
భాగ్యచారిత్ర, సింగభూఽపాలపుత్ర,
మనుజవిబుధేంద్ర, పెదరాయ ఽ మండలేంద్ర. 193

సీ మద మహీనాథుల[2] ఽ మెదడు బోనము సేసి
ప్రత్యర్థి దంతముల్ ఽ పప్పుసేసి
[3]యుగ్రాహితులగుండె ఽ లూరుఁగాయలు సేసి
శత్రుబాహువులు పచ్ఛ్చళులు[4] సేసి
యరిరాజరక్తంబు ఽ లానవాలుగఁ జేసి[5]
నిష్ఠరాజులక్రొవ్వు ఽ నేయిసేసి

1 B కొలదేరి
2 ,, మదేభాదుల
3 This line is not found in B
4 A బాహులుపచ్చళ్లు
5 B రానీహముగ

... .. ...[1]
. ... ... ...
మొనసినీఖడ్గ భేతాళ।ముఖ్యులకును
విందుసేతురు సంగ్రామ।వీధులందు
[వేరు నీసాటి మన్నీలు । విశ్వమునను [2]]
శత్రునిశ్శంక, వెలుగోటి । శాసనాంక,
భాగ్యచారిత్ర, సింగభూ।పాలపుత్ర,
మనుజవిబుధేంద్ర, పెదరాయ । మండలేంద్ర. 194

సీ. శ్రీహరి నత్తఱిఁ । జిత్తాబ్జమున నుంచి
మానంబుఁ జాఁగు[2]గా । మేన నలఁది
తన సహాయంబుగా । ధర్మంబు సమకట్టి
కోపంబు చూపుల । కొనలఁ దాల్చి
బిరుదును దెగువయుఁ । బెనఁగొన సంధించి
కరుణయుఁ దాల్మియుఁ । గట్టి పెట్టి
ప్రతిపక్ష ధారుణీ । పతుల గుండె లగల్చి[3]
లీలమైఁ గరవాలుఁ । గేలఁబూని
యడుగు తడయకఁ[4] దడఁబడు । నడుగు లిడక
తలఁపు చెదరనీయక లేకఁ[5] । దలఁచు కొనక
తురగరేవంత చాతుర్య । గరిమ మెఱసి
రణముఁ బోడఁగనె సింగయ । రాయవిభుఁడు. 195

వ. ఎటు[6]వలెను. 196

---

1 A line is omitted
2. A B జాడు
3. ,, గుండెలుపగుల
4 ,, తడ బడక తడబడ
5. ,, చదరక లేక
6. A యిటు

## వెలుగోటివారి వంశావళి

సీ. రాక్షసావళి డాయు ¦ రామచంద్రుని రేవఁ
గురుబలంబు నెదుర్చు[1] ¦ నరుని పగిది
భండనంబున నిల్చు ¦ భార్గవు భంగిని
హాలాహలము జుట్టు[2] ¦ హరుని మాడ్కి
సురగేంద్రు వెనుకొను ¦ గరుడుని చాడ్పున
నసహాయుఁ డగు[3] విక్ర ¦ మార్కు పోల్కి
ధరను గేసరిఁ జూచు[4] ¦ శరభంబు రీతినిఁ
గరితండములఁ గన్న ¦ హరి విధమున[5]

రణజయోత్సాహలక్షణ ¦ రభస మెసఁగ
నిలిచె[6] మహానంది పడమట ¦ నిఖిల మెఱుఁగ
వంశపావన రేచర్ల ¦ వంశజుండు[7]
రాజతిలకుండు వెలుగోటి ¦ రాయఘనుఁడు 197

వ అప్పుడు 198

క. పరిపంథికోటి విచ్చఁగఁ[8]
దఱుముచుఁ జెండాడి ఖడ్గ ¦ ధారావీధిన్
దురమున సింగయరాయం
డరిమిలి[9] జయలక్ష్మీ కాంత ¦ నాకర్షించెన్ 199

వ ఆసమయంబున 200

---

1 A జూచు రామచంద్రుని బలంబు లకెదుర్చు
B జూచురామచంద్రునిలేవ
2. A ఆలాహలముచెరుని చెరు
3. ,, అసహాయుడగు
4 ,, ధరకేసరిని
5 ,, హరియుభాతి
6. ,, నిలిచ, B నివిచ
7 A B వంశపావనుడు రేచర్లవంశజుండు
8. ,, లిచ్చగ
9 ,, రాయడు అరిమెను

సీ. నారదుం డాహరి । నామకీర్తనసేయ
వ్యాసప్రహ్లాదులు[1] । డాసి రాఁగ
వరుస విష్వక్సేన । వాసుకుల్ పొగడంగ[2]
జయవిజయాదులు । సాగి[3] కొలువఁ
బన్నగాశనుఁడు పెం । పార[4] ముందఱఁ జన
నంజనాసూనుఁ డం । తంత నడవ[5]
నింద్రాదిదేవత । లెల్ల నుతింపంగ
గంధర్వకిన్నర । గాన మెసఁగ
సకలవైష్ణవ సన్మహా । సమితి చేరి
పరిణమింపంగ వైకుంఠ । పదముఁ గాంచెఁ
ద్రిజగముల వెల్గు[6] సంగ్రామ । దీక్షగురుఁడు
రాయభూపుఁడు[7] రెండవ । రాఘవుండు. 201

వ తదనంతరంబున. 202

సీ. ఘనతరమందార । కల్పకంబులనీడఁ
గడువేడ్క విశ్రాంతి । నడచి నడచి
ప్రాకారవిలసిత । ప్రౌఢరత్నద్వార
ములు సొచ్చి మదిలోనఁ । జెలఁగి చెలఁగి
సురుచిర[8] మణిమయ । సోపానములకాంతి
తఱచైన వీధుల । మెఱసి మెఱసి
వైకుంఠసౌభాగ్య । వైభవస్ఫురణలఁ
జూచుచుఁ బలుమాఱు । సొక్కి సొక్కి
వచ్చి వైకుంఠ నగరంబుఁ । జొచ్చి రాఁగ
దేవభామలు[9] స్వర్గము । త్రోవ నిల్చి

1. A వ్యాసప్లంహ్లాదులు
2 ,, విష్వల్ త్సేనవానుడిగి ప్రముఖులు
3. A B జయవిజయాదులు చేరికొలువ
4 ,, పన్నగశయనుడింపార
5 A. అంజ్జనినూరుడు అందమొంద, B అంజనానూనుండు అందమొంద
6 A B వెలయు
7. ,, భూవరుడు
8 ,, కమనీయ
9 A భామినులు B భామునులు

భూనుతంబుగఁ దమలోనఁ బొగడి రెలమి
రమణ నిట్లని సింగయరాయవిభుని. 203

ఉ. పాయక శంఖచక్రములు బాహులఁ జెన్నుగఁ దాల్చి యాదినా
రాయణు రేవ ముఖ్య[1] దివికిన్ రాఁ గనుఁగొంటిమి రంభ, యెవ్వరే?
తోయజనేత్ర, యాజి భయదోషము నొందనివాఁడు ఖడ్గనా
రాయణుఁడైన సింగవిభురాయప విష్ణునిఁ గొల్వ వచ్చెనే 204

మ. అవుగా కే నిట నీదుపల్కు నిజమో? యామాట తథ్యంబె కా
భువిలో నాజిని నిల్చువీరుల సదా భోగింపమా, క్రొత్తటే,
యవునే యూర్వశి,[2] చూడఁ డన్యసతులన్ ఆవార్త ము న్వింటి మే
ధవళాక్షీ, వెలుగోటి రాయప మహాధర్మిష్ఠి ధీరుండటే. 205

సీ. పరులు పెట్టిన వృత్తి పరనారివ్రతముగాఁ
జూచిన చూపుగాఁ[3] జూచినాఁడు
తాత పెట్టినవృత్తి ధరయెల్ల నెఱుఁగను
తల్లిభాగంబుగాఁ దలఁచినాఁడు
తండ్రి పెట్టినవృత్తి తబ్బిబ్బు సేయక[4]
చెలియలిమాఱుగాఁ జేసినాఁడు
తాను బెట్టినవృత్తి తలఁపులో నెప్పుడు
నాఁడుబిడ్డలరీతి నరసినాఁడు
ఆతఁ డిన్నిగుణంబుల[5] ననుసరించుఁ
జెలఁగి యెప్పుడు నాచార్య సేవఁ జేయు
వసుధలోపల[6] సింగభూవరుసుతుండు
రాయనుతుఁడైన[7] వెలుగోటిరాయఘనుఁడు. 206

---

1. B దేవము
2. ,, యూశ్వరి
3. A B జూచినయాచూపు
4. ,, తంబిచ్చుశాయక
5 ,, అతడు యిన్నిగుణంబుల
6. A వసుధలోవవెలయు ; B వసుధలోవెలయు
7. B రాయనుతుడైన

క. ధనమును బ్రాణము రెండును
ధనరంగాఁ బాత్రములను[1] దాఁచిన వాఁడే
వినుమా సింగయరాయఁడు
చనఁగాఁ బొడఁగంటి యింతచాలదె మనకున్. 207

క. అనవిని సింగయరాయఁడు
పనివిని వైకుంఠనగరప్రాంతముఁ జేరన్
ఘనసురమునియతి[2]నికరము
వినుతింపఁగ నర్థికోటివేడ్కలఁ బొగడన్. 208

వ అప్పుడు. 209

చ. రవిశతకోటితేజమున[3] రాజితమై తను వొప్పు[4]లక్ష్మితో
నవకముఁదాల్చి[5] కౌస్తుభమునవ్యపదస్థితి మించుదేవునిన్
సవినయభక్తిఁ గాంచి యటు సాగిలి దండము వెట్టి నిల్చినన్
దివిరిన వేడ్క మూలమగుదేవుఁడు రాయపఁ జూచి యిట్లనెన్, 210

ఉ. ఈతఁడు నారదా, వినుమ యెంతయు మత్ప్రియుఁడై[6]జగంబునన్
ఈతఁడు నాదుదాసులకు నెచ్చినసేవ ఘటించు నెప్పుడున్
ఈతఁడు మామకస్మరణనేమఱఁ డెన్నఁడు[7] భావ వీథిలో
నీతఁడు మత్పురాణముల నెన్నుచు[8] మేలు ఘటించు నెప్పుడున్. 211

వ అనుచు నానాయకరత్నంబు నాలోకించి 212

సీ. వచ్చితే రేచర్లవంశపవిత్రుండ,
సత్యవచోల్లాస, నిత్యయశుఁడ,
రావయ్య[9] ఖడ్గనారాయణబిరుదాంక,
పరధనవర్జిత, పావనుండ,

---

1. A B చోట
2. ,, యెతి
3 ,, మును
4 ,, వప్పు
5. నవఘుముదాల్చు
6. ,, మప్రియుఁడై
7. ,, మాధవస్మరణ యేమరకెన్నడు
8. ,, నెన్నెటు
9. ,, రమ్యమా

కుశలంబెకా గాయఽగోవాళ నీకును,[1]
నోపరనారీసహోదరుండ,
పరిణామమే[2] నీకుఁ బద్మవంశపవిత్ర,
పరమశ్రీవైష్ణవపారిజాత,
యనుచు సంతోషచిత్తుఁడై యభినుతించి
యిష్ట మెయ్యది వేఁడుమీ యిత్తు ననిన
ఫాలమునఁ గేలు కీలించి ప్రస్తుతించి
రసికతను[3] బల్కె సింగయరాయవిభుఁడు. 213

ఉ. సింగయరాయభూవిభుఁడు శ్రీహరిఁ జూచి నుతించి దేవ శ్రీ
రంగములోనఁ బూని ధనరాసులు విప్రుల కిచ్చి యాగముల్
సంగతిగా నొనర్చినను సద్గతి గల్గుట దుర్లభంబ యీ
సంగరభూమివంక మిము సందరిసింపను గల్గెఁ జాలదే 214

క. ఇల బ్రహ్మచర్య మాదిగ[4]
వలసిన యాశ్రమము లెల్ల వ్రతనిష్ఠఁతో
సలిపిన పుణ్యులు నినుఁగనఁ[5]
గలుగుదురే నీదు[6] చరణకమలముఁ గంటిన్ 215

చ. అనిన సరోజలోచనుఁడు నాదర మొప్పఁ[7] గటాక్షవీక్షలన్[8]
గనుఁగొని రాయభూరమణ, కాంచితి నిన్ను[9] సదానురక్తిని
వనయము నాదు సన్నిధిని నర్జునభీష్మవిభీషణాది స
జ్జన[జన]పాల[10] భాగవత సంఘములోపల నుండు మెప్పుడున్ 216

---

1. A B నీకునో
2. ,, పరిణామతో
3. ,, (న)శితను బెలికె
4. ,, మొదలుగ
5. ,, పుణ్యమున హితము
6. ,, కల(రె)దెమిము గాన
7. ,, యాదరించి
8. ,, కటాక్ష(లో)మేచనుc
9. ,, మిమ్ము
10. ,, సజ్జనపాల

క. శ్రీవిభుఁడు నాదరించిన
నావిధమున భక్తితోడ నతిరమ్యముగన్
గైవల్య మేటి[1] కనుచును
సేవించుచు నున్నవాఁడు సింగయసుతుఁడున్[2]. 217

క. శ్రీకాంతుని నిజదాసుని
ప్రాకటమగు[3] సింగవిభుని రాయపజయమున్
శ్రీకరముగఁ గవిమల్లన
వైకుంఠారోహణంబు వరుస రచించెన్. 218

శా. ఆరాయక్షితిపాలమౌళికి విపక్షాద్రీంద్ర[4]దంభోళికిన్
శూరశ్రేష్ఠుఁడు సింగభూమివిభుఁడున్ సూకూరి[5]తిమ్మప్పయున్
సారోత్సాహి కుమారతిమ్మధరణీశక్రుండు[6] రంగప్పయున్
శ్రీరామేశచతుర్భుజంబు లన నర్థిం[7] బర్వె రత్యున్నతిన్. 219

[వ సంతతికి రంగపనేఁడు మొదలు].[8] 220

గీ. అతని పుత్రుండు[9] రంగక్షమాధిభర్త
చెలఁగి ఖడ్గంబు నిశ్రేణిఁ జేసినాఁడు
స్వర్గపురమున కరిగెడుశాత్రవులకు
మార్గమై కని రాఘాటమార్గమునను. 221

ఉ. రంగపనేనియబ్బనృపరత్నము గోపనృపాలు ధాటికిన్
సంగరరంగభూములను శాత్రవకోటులు నిల్వలేక సా

1. A B మెచటి
2 ,, సింగయరాయఁడు
3 ,, ప్రాకటితగ
4 ,, వలిక్షాద్రీంద్ర
5. V V C p 82, A B నోకూరి
6. A. B పాలుండు
7 ,, నర్తిం
8 In the place of this passage, సంతతికి కుమారతిమ్మానేఁడు మొదలు is found in the Mss, but the verses that follow describe the descendants of Rangapa
9. A B యనుజుండు

రంగముఖీలలాములను । రాజ్యకపీంద్రతురంగసంపదల్
సంగతి నప్పనం బొసఁగి । శైలములన్ విహరింతు రెప్పుడున్ 222

వ. సంతతికిఁ గుమారతిమ్మానేఁడు మొదలు[1] 223

చ. కుదురుగ మిమ్ముఁ గొల్చి[2] వెలుగోటిపురీంద్రకుమారతిమ్మ మేల్[3]
గదియఁగ[4] నగ్రహారములు । గైకొనఁ జూతురు భూసురోత్తముల్
బెదరక మీకరాసి[5] హతిఁ । బెల్కుటి[6] వైరులు పోయి యూర్వశీన్
గదిసి కుచాగ్రహారములు । గైకొనఁజూతు రదేమి చిత్రమో. 224

క. ఘనుఁ డాకుమారతిమ్మన
కు నయార్ణవగాశి పెద్దకొండవిభుండున్
గనితిమ్మభూకళత్రుఁడు
పినకొండవిభుండు గల్గి । పెంపొందిరిలన్ 225

వ. అం దగ్రజుండు, 226

ఉ. ధీవిభవుండు రాయవిభు । తిమ్మధరాతలనాథు పెద్దకొం
డావనిభర్త మన్నియసు । రాధిపుఁడో నటుగాకయున్న సం
భావితలోకపాలన మ । భంగురభోగవిభూతి వజ్రభూ
షావృత[7] బాహుదండ మర । యన్ నృపమాత్రుల కేల కల్గెడున్.[8] 227

క. ధరణిఁ బెదకొండభూవరు
వరతనయుఁడు తిరుపతీంద్ర । వర్యునకున్ శ్రీ[9]
వరుఁడును నరుఁడును మరుఁడును
సరియగుదురు నీతిచాప । సౌందర్యములన్. 228

---

1. A B తద్వంశోద్భవుండు కుమారతిమ్మ ప్రభుండు But this would make Kumāra Timma a descendant of Gōpa of the preceding verse
2. V V C p 83, కుదురుగ నాశ్రయించి
3. V P Sastri, Cmm. i p 57 కొమార తిమ్మనిన్
4. V. V C p 83 గదియుచు
5. B కదాశి
6. A B బెట్టిన, cf V P Sastri (Cmm i 57)
7. A లోకపాలిత. .భూ।షాయత, B లోకపాలిత...భూ।షాయత
8. A, B. కల్గునే
9. ,, వరునయ్యవశుం

వ. [ఆగనితిమ్మానాయని పరాక్రమం బెట్టి దనిన.][1] 229

సీ. చండరోషస్ఫూర్తి తొండమారయ గుబ్బ
కోట నిరాఘాటధాటిఁ గూల్చె
నచ్యుతదేవరాయలు రాయమన్నీల
బోజుఁ గితఁడని పోటు[2]బాగడ నెగడె
గడిఁ దాఁటిరాకుండ వడిఁ దాఁకి మలకకా
ల్బలముల నేల కాల్బలముఁ జేసె
నెఱదిమ్మఁ గొనసారి నెరదిమ్మ బిగఁ[3]బట్టి
ఘటియించె గృధ్రకంకాలి[4] మ్రోలఁ
దోలి తొప్పరలాడి చేఁబ్రోలి[5] తిమ్మ
నృపుని వధియించె నాబాలవృద్ధముగను
సోమకులముఖ్య భార్గవరామభీమ
బిరుదములు మించఁ గనితిమ్మనరవరుండు. 230

సీ. ఒకసారి కందవోల్ హొన్నప్పనాయనిఁ
జెండవె కుచ్చెల చేనిమేర
వీరయశాంతభూవిభునిఁ దోలాడవె
తలఁకి పాఱంగ[6] నుద్దండవృత్తి
నన్నూరియొద్ద నున్నతవిక్రమంబునఁ
జాయని గెల్వవె జగము లెఱుఁగ
శాంతభూధవలింగజనపాలుఁ గొట్టవె
రాణ మీఱఁగఁ గృష్ణరాయ లెఱుఁగఁ
జేఁబ్రోలి[7] తిమ్మయఁ జెండి చెండాడవె
చెలు వొదఁగా మట్టచెఱువు నొద్ద

1 A. B తద్వంశోద్భవుండు. But this would suggest that గనితిమ్మ was a discendant of Tiıupatēndra of the preceding verse.

2. A బోట B బోటి

3. A B బిగు

4. ,, ఘుడ్పిచ్చ గ్రోధకంకాళి

5 ,, చాబోలి

6. ,, తరుప (వ) యినగు నుద్దండవృత్తి

7. ,, చేబోలి

బయిరువఖానునిఁ । బాఱంగఁ దోలవె
పరఁగంగ నిదె రొంపి।చెరలయొద్ద
ఖానఖానుని హిత।ఖానుని మొదలుగాఁ
గొట్టి సప్తాంగముల్ । గొనవె జగతి
ఆంధ్రదేశాధీశు।లయిన మన్నెలఁ బోర[1]
రాల్పవె[2] మల్లాపు।రంబు బయట
నీవు జయశాలివైన ని। న్నెదుర వెఱచి
సూరినాయనిసూరుఁడు । సురుఁగు టరుదె
చారుమీనాంక రేచర్ల।శాసనాంక
రాయభూపాలుతిమ్మ భూ।రమణుతిమ్మ 231

సీ. గాయగోవాళుఁడు । కదలి దండెత్తెనో
యెడమక న్నదరెనే।యిందువదన,
ఖడ్గనారాయణ।ఘనుఁడు కోపించెనో
తుమ్మి రొవ్వనివంకఁ[3] । దోయజాక్షి,
దానచింతామణి । తమకు వేయించెనో
గుండె జల్లనియెనే । కోమలాంగి,
పిశెపట్టుతలాట।విభుఁగు దా వెడలెనో
దబ్బాటు వెట్టెనే । తలిరుబోఁడి,
అంచుఁ దమకులసతులతో । ననుదినంబుఁ
గాని శకునంబులందెల్పి[4] । కల్వరించి
డాఁగియుందురు కానల । దర్ప మణఁగి
చిత్ర మిది గొమ్మ వెలుగోటి।చిన్నతిమ్మ 232

సీ. చెనసి యేదులఖాను । సేనలఁ గొట్టవే
వెనుక ముందయి గముల్ । విచ్చి పాఱ
నొరసి కందనవోలి । హొన్నప్పనాయని
మర్దించవే విఱుపు।మందు లిచ్చి

1. A B పోరి
2. A గడుగవె, B గడుసవె
3. A, B రొవ్వనివక్క
4. ,, శకునబలందించి

మురియ[1] భిక్షావృత్తి ƒ ముక్తిశాంతయలింగ
జననాథుఁ గొట్టవె ƒ జగ మెఱుంగ
నాలంబులోనఁ జేఁƒబ్రోలితిమ్మయఁ జంపి
పంపవె దేవేంద్రుƒపట్టణమున
కెన్నఁ[2] జిత్రంబు లిటువంటి ƒ వెన్ని లేవు
ప్రజ్ఞతో నీవు సేసిన ƒ పౌరుషములు
గాయగోవాళ బల్లరƒగండ బిరుద
రాయభూపాలుతిమ్మభూƒరమణుతిమ్మ 233

సీ. ఎసరేఁగి[3] రిపుల భూ ƒ మేలనీయవుగాని[4]
యింద్రుపట్టణము వాƒరింప లేవు[5]
ఒదిఁగి రాజుల నీడ ƒ నుండనీయవుగాని
మందారముల[6] నీడ ƒ మాన్ప లేవు
సింహాసనము వైరిఁ ƒ జేరనీయవుగాని
చింతామణుల గద్దెఁ[7] ƒ జెఱుప లేవు
అరుల నెచ్చెలులఁ గూƒడాడ[8] నీయవుగాని
యల రంభతోడిపొం ƒ దాఁప[9] లేవు
ఇడుమలకు మాఱు సంపద ƒ లినుమడయ్యె
నీడ వలదన్న స్వర్గాని ƒ కేగవలసె[10]
గాయగోవాళ గండరƒగండ బిరుద
రాయభూపాలుతిమ్మభూƒరమణుతిమ్మ. 234

---

1. A B మెరశి
2. ,, అన్న
3. ,, ఎనరేగి
4 ,, నీయడు. The next three lines end similarly
5 ,, వేరింపలేదు
6 ,, మందానిలము
7 A గంద , B గందె
8 A అరులనిచ్చెరులగూడెడ , B అరులనిచ్చెలులగూడెడ
9. ,, అనువ లేదు
10 A యిదుగోవారికి మప్పుదొగియనుమదయ్యె , B యిదుగోవారికి పువ్వుదొగియను
యీాడ వలసైన స్వర్గానికేడవలను మదయ్యె

మెఱయు రాహుత్తుల మెదడు గందపుఁబూఁత
మత్తారిరాజచక్రంబు కాసె
సమదారిహూంసఖండములు పువ్వులదండ[1]
విమలభూపతి జడ వీరగోల
ఘనరక్తభీకరాకార మావేశంబు[2]
బెడిదంపుదాఁటులు పెద్దసివము
నాహవాటోపనిర్హ్రాదంబు బొబ్బలు
మెఱుఁగైన చాయలు మిట్టగ్రుడ్లు[3]
కదనమున మన్నెపోతుల గాప్రుపట్టి[4]
పోరఁ జరియించు నీఖడ్గపోతురాజు[5]
గాయగోవాళ బల్లరగండబిరుద
రాయభూపాలుతిమ్మభూరమణుతిమ్మ.

5. పొలుపొంను తలకాయపూజె కుండలు[6] సూచి
ప్రధితి విద్వేషుల[7] ప్రభలు సూచి
కర మరిఖడ్గాళి కిడఁదియేటులు[8] సూచి
వెఱపైన[9] రణరంగవేది సూచి
మేలిమి నెసఁగిన[10] మెదడు గందము సూచి
శత్రురక్తంపుటక్షతలు[11] సూచి
భీకరజయఘోష పెండ్లికూఁతురుఁ జూచి
పెంపొందు మత్తారిపీఁటఁ జూచి

1 V V C p 85, A సముగారివెూమున ఖండములపూలదండ
B సముదారిమామున ఖండములపూలదండ
2. A B కారమాకారంబు
3 ,, సంహారంబు. మిట్టగుండ్లు
4 B గామబట్టి
5. V.V C p 85, A B ,హితురాజు
6 A B భూబిగుండలు
7. A B విద్వేషిత
8 A ఖడ్గాద్యనేకత్తిమొత్తులు, B ఖడ్గాదికత్తిమేతలు
9. A B వెరువైన
10 ,, నొసగిన
11 ,, యయుల రక్తప్రదక్షతలు

పేరెములు వాఱు నీఖడ్గ పెండ్లికొడుకు
అహాహా! శేచర్లసింహాసనాధినాధ
గాయగోవాళ బల్లర గండబిరుద
రాయభూపాలుతిమ్మభూరమణుతిమ్మ. 236

సీ. పగతుల నెత్తురు పైనూనెఁ బట్టించి
ఘనత సత్క్షత్రియ కాసెఁ గట్టి[1]
మొనసిన వైరుల మొగసాలఁ దానాడి[2]
యుదిరిన దిక్కుల యురువుఁ జూచి[3]
యహితభూపతులపై నారంగములు[4] గాని
తివురు[5] భూపతులపై తిరుపుగట్టి[6]
కొసరు మన్నీలపైఁ గోలల[7] వెసనాటి
చెలఁగు[8] భూవరులపైఁ జింపలాడి
వారి సప్తాంగములు చాగ[9] వహులు గొనియె
నిట్టి నీఖడ్గపుత్రికి నీడు గలరె
గాయగోవాళ బల్లరగండబిరుద
రాయభూపాలుతిమ్మభూరమణుతిమ్మ. 237

సీ. కదనవారాశి రక్తమున స్నానము చేసి
వైరి[10] చర్మంబు దోవతిగఁ గట్టి
సమదారి[11] ప్రేవులు జన్నిదంబులు వేసి
తగవైరి మెదడు చందనము[12] దీర్చి

---

1 A ఘనతసత్క్షత్రియుగాఁగ, B సత్క్షత్రియుగాఁగ.
2 A B మొనసినవైరుల మొగచాలి గానాడి
3 ,, వురువుచూచి
4 B భూపతులై సారంగములు
5 A తివిరిభూపతులపై, తిమ్మభూపతులలై
6. A తివురు, B తివుర
7. A B కోమల
8 ,, చలగు
9 ,, త్యాగవహీలు
10. ,, విమత
11. ,, సమరవైరి
12. ,, మెదడుగోపిచందనము

యొరసిన రౌద్రంబు / హోమకుండము సేసి
తఱచైన నరములు / దర్భ చేసి
విమతుల దంతముల్ / వెల్లక్షతలు[1] చేసి
క్రొవ్వును గఱఁగించి / ఘృతము చేసి[2]
సొబగుతో వేల్చు నీఖడ్గ/సోమయాజి
యహహా! రేచర్ల సింహాస/నాధినాధ
గాయగోవాళ బల్లర / గండబిరుద
రాయభూపాలుతిమ్మభూ/రమణుతిమ్మ 238

సీ నీవు పుట్టినవేళ [సనీ*] శత్రువరులకు[3]
దిగు లెత్తి [మఱు] పుట్టు[4] / దినము వాగ్గె
నీ వాకించుక[5] నగ / నేర్చినఁ బగవారి
బ్రదుకు లెల్లను నగుఁ/బాటు లాయెఁ
గ్రమముగ నీవు వి/ద్దెము సేయనేర్చిన[6]
విద్దెల[7]వా రైరి / విమతవరులు
ప్రభుశిఖామణి నీవు / పరువాఱ నేర్చినఁ
బరువు లెత్తిరి పర/పంథు లెల్ల
హాయము నీ వెక్క నేర్చిన / నహితవరులు[8]
కొండ లెక్కిరి తమయిండ్ల / నుండ వెఱచి
రూఢి నీ వాదిగ ర్భేశ్వ/రుఁడవుగాన
రాయభూపాలుతిమ్మభూ/రమణుతిమ్మ. 239

---

1 A. B వెల్మక్షతలు

2. ,, 'క్రొవ్వఁగరగించటు ప్రుబయుచేసి.' 'క్రొవ్వు' 'ఘృతము' అనుచోట 'ఘృ'ను 'గ్రు' గా కవి భ్రమచే గ్రహించి 'క్రొ' 'ఘృ' లకు యతి మైత్రిగల్గించెను ఇట్టి ప్రయోగములు 'నవనాథ చరిత్రము', 'భాస్కరరామాయణము' మొదలగు గ్రంథములయందు గానవచ్చుచున్నవి.

3. B శత్రువీరులు

4. A B బుట్టిన

5 ,, నీవువకించుక

6. ,, క్రమవిగాద నీవు విద్యముశాయ నేర్చిన

7 ,, విద్యల

8. ,, నీవు గాయు మెక్క నేర్చిన యహితవరులు

మ. ఘనతన్ బర్వతకందరస్థలమునన్[1] ʃ గాల్నిల్పి[2] పైకొన్నచోఁ
గినుకన్ గన్నడరాజఘోటమృగపంʃక్తిన్ గూల్చె నుద్వృత్తిమైఁ
జెనకెన్ మత్తమతంగజప్రభు నదʃల్చెన్ రాచుతే నేపునన్[3]
గనితిమ్మక్షితిపాలసింహుఁ బొగడంʃగాఁ బోలదే[4] యెరికిన్. 240

సీ. కల్పవృక్షంబులు ʃ గణుతింపఁ బడెఁ జెట్ల[5]
వడిఁ గామధేనువు ʃ వట్టిసావు[6]
తుది నప్పువడి గాలిఁ[7] ʃ దూలె నామేఘుండు
రమణఁ జింతామణి ʃ రాతిగుండు[8]
పాతాళగతుఁ డయ్యె ʃ బలిచక్రవర్తి దా
భావింపఁ జంద్రుఁడు ʃ పక్షపాతి
యర్కనందనుఁడు దాʃనరయ దరిద్రుండు[9]
శిబిమేని మాంసంబు ʃ చెప్ప రోఁత
యిట్టి దాతలవితరణ ʃ లేల చెప్ప[10]
నిన్నుఁ గొనియాడఁ దగుఁ గాని ʃ చేప్పతోడ
నర్థి దారిద్ర్యతిమిర దోʃషాపహరణ
దినకరాటోప[11] వెలుగోటి ʃ తిమ్మభూప 241

ఉ. గోపతితుల్యభోగ వెలుʃగోటపురీంద్రకుమారతిమ్మ [నీ]
రూపము విక్రమాంకు[12] నిజʃరూపముగాక మనుష్యరూపమే
యాపలు కట్లు, కాసివిధʃమైన మనుష్యుల కేల గల్గుఁ [గ్రే]
చూపుల రాజ్యలక్ష్మి యరిఁ ʃ జూచిన[13] చూపుల వీరలక్ష్మియున్. 242

---

1. A. కంధరస్థలసన్ , B కంధరస్థలిని
2 A B గాల్నిల్చి
3. ,, చామరేయేపునన్
4 ,, పొగండబోలఁడే
5. ,, బడికట్లు
6. ,, ఒగికామదేనువు వొర్యగురుపా
7. ,, గాని
8. ,, గుండె
9 ,, ద్యార్న దారిద్రుడు
10. ,, వితరణుదేమిచెప్ప
11 ,, ధీరతాటోప
12 ,, విక్రమార్కు
13. ,, వీరలక్ష్మి నలిగిచూచిన

శా. శ్రీమత్కాంతిఁ గృపం బ్రతాపమున వాక్ఛ్రీ [illegible] విలాసంబునన్[1]
సామర్థ్యంబున భాగ్యసంపదలఁ జంచద్బాహుబలంబునన్
సోమున్ రాము రవిన్ గవిన్ సురహాసు [illegible] [illegible]
.. .. ... ...[2] 243

క. మ్రొక్కని రాజులు నీచేఁ
జిక్కని మన్నీలు సేవ సేయని దొరలున్
లెక్కించి చూత మేరి
దిక్కులలో రాయవిభుని తిమ్మయ భీమా 244

వ. అల గనితిమ్మభూభుజునకు వేదత్రయ [illegible]
కుమారులు పెదతిరుమలవిభుండు నాయనేం[illegible] తిమ్మ [illegible][3]
గల్గిరి[4] అం దగ్రజుండు 245

చ. వినుపక పెద్దతిమ్మపృథివీధవుచేతి[5] పయోధరంపు [illegible]
ల్లజరు గుణస్వనంబులుఱుమై[6] జడినై శరవృష్టి లీని [illegible]
జడిసి నభోధ్వగాము లయి చయ్యన శాత్రవరాజ[illegible]
కడువడి నేగుదెంచె వనికా[7] వనజాకరతీరభూమికిన్ 246

వ. అనల్లగండ్లనాయని[8] సహోదరుండు. 247

సీ. తగువారిలోఁ జౌకదనము గాంచిన వార్ధి
యింద్రుచేఁ దూలిన హిమనగంబు
పురహారాలోకనంబునఁ గ్రాఁగిన మరుండు
పగటికైనను[9] లేని భానుసుతుఁడు

---

1 A, B వాచీక్ష్ణధీవిలాసంబునన్
2 A line is missing
3. ,, తిమ్మధీమణి
4 ,, గల్గెనందగ్రజుండు
5. ,, చేత
6. ,, A తెల్లడరు. వరమ్మై, B వెల్లడరు వరమ్మై
7. ,, దేరవనికా
8. According to the prose passage above, the name ought to be Peda Tirumala Nallagandla Nayadu is probably an alias of the same chief
9 A 'పగలింటికిని'

సడుగు పేదటికంబు ꠋ వడసిన కరివైరి
వీచివాటైపాటు ꠋ వేల్పు టేటు
చిట్టాడి మడుఁగుఁ జొచ్చిన నాగకేతుండు
పలలాశిచేఁ బట్టు ꠋ వడిన వజ్రి
తనదు గాంభీర్యధైర్యసౌందర్యదాన
శౌర్యకీర్త్యభిమానని ꠋ స్తంద్రభోగ
ములకుఁ దులయె నా[1] భూమిని ꠋ బొగడ నెగడె
నాయనేంద్రుండు సౌఖ్యసంధాయకుండు.[2] 248

సీ పటహాభేరీఢక్కా ꠋ భాంకృతి ధ్వనులచేఁ
బగతురగుండెలు ꠋ పగులువాఱు
హయఖుర ఘట్టనోద్ధత రేణురాగంబు
గగనభాగం బెల్లఁ ꠋ గప్పికొనును[3]
బలపరాక్రమవీర ꠋ భటరాహుతులచేతఁ
దోరంపు టడవి తుత్తుమురు లగును[4]
కరిఘటాప్రకటసంఘటిత ఘోషణముచేఁ
గుంభికుంభీంద్రముల్ ꠋ గొణఁగు పడును
నీవు రణరంగభూమిలో ꠋ నిలిచినపుడు
గాయగోవాళ ఖడ్గనారాయణాంక
భాగ్యచారిత్ర, తిమ్మభూపాలపుత్ర
నయహరిశ్చంద్ర, వెలుగోటి ꠋ నాయనేంద్ర. 249

సీ. నిచ్చకల్యాణంబుఁ ꠋ బచ్చతోరణమును
గలిగెఁబో నిర్జర ꠋ కామినులకు
సర్వకాలంబును[5] ꠋ సరిలేనిసంక్రాంతి
బోగియు గలిగెఁబో ꠋ భూతములకు

---

1. A. B సౌర్యకీర్తియభిమాన నిస్తంద్రభోగములకు దులయన
2. ,, సంధాయనుండు
3 ,, కొనగ
4. ,, తుత్తుమురుగాగ
5. ,, సార్వకాలంబును

లేములు[1] విడిచి చర్లిదియు వేఁడియును నిండ్ల
సమకూడెఁ బో మృగజాతి కెల్ల
నవత లన్నియుమాని ఽ భువిచారములచేత[2]
వింతయై యొప్పెఁ బో విహగకులము
ఆహవంబున నాగార్జు ఽ నాద్రిపైటఁ
గోసరి[3] జయలక్ష్మి నిన్నుఁ జే ఽ కూడినపుడు
సోమకులరాజవర్గని ఽ ర్ధామధామ
నాయకోపేంద్ర వెలుగోటి ఽ నాయనేంద్ర. 250

సీ. పరశురాముఁడు రాజ ఽ పటలంబు ననిలోనఁ
జదిపిన[4]నాఁటి మాంసంబురుచులు
కినిసి రాముఁడు దశగ్రీవాదిదైత్యులఁ
దునియించు[5] నాఁటి నెత్తురులరుచులు
కవ్వడి గాంగేయ ఽ ఘనయోధముఖ్యులఁ
జంపిననాఁటి మజ్జా[6]పురుచులు
వాసవుఁ డుగ్రజంభాసుర[7] ప్రముఖులఁ
దునిమిననాఁటిమే ఽ దోరసంబు[8]

... . . ... ...

నాయకాధీశ వెలుగోటి ఽ నాయనేంద్రుఁ
జేరి యనిలోనఁ జిరకాల[10] ఽ జీవులైన
భూతములు సౌఖ్యదశదిశా ఽ భూమలంచు 251

---

1 B వేములు
2. A B. చవిచారముల
3 ,, మరియునాగార్జునాద్రిపైటకడగి
4. A రాజ్యపటలంబు. బోరిగొన్న
5 A B సమయించు
6 ,, మజ్జంపు
7 ,, వాసవుడుగ్రాజి భాసుర
8 ,, మేదురరసంబు
9 . A line is missing
10. ,, చరితమాలోన స్థిరకాలజీవులై

సీ. పద్మనాయకు లైన ఽ బాంధవు లొకవంక
నుత్తమక్షత్త్రియు ఽ లొక్కవంక
దండనాథులు[1] మేటి ఽ దళవాయి లొకవంక
నుభయప్రధానులు ఽ నొక్కవంకఁ
గవులు విద్వాంసులు ఽ గణితజ్ఞు లొకవంక
[నుర్వీపతులదూత ఽ లొక్కవంక][2]
భటనటగాయక ఽ భామిను లొకవంక
నుచితజ్ఞులగు వైద్యు ఽ లొక్కవంకఁ
బ్రభులుఁ బరివారములు మిమ్ము ఽ బలసికొలువ[3]
మహిని శోభిల్లు నాస్థాన ఽ మంటపంబు[4]
విమలచారిత్ర తిమ్మభూవిభుసుపుత్ర
నయహరిశ్చంద్ర వెలుగోటి ఽ నాయనేంద్ర 252

మ అరయన్ దిమ్మయనాయనేంద్రుఁడు భుజా ఽ యత్తాసిచేఁ గార్యభా
సురపారాభవభాద్రశుద్ధవితి ఽ సోమాఖ్యవారాన డ[5]
గ్గరి నాగార్జుని కొండయొద్ద రిపులన్ ఽ ఖండించె నాఖండలే
శ్వరనాగేశ్వరలింగభూవినుతకృష్ణావాహినుల్ సాక్షిగన్ 253

చ అలవునఁ దాళజంఘులను ఽ హైహయులన్ ద్రుపదేంద్రుపుత్రునిన్[6]
దొలి సగరుండు భార్గవుఁడు ఽ ద్రోణతనూజుఁడు ద్రుంచినట్లు వి
హ్వలముగ సోమవంశజుని ఽ యావడియోబళరాజు నాజిలో
నలిగి[7] వధించెఁ దండ్రిపగ కై భళి మా వెలుగోటి నాయఁడున్ 254

క. ఆవడి యోబ[8]నృపాలుని
నావడి నేనాయనయ్య ఽ యసిధారఁ దెగం

---

1. A B దండనాయక
2 The Mss repeat heie the second part of the previous line
3. This line is not found in B
4 A B. నీయాస్థాన మంటపమున
5. ,, కార్యభాసురుండై పరాభవ సంవత్సర భాద్రపదాదిశుద్ధచవితిన్ సోమవార మందాజిద, 'సురపారాభవభాద్రశుద్ధచతుర్థి సోమాఖ్యవారంబునన్ । ధర అనియు సవరించవచ్చును ఇందు 'ర్థి' తేల్చిపలుకవలయును
6. ,, పుత్రుఁడున్
7. ,, తొడరి
8. ,, వోటు

గా వడిసె రంభ కైకొనె
యావడి సేయంగ దివిజు లక్కడ బెదరన్[1] 255

క. సోమకులపరశురామో
ద్దామమహాబిరుదమునకుఁ దాతలకంటెం
బ్రేమమున వన్నెఁ దెచ్చును[2]
సీమహి వెలుగోటినాయ నేంద్రుఁడు దలఁపన్.[3] 256

వ. అతని యనుజుండు 257

సీ. ఆజీము ఖాను[4] వెన్నాడి పోఁడిమి బిట్ట
దర మట్టితివి[5] పాండ్య దళవిభాళ
కలన్నిలోన యఖూప ఖానుఁ బోఁ దోలవె
పరువెత్తఁ బ్రతిగండ భైరవాంక
కుదియించి యలచింత గుంటధర్మారావు
నడఁచవె[6] రాయవే శ్యాభుజంగ
బతి[7] మాలఁ జేసి భూపతిరావునాగనిఁ
గావవె[8] రణలయ కాలరుద్ర
చెండించి దేవరకొండ రాణీలను
మర్దించవే[9] చలమర్తిగండ

1 A దివిజులక్కడబెదరిరీ, B. దివిజులక్కడజేరిరీ
2 B దెచుఁగ
3 A. B. ధాత్రిఁగ
4 ,, ఆజిముఖాన, V V C p 86 అజీజిజ్జాఖాను
5 A పోడిమిపెట్టదరమెట్ట, B పోడిమిపెంటదరమెట్ట
6 A B నడచెద
7. B లతి
8. B కాలవె
9. A B ధాణీలతలలు మొత్తించవే

మల్కిభరామ[1]భూ ౹ మండలేశ్వరునిఁ జెం
డాడవె యవనకోలాహలాంక
మునుపుగా ముస్తఫా[2] ౹ ఖానుఁ బోఁ దోలవె[3]
దండితో దానచింతామణీశ
ఘాటిచేఁ జిట్టెల ౹ కోట ముట్టించవె
యెలమితో మన్నెభ ౹ ద్రేభమూర్తి
ధరయెల్ల నెఱుఁగంగ ౹ దస్తురఖానునిఁ
జెండవె గండర ౹ గండబిరుద
పశుగణంబులఁ గొల్ల ౹ పట్టించవే శౌర్య
వైఖరి గాయగో ౹ వాళబిరుద
ముగురురాజులు మెచ్చ ౹ మగఁటిమిఁ జూపవె
గడిదుర్గమునఁ బరా ౹ క్రమమృగేంద్ర
నీప్రతాపంబు మహిని వర్ణింప వశమె
సర్వబిరుదులకొమర వే ౹ శ్యాభుజంగ
భళిర ! వెలుగోటితిమ్మభూ ౹ పతికుమార
మతిఫణీశ కుమారతిమ్మక్షితీశ 258

సీ. సిరులిచ్చి[4] కర్ణాట ౹ సింహాసనాధ్యక్షుఁ
డాదరింపఁగ నెవ్వఁ ౹ డతిశయిల్లె
విఱిగినయని నుండు ౹ చెఱుఁగఁ డెవ్వఁడు కల
నైన నేమఱుపాటు ౹ తోననైనఁ[5]
దురకమూఁకలఁ బాఱఁదోలె నెవ్వఁడు మహో
గ్రాటోపమునఁ గొండ ౹ వీటియొద్దఁ
దను భజించిన బంధుతతి నెల్లఁ దనయంత
వారిఁగా నెవ్వఁడు ౹ ధరణిఁ బెనిచె

---

1 B మల్కిభూరామ
2. A B ముస్తాఫ
3. ,, పారిగదగవె
4 ,, సిరులిచ్చు
5. ,, తోడనైన

నతఁడు బల్లరగండ కే౿ ళాదిరాయ
గాయగోవాళ గండర౿ గండ చండ
సర్వబిరుదుల కొమరవే౿ శ్యాభుజంగ
బిరుదభరితుండు చినతిమ్మ౿ నరవరుండు. 259

సీ. తననేత్రనీరజ౿ ద్వయము సంపద లిచ్చు
నిగురుఁబోఁడికిఁ బుట్టి౿ నిల్లు గాఁగఁ
దనయశఃకందుకం౿ బానరు మాటమిటారి
యుబ్బుచన్గవకుఁ బె౿న్నుద్ది గాఁగఁ
దనముద్దుమోము కాం౿తాదృక్చకోరదం
పతులకు నెఱ చంద౿మామ గాఁగఁ
దనప్రతాపాగ్ని కం౿దర్పదర్పధ్వంసి
చుఱుఁ గంటికిని నీడు౿ జోడు గాఁగఁ

వెలసె నెవ్వాఁడు మధుమదా౿ వృతతురుష్క
వర్మర క్తరసచ్ఛటా౿ వర్ధమాన
భంగసంఘాత[1] కృష్ణాత౿ రంగిణీశుఁ
డధిపమాత్రుండె పిన్నతి౿మ్మవనివిభుఁడు. 260

సీ. శ్రీకరంబుగ నీవు౿ చిట్టెలఁ గైకొన్న
దేవరకొండకు౿ దివులు పుట్టె
భీకరంబుగ నీవు౿ పేరూరుఁ గైకొన్న
నానల్లగొండ శౌ౿ర్యం బణంగె
దేవులపల్లీవు౿ రవితోఁ గైకొన్న
నరవపల్లెకు జయం౿ బల్లఁదొలఁగె[2]
నాగులపాడీవు[3]౿ వేగమె కైకొన్నఁ
దూలుంద్రగొండ[4] గ౿గ్గోలువడియె[5]

---

1 A B గాధిసాధూత
2 ,, జయంబెల్లదొలగె
3. ,, నాగులపాడునీవు
4. ,, తూలిపుంఢ్రగొండ
5. ,, పడును

వాడపలి నీవు గైకొని ఽ వఱలువేళ
గడమదుర్గంబు లన్నియుఁ ఽ గలువరించె
నెన్న వెలుగోటితిమ్మయ ఽ చిన్నతిమ్మ
మహి మహేంద్ర కుమారతిఽమ్మక్షితీంద్ర. 261

సీ. రామరా జెఱదిమ్మ ఽ భూమీశుపంపున
మలఁజొచ్చి బోయల ఽ బెళుకుఁ దీర్చె[1]
ముస్తఫా ఖానుని ఽ ముస్తీదుఁ[2] జెడఁ దోలి
భద్రగజంబులఁ ఽ బట్టితెచ్చె[3]
మొనసి దేవరకొండ ఽ మూఁకలు వచ్చిన
ఘోరాజి శిరములఁ ఽ గొట్టివేసెఁ[4]
జలపట్టి[5] యిభరాముఽశాహు పంపుల నెల్ల
ధరఁ గృష్ణసాక్షిగాఁఽదఱిమి గెల్చె[6]

నిట్టి విజయంబు లెన్నిలే ఽ వెన్నిచూడ
రాజమాత్రుండె వెలుగోటి ఽ రాయపేంద్రు
తిమ్మఘను చిన్నతిమ్మధా ఽ త్రీశసుతుఁడు
మహితయశుఁడు కుమారతిఽమ్మప్రభుండు. 262

మ అళిరామ ప్పెఱ[7]దిమ్మరాజమణియు ఽ న్నా వేంకటక్ష్మాపుఁడుఁ[8]
సెల వన్నంతనె యేఱు దాఁటి గడెలోఁ ఽ జిట్టేల పేరూరు దే

---

1. A B బెరకుదీర్చి
2 ,, ముస్తీబు
3 ,, తెచ్చి
4 ,, వేసి
5 ,, చనకి
6 ,, గెల్చి
7. A హరిరామప్పర
8. A, B క్ష్మాపతిఁ

పులప ల్లాగులపాడు వాడపలియు । న్నవ్వెత్తుగాఁ[1] జేకొనెఁ
భళి ! వెల్గోటికుమారతిమ్మఁడు ధరా । భర్తల్ భయం బందఁగాన్. 263

మ. రఘురాముం డెఱదిమ్మరా జనుపఁగా । రంజిల్ల హన్మంతుఁడై[2]
ఖగరాజై వెలుగోటితిమ్మఘనుఁడే । గాంభీర్యశౌర్యంబులన్
బగవారిం దెగటార్చి రాజహితుఁడై । వాసిల్లె నెల్లప్పుడున్
దగు నారాజుకు మన్నె శేఖరువకున్ । దద్వైఖరిన్ బొల్పఁగన్ 264

చ. తివిరి నితాంతకుంతమునఁ । దిమ్మయతిమ్మవిభుండు గ్రుమ్మఁగా
యవనులు నేలఁ గూలు సమయంబున నాలుక సాఁచి శత్రువు
స్స్రవదరుణంబుఁ గ్రోలి పెలుచన్ దిశ పల్లలనాడఁ బ్రేచుం[3] బ
మవిధిని గొండవీటికడ । మండలదీవిని భూతజాలముల్ 265

వ అతని కుమారుండు. 266

సీ. తన జనార్దననామమునకు భూషణముగా
జనులఁ బోషించు నాసక్తిఁ దొడరి
భూపతిత్వము దాల్చు । భువనమోహనమైన
సౌందర్య[4]విభ్రమచ్ఛాయఁ బ్రబలి
బంధుమిత్రామాత్య । సంధానసౌభాగ్య
పరమసంపత్కరప్రౌఢిఁ దనరి
సింహాసనమున విచిత్రకారణముగా
సకలపాండిత్యంబు । సంగ్రహించి
పూని రేచర్లకులవార్ధి । పూర్ణచంద్రుఁ
డనఁగ మారకపురిచెన్నుఁ । డవతరించె
వేడ్క వెలుగోటిగనితిమ్మ । విభుకుమార
తిమ్మయప్రభుచెన్న పృథ్వీశ్వరుండు 267

---

1 A B ఉచ్చారణ సామ్యమువలన భ్రమపడి కవి 'వు' 'ఉ' లకు యతి మైత్రికల్పించి యుండవచ్చును

2 ,, రఘురాముం డెరదిమ్మరాజు వద్దఁ రంజిల్లి హనుమంతుడై
ఇందు వర్గప్రాసముపయుక్తము.

3. B ప్రేచ్చు

4 A B. సొంపారు

వ  అతని యనుజుండు 268

ఉ. స్యంతతదానకర్ణుఁడు ల§సద్గుణపూర్ణుఁడు రూప రేఖికా
కంతుఁడు సర్వభూమిధవ § కాంతుఁడు మారుతవేగవాజరే
వంతుఁడు నిర్వితర్క[1]బల§వంతుఁడు మత్తగజాధిరోహణా[2]
క్రాంతుఁడు తిమ్మభూవిభుఁడు § చక్రిసమానుఁడు రాజమాత్రుఁడే. 269

క. అల గనితిమ్మధరిత్రీ
తలనాథలలాము కూర్మి § తమ్ముఁడు కరుణా
జలధి [3]పినకొండనరపతి
వెలయుణ్ సకలార్థినిలయ § విబుధద్రుమమై 270

సీ  హరివీరవరలంఘు § నావమానంబున
గౌరవం బెడలని § కంధిరాజు
జంభారిదంభోళి§సారధారాహతిఁ
బక్షముల్ గోల్పోని § భర్మశిఖరి
పృధ్వీమరుజ్జయా§పేక్షఁ 'గుంజర' యంచు[4]
బొంకు బొంకని ధర్మ§పుత్రకుండు
రా ధేయుదృఢబాణ§బాధ పీటికి[5] భీతి
నొంది పాఱని శక్ర§నందనుండు
సాటి సవతు సదృక్షంబు § సన్నిభంబు
వితతగాంభీర్యధైర్యసూ§నృతపరాక్ర
మముల వెలుగోటిపినకొండ§మనుజనాథ
మకుటమాణిక్యమునకు భూ§మండలమున. 271

[6]*సీ. గంభీరమగు నంబు § గర్భంబున ఘటిల్లి
కూర్మాసనంబుపైఁ § గుదురు కొనియుఁ

---

1 A B నిర్వితర్క్య
2 „ రోహణ
3. „ జలనిధి
4. A మంత, B కంత
5 A. భాదాపీఠికి, B బాధపీఠికి
6 The verses marked with * have been extracted by the compilers of this chronicle from the Bhānumatī pariṇayam of Renṭūri Rangarāju

దీక్షమైన వరాహ । దేవదంష్ట్రాంకుర
సూచికాగ్రంబున । సొంపు గనియు
ఘోరమైన యనంత।కుండలి భోగ[1] ప్ర
దీప్తభాగంబునఁ । దేజరిలియుఁ
గరినంబులైన దు।ర్గమమహా[2] శైలేంద్ర
వికటరూపంబుల । విరివి గొనియు

ధీరతప మాచరించి ధా।త్రీవధూటి
నిల్చు వెలుగోటిపినకొండ । నృపశశాంకు
సంకుమదపంకసంకీర్ణ । కుంకుమాంకు[3]
మిళితకేయూరమణిభుజా।ర్గళమునందు. 272

మ అల ధీరుండగు పిన్నకొండపకు ర।మ్యాకార తిమ్మాంబ ని
ర్మలధర్మోజ్జ్వల[4] యక్కమాంబ తరుణీ।రత్నంబు సింగాంబయుఁ
గల రంచత్కరుణా[5] క్షమాపతిహితై।క శ్రీల శ్రీ[6] భామిని
కలచందంబున నాత్మభర్తకు మనో।ల్లాసంబుఁ గల్పించుచున్. 273

శా ఆతిమ్మాంబకుమారకుల్ మెఱసి ర।త్యాశ్చర్యమార్తాండలీ
లా తేజుండు కుమారతిమ్మపయు హే।లావారకాంతామణీ[7]
చేతోజాతుఁడు కోనధీరుఁడు బుధ।శ్రేణీనుతాఖ్యాతి[8] వి
ఖ్యాతుండౌ పెదకొండశౌరి సుబలుం[9]।డా రాయభూపాలుఁడున్ 274

శా అక్కాంబామణి కాంచె రంగవిభు నే।చాధీశుఁ దిమ్మక్షమా
భుక్కోటీరుని, సింగమాంబ మదనా।భుఁ[10] బెద్దతిమ్మప్రభున్

---

1. A B యోగ
2. B P హోమ
3 A B కుంకుమంబు
4 B P ధర్మాఖ్యల
5 A B గలరంచత్కరుణ
6. ,, స్త్రీ
7. ,, కుమారతిమ్మఘనుఁడేలాగంధచూడామణీ
8. ,, ఖ్యాత, B P. ఖ్యాతి
9. ,, సులభుండు
10 ,, మదనాభుఁ

దిక్కోటీయుతసాంద్రచంద్రరుచికీర్తిన్ బిన్నతిమ్మప్రభున్
శ్రీకాంతాపతిఁ[1] గొండధీయుఁ గనియెన్ వారాశిగంభీరునిన్. 275

వ తత్కుమారవర్గంబునం దగ్రజుండు. 276

సీ. తనువాసనాస్థైర్య ధర్మాణిమాసులఁ
గాంచనాచలధర్మ కలనవాఁడు
మతిభోగ[2]శక్తిసంగతతవిష్ణుభక్తుల
శారదేంద్ర[3]కుమార సరణివాఁడు
నతపోషణారూప నయశౌర్యరేఖల
హరిభావభవగురు స్ఫురణవాఁడు
బలశౌభాగ్య[4]దానకృపావిశేషంబుల
రామచంద్రఘనాభి రతులవాఁడు
నిహతసామంతసీమంతి నీనితాంత
తాంతహృదయాంత కాంతసంతాపదశది
శాంతవిశ్రాంతకీర్తిల తాంతకుంత
కాంతుఁడు కుమారతిమ్మభూకాంతుఁ డలరు 277

సీ. సంతతసత్యభాషణము లాతనిసొమ్ము
లతివేలతరధర్మ మతనిసొమ్ము
భవ్యప్రసాదసౌభాగ్య మాతనిసొమ్ము
ఆశ్రితావనఫల మతనిసొమ్ము[5]
దానవాహితపదధ్యాన మాతనిసొమ్ము
మితిలేని సంపద లతనిసొమ్ము
వలరాజుఁ బురుడించు చెలువ మాతనిసొమ్ము
ఆహవకౌశల మతనిసొమ్ము

---

1. A B వాక్కాంతాపతి
2 ,, మరిభాగ
3 ,, శారదేందు
4 ,, శౌర్య, 'శౌచ' అనియుం బఠింపవచ్చును
5 ,, ఆశ్రితానఖిలమతనిసొమ్ము

యన్వయోచితసంవృత్తి - యతనిసొమ్ము
అఖిలవృద్ధోపసేవ[1]నం - బతనిసొమ్ము
అనుచు లోకులు వినుతింప - ఘనత కెక్కె
సుప్రభుండు కుమారతిమ్మప్రభుండు. 278

క. ఆనయసీరధియనుజుఁడు
కోనయ శాత్రవులఁ దృణముఁ - గొఱికింపఁగఁ[2] బా
డైన యవసంబు[3] దన్మహి
శానయనాంబువులఁ బశువులకుఁ గాఁ బెరుఁగున్. 279

చ. తదనుజుఁ బెద్దకొండవసుధావరు మార్కొని త్రెవ్వి[4] నెవ్వడిన్
త్రిదశపురంబుఁ జొచ్చిన యరిక్షితిపాలుర నెత్తు రుత్పత
త్పదనఖలాక్షమై కటికిఁ - బావడమై వలిగుబ్బదోయికిన్
గదురు జవాదియై రతి నొకానొక చెల్వొడఁ గూర్చు రంభకున్.[5] 280

ఉ. ఇమ్మలఁ బెద్దకొండధరణీశ్వరచంద్రుఁడు దాడివోవుచోఁ
గమ్మలు వ్రాయ సర్వకటకంబుల కాఁపులు దారిఁ బాఱిలో
కమ్మలు బోయమూఁక లనఁగా నిలు వోపక పోదు రానినన్
గుమ్మలు పోవు లోక మెఱుఁగున్ దదుపార్జితహేతిధారలన్[6] 281

సీ. మాంసల[7] ప్రతిపక్ష - మండలేశ్వరమహో
న్నతకంధరంబుల - నఱికి నఱికి
వికటాభియాతి పృథ్వీనాథఘనవిగ్ర
హోరుచర్మంబుల - నొలిచి యొలిచి[8]

---

1 A B వృద్ధావసేవ
2. ,, గొరికింపంగాబా
3 ,, యవసరంబు
4. ,, త్రెల్వి
5 ,, రతినాకానాకుచల్వడగూర్చురంభకున్
6 ,, కమ్మలు వోయి సర్వకటకంబులకా ఘనుదాకి పారి లో
కమ్మలు బోయమూకలనగా నిలుపోపకపోదురానినన్
కమ్మలు వోవులోక మెరుగున్ తదుపార్జితధాజాతికిన్
7 ,, మాంసత
8 A వికటాభియతపృథ్వీనాయక విగ్రఘనహోరుచర్మంబులు వొలిచి వొలిచి
B .. హేమ

ఖలవైరి[1] ధారుణీ ఽ తలనాథమృదులాంగ
తతులను[2] జక్కఁగాఁ ఽ దఱిగి తఱిగి
ముష్కరారాతిమస్తిష్కాస్థికర్పర
కోటిఁ దత్తుమురుగాఁ[3] ఽ గొట్టి కొట్టి
రూఢి నీఖడ్గసూపకారుఁడు రణోర్వి
వివిధభూతావళికి విందు ఽ వెట్టె నౌర
వెలయ వెలుగోటిపినకొండ ఽ విభుకుమార
భువననుతశౌర్య పెదకొండ ఽ భూపవర్య. 282

క. ఆయన కూరిమి యనుజుఁడు
రాయనరాధిపుఁడు దానరాధేయుఁడు భూ
నాయకరత్నము కన్నడ
రాయార్పితరాజ్యసుఖనిరతుఁడై యొప్పెన్. 283

సీ. సత్యభామాసము ఽ జ్జ్వలుఁ డౌట సంఫుల్ల
రాజీవనయనవి ఽ రాజి యగుట
నలఘుగోత్రధురీణుఁడగుట నగణ్యకా
రుణ్యదాక్షిణ్యని ఽ రూఢుఁ డగుట
సంపూర్ణసత్త్వనిశ్చలుఁ డౌట సదనంత
భోగివిహారవి ఽ స్ఫురితుఁ డగుట
నురుపుణ్యజనదుఁడై ఽ యుంటఁ గృష్ణావర
జీవనసంగతిఁ ఽ జెన్నుగనుట
సిద్ధకృతవర్మరక్షణ ఽ శీలుఁ డౌట
నాప్తమిత్రకృతాక్రూరుఁ ఽ డగుట విలసి
తాధికానకదుందుభి ఽ యగుట వెలసె
రాయనరపతి ఖడ్గనారాయణాఖ్య 284

సీ. కట్టించె లోకవిఖ్యాతంబుగా వారి
వారణంబులు వారి ఽ వారణములు
నిలిపె నెల్లెడల నెన్నిక కెక్కఁగా భూమి
సురగృహంబులు భూమి ఽ సురగృహములు

---

1. A B ఘనవైరి
2. ,, తరలంబు
3. ,, మస్తిమస్తిష్క కపాలకోటి తుత్తునియలుగా

చేపట్టె నూర్జిత । శ్రీ లెసంగఁగ[1] ధర్మ
శాస్త్రంబులును ధర్మ । శాస్త్రములును
గాంచె నక్షీణల । క్షణయుక్తి సుకృతిసం
తతులును సుకృతిసం।తతులు వెలయ
నిచ్చె విద్వత్కవీంద్రుల । కెలమి నగ్ర
హారములు పేరుగల యగ్ర । హారములును[2]
సవిధగుండాల వేంకట । స్వామిగాక
రాజమాత్రుండె వెలుగోటి । రాయఘనుఁడు. 285

సీ. ఘోటనిరాఘాట।ధాటిచేఁ బరిపంథి
పట్టణంబుల ధూళి।పటల మాడ[3]
డమరఢమామికా[4]।ఢమఢమధ్వనులచే
గిరిదుర్గములు తల । క్రిందు గాఁగ
ఘనధైర్యగుణధుర్య।గతిశౌర్యములఁ బేర్చి
ముగురురాజులు కప్ప।ములు వహింప[5]
స్వామితంత్రద్రోహి।జననాయకుల నాజిఁ
దఱిమికొట్టును వనాం।తరములఁ బడ
భీమసైన్యబలోద్ధూత।భూమిరేణు
రాజిచుళుకితనిఖిలధ।రాధరుండు[6]
విభవభరితుండు పినకొండ।విభుసుతుండు
రసికసులభుండు వెలుగోటి।రాయఘనుఁడు 286

1 A, B శ్రీలెసంగుచు
2 ,, కాంచన[క్షీ]ణలక్షణయుక్తి సుకృతిసంతతులు వెలయవిద్వత్కవీంద్రులకెలమి నగ్రహారముఌ పెరుకల నగ్రహారములను
3 ,, ధూరిపటములాడ
4 A రణఢమామీ ఢమాధ్వనులచే, B రణఢమాఢమఢమధ్వనులచే
5. A, B. వహించై
6. ,, నిఖిలవరాఘవుండు

సె. ఇమ్మైన సొమ్ముకా[1] — యింతిపే శే మది
మొకగొంది పేరింటి — యువిద యేది
మేడపేరన నగు[2] — మించినసఖి యేది
తగఁజేతిపేరిటి — తరుణి యేది
వివరించుమాటలు — వినుపేరి సఖి యేది
మొకముల పేరింటి[3] — మెలఁత యేది
నలుదిక్కులకు నొక్క — నలినాక్షిపే రేది
రత్నంబుపేరిటి — రమణి యేది
రమణులకు [నెల్ల] నొక్కఁడె — రాజురాజు
దశమినవముల లెక్కింపఁ — దగిన సతులు
అందులను[4] గల్గుభావంబు — లానతిమ్ము
సరససత్కవిసద్గోష్ఠి — సార్వభౌమ
వెలయ వెలుగోటిపినకొండ — విభునిరాయ , 287

సీ. కలికి సొంపున[5]ఁ బల్కు — విలుకోపునను బూని
వృక్షమా పేరిట — వెలయు నొకటి
వదరుఁ గూఁతలపేరఁ[6] — బొదలి చెట్టుగ నిల్చి
నదితోడఁ గూడంగ — విదిత మొకటి
యరికట్టుమాటలోఁ — గగఖడ్గ మొనరించి
రాజాన్న[7]రుచులలో — రమ్య మొకటి
వలనుగా దని పిల్వక వచ్చిన పేరితో
నరయ ఝుంకారించు — గరువ మొకటి[8]
తివిరి భావంబు చతురత — తేటపడఁగ
నర్థ మిది నాల్గుదెఱఁగులు — నానతిమ్ము

---

1 A సోమ్మరా
2 A B మెడపెరసనగుచు
3. ,, మెకముతల
4 ,, అందరను
5 ,, సొమ్మన
6 , వదురుగూతలపేరు
7 B రాతాన్న
8. A B వచ్చును పేరిలో......గురుతుదాని

సరససత్కవిసద్గోష్ఠి సార్వభౌమ,
వెలయ వెలుగోటిపినకొండవిభునిరాయ [1] 288

సీ. కుంతలావంతికకురు [విదేహ] విదర్భ
[2]మోహనభూముల మొలక మెయిల్మి,
కాశ్మీరకాంభోజకరహాటకర్ణాట
వింధ్యదేశములందు వేళ్లు పాటి
పాంచాలబర్బరబాహ్లీకఘూర్జర
సింధుదేశములందు జిగురు లొత్తి
అంగవంగకళింగబంగాళనేపాళ
పుణ్యదేశములందు బూచి కాచి

ఘనత కెక్కెను నీదానకల్పతరువు
లరిజయోపాయ పట్టుతలాటరాయ
ప్రకటధారేయ వెలుగోటిపార్థివేయ
విక్రమోపాయ పినకొండవిభునిరాయ. 289

సీ. మదవిరోధుల[3] శిరోమణులు నేత్రంబులు
దర్పితారాతికేతనము పడగ[4]
దుర్మదవిద్విషచ్చర్మంబు కంబుసంబు
శత్రువరాట్టహాసంబు ప్రోంత
శాత్రవరాజన్యశల్యముల్ కోరలు
సమదారివీరరసంబు విషము
బిరుసైనపగతురప్రేవులు జిహ్వాలు
వినుతరాడ్జీవానిలములు భుక్తి[5]

---

1 A B. రాయవిభుని
2. ,, విదర్భమోహన భూములలదు
3 ,, మదవద్విరోధుల
4. ,, పడిగె
5. ,, మదితరాడ్జీవానలముభుక్తిగాగ

గాఁగ[1] సోలుచు నాడుచుఁ గడిమి[2] మెఱసి
రణశిరంబున[3] నిల్చి ఘోరాహి యనఁగ
సరగఁ[4] గ్రీడించు నీఖడ్గసర్పరాజు
విమలచారిత్ర పినకొండవిభుసుపుత్ర. 290

సీ. కరమెత్తి నీకు మ్రొక్కనిరాజు లెవ్వరు
గర్జించు బల్లర గండబిరుద
కలనిలో[5] నీకుఁ జిక్కనిరాజు లెవ్వరు
మదవైరివీరదుర్మదవిదారి
అనిలోన నీకు నోడనిరాజు లెవ్వరు
రమణీయఖడ్గనారాయణాంక
వసుధలో నిన్నుఁ గొల్వని రాజు లెవ్వరు
కొసరక రేచర్లగోత్రధీర
అనుచుఁ గొనియాడుదురు నిన్ను నాంధ్రయవన
మగధమాళవనేపాళమత్స్యసభలఁ
బ్రకటధారేయ వెలుగోటిపార్థివేయ
విక్రమోపాయ పినకొండవిభునిరాయ 291

క. మతి నభ్యసింపవచ్చును
బ్రతి లేదన సకలకళలు[6] రాసివి రెండే
యతిదుర్లభములు విక్రమ
వితరణములు పిన్నకొండ విభురాయనృపా. 292

ఉ. రాయపనాయఁడా సుకవి రాజమరున్మణి తిమ్మధారుణీ
నాయకుఁడా సమస్తజన నాథశిరోమణి పిన్నకొండధా
రేయుఁడు నంతకంటె సుచరిత్రుఁడు తత్తనయాగ్రగణ్యుఁడా
రాయపనేఁడుఁ బూర్వులతెఱంగునఁ బ్రస్తుతికెక్కె ధారుణిన్ 293

1 A B కణగి
2 B కరిమి
3 A B పురంబున
4 ,, చెలగి
5 ,, కదనమున
6 ,, కథలు

వ. అతనియనుజుండు. 294

గీ. ఆమహాబలు సోదరుం ఽ డతిశయిల్లఁ
ప్రతిభటుల గెల్చు నక్రూర ఽ భావ మలర
మెలఁగి యుద్ధవినీతుల ఽ మే లెఱింగి[1]
ధరణి వెలుఁగోటిరంగభూ ఽ వరవిభుండు 295

క. రంగక్షితిపతి సాక్షా
ద్రంగపతిం దెలిపె నతదు ఽ రంతైకదయా
సంగతి నతిసాత్త్వికబు
ద్ధిం గమలావిభవసంభృ ఽ తిం బరికింపన్ 296

*స్రగ్ధర. స్తంభీభూతక్షితీశా ఽ తతపటహధణం ఽ ధాణశబ్దంబు మింటన్
గంభీరాయోధనప్రాం ఽ గణహతయవన ఽ గ్రామణీ కోటిహృద్య[2]
ద్రంభాపై వాహవేళా ఽ ధ్వనితనిబిడవా ఽ ద్య[3]స్వనంబై తగం బ్రా
రంభించున్ రంగభూపా ఽ గ్రణి పటుజయయా ఽ త్రల్ బలోద్దండలీలన్.

వ. అతనియనుజుండు 298

ఉ. ఈక్షితిఁ గాశికానగరి ఽ నీల్గిన మాత్ర లభించు నెంచఁగా
భిక్షువుఁ గూడు యేచపృథి ఽ వీ[4]తలనాథవతంసు ఖడ్గధా
రాక్షతి మేను వీడిన య ఽ రాతికిఁ గల్గు సుధారసంబు త
ద్భైక్షము మంచిదో యమృత ఽ పానము మంచిదొ యెంచి చూడఁగన్.

సీ. పటికంపు శిలలలో ఽ పలినీడ నీవెంట
వచ్చునె పిలిచిన ఽ వామనయన
పువ్వారుఁ దీగెలు ఽ బోండ్లె నీబడి నిట్టు
లనుచరింపఁగ[5] ధవ ఽ ళాబ్జగంధి
శృంగంబుపై నున్న ఽ సింగంబు లాపులె
తలయెత్తి[6] చూడను ఽ దలిరుఁబోఁడి

1 A B. మేలెఱింగె
2. B P, A B హతయవనకోటిహృద్య
3. A B. తూర్య
4. ,, ధరణీ
5 ,, పువ్వారు దీగెలబోండ్లు నీబడియెట్లు ననుచరింపగ
6. ,, లాత్మలె తలయెత్తి

హన్నగానసముక్త ఽ పవనంబు శీతమె
సేదార్చుకొనఁగ నోఽసింహమధ్య
యహహా వశమె పురాకృతఽమవ ఘళింప[1]
ననుచు సఖి పల్కు నీశత్రు ఽ నబలఁదెలియ
సమరరఘురామ రేచర్లఽసార్వభౌమ
కొండభూపాలయేచభూఽమండలేంద్ర. 300

సీ. జంభారితనుజాత ఽ జంభారితనుజాత
సమభోగరూపశౌఽర్యములవాఁడు
గంధవాహకుమార ఽ గంధవాహకుమార
సమవేగశక్తిసఽత్త్వములవాఁడు
కుంభినిధరరాజఽకుంభినీధరరాజ
సమరమాశౌర్య[2]ధైఽర్యముల వాఁడు
రాజశేఖరమిత్ర ఽ రాజశేఖరమిత్ర
సమభూతిరుచినిధాఽనముల వాఁడు
జగతి నితఁడనఁ బరఁగుఁ బ్రఽస్థానసమయ
కల్పితాభీల[3]పటహభాంఽకారనినద
ఘటితపటుకర్ణకుహరదిఽక్తటమదావ
ళేశ్వరుండైన[4] యేచధాఽత్రీశ్వరుండు 301

వ అతనియనుజుండు. 302

సీ చెలపాది[5]కుటిలుండు ఽ చేఁదు[6]పుక్కిటనుండుఁ
జుట్టుగాఁ దిరుగాఁడుఁ ఽ బుట్టనుండుఁ[7]
బామరిరాలలోఁఽబడి పావనుఁడుగాఁడు[8]
నిర్దయుం డేప్రొద్దు ఽ నిద్రపోతు

1 A పురాకృతంబా భరింప
2 A B శౌర్య
3. B. P కల్పితాఖిల
4 ,, మదాపధీశ్వరుండైన
5 A B 'చదిపాద' 'చలపాది' సరియైనరూపము
6 ,, చెందు
7. ,, చుట్టులాడిదిగాదుపుట్టగుండు
8 ,, పామరిరాలలో (A మో) పరిపవనుడుగాడు.

నయ మెఱుంగఁడు ప్రజాక్షయకారి నడవడి
చక్కఁగా దెంతయు[1] నిక్కలాఁడు
గబ్బి క్రూరుఁడు భయంకరుఁడు దబ్బఱకాఁడు
గణుతింపఁ బెక్కు నాల్కలుగలాఁడు[2]
•శేషుఁ డని రోసి భూకాంత చేరి యూడు[3]
ప్రేమ మీఱంగ నీబాహు[4]పీఠ మందు
భవ్యచారిత్ర కొండభూపాలుపుత్ర
ధీరతాటోప వెలుగోటితిమ్మభూప 303

క. అమ్మనుజనాథుకూరిమి
తమ్ముఁడు పెదతిమ్మభూమిధవుఁ డుగ్రసమి
త్సమ్మూర్ఛితభూభువనక
కుమ్మద[5]వద్వైరవైరి కులుఁడై వెలసెన్. 304

క. వినుతనయవినయరేఖా
తనుఁడగు[6] పెదతిమ్మవిభుని తమ్ముఁడు వెలయున్
బినతిమ్మక్షోణీపతి
ఘనదానత్యాగవిజితకల్పక మగుచున్ 305

*సీ. కలధౌతకలధౌతకలధౌతనిలయుండు
ఘనసారఘనసారగంధయుతుఁడు
నరసింహనరసింహనరసింహశౌర్యుండు
భారతీభారతీపాటవుండు
వాహినీవాహినీవాహినీశ్వరమంత్రి
సుకుమారసుకుమారశోభితుండు
మణిరాజమణిరాజమణిరాజనిభకీర్తి
కల్యాణకల్యాణకలితతేజుఁ

1. A B దింతయు
2. ,, ప్రణుతింప పెక్కునాలుకలవాడు
3 ,, యూడి
4 ,, మీబాహు
5. B క। కున్మద
6. A. B , ఘనుడగు

డనుచు జగములు వొగడఁగ నలరుచుండు
సమదవిమతవసుంధరారమణసింధు
మంథ[1]జగతీధరేంద్రాయమానబాహు
దండబలహారి వెలుగోటికొండశౌరి. 306

ఆ. ఇలఁ బ్రసిద్ధిఁగన్న యీపదుగుండ్రలో[2]
పలఁ గుమారతిమ్మపార్థివుండు
కొండవిభుఁడు రాయనుండలపతియేచ
ధీధనుండు పిన్నతిమ్మనయును. 307

వ. కుమారవంతులై వర్ధిల్లి రందు. 308

చ. ధరణిఁ గుమారతిమ్మవసుధాపతి లక్కమదేవిఁ బెండ్లియై
శరధిశయాను భూరిభుజసాగర వేదములంచు నెన్నఁగాఁ
దిరుపతినేని కొండజగతీరమణుల్ బెదవేంకటావనీ
శ్వరుఁ జినవేంకటాధిపరసారమణుం గనియెన్ గ్రమంబునన్. 309

క. నిరవధికలక్ష్మి నీప్సిత[3]
వరదానగుణాతివైభవమున ధరిత్రిన్
దిరుపతినాయకుఁ డొప్పున్
దిరుపతినాయకునిభంగిఁ దేజోధికుఁడై 310

వ. అతనియనుజుండు. 311

మ. పినకొండక్షితిపాలశేఖరుభుజాభీలప్రతాపాగ్ని వై
రినికేతంబులు సొచ్చుఁ దచ్చతురనారీభూరిధమ్మిల్లబం
ధనముల్ నెవ్వడి వీడ్చు నాననసుగంధం బానుఁ జుంబించు న
క్కన రాయుల్ వలువూడ్చుఁ[4] జన్నుఁగవ నొక్కుల్ బల్లవప్రక్రియన్.

క. అతనియనుజాతు లార్యా
ర్చితు లాపెదవేంకటయ్య చినవేంకటభూ

---

1 A B మంథ
2 ,, పరగ బ్రసిద్ధిగన్న యీ పదుగిండ్రలోఁ
3 ,, లక్ష్మిప్సిత
4. ,, వలపూడ్చు

పతి జనతానతులై [ధర]
నుతికెక్కిరి [1] రామలక్ష్మణుల చందమునన్. 313

వ సంతతికిఁ దిరుపతినేఁడు మొదలు. 314

క. కురుపతి మానోన్నతికి న [2]
మరపతి తద్ఘటితారిమహిమకు [3] విలస
ద్గురునకుఁ బ్రతి మతి [4] [గిరిపతి]
తిరుపతినరపతి మహాధృతిఁ నుతికెక్కెన్. 315

క. తిరుపతినరపతి యల దా
మర [5] ధర్మక్షోణిపతికొమారిత ధర్మాం
బ రమాసమఁ బరిణయమై
పరఁగెఁ [6] బినకొండతిమ్మప్రభువులఁ గనియెన్. [7] 316

వ. అందగ్రజుండు 317

చ తిరుపతినేనికొండజగతీతలనాథు మహోగ్రధాటికా
తురగఖురోత్థధూళజము దూరవిరాగముఖోజ్జ్వల [8] ద్విష
త్కరిగమనాపరంపరకుఁ గంచెలయై పటవాసమై మనో
హరపరిధానమై యహరహం బలుకించుఁ [9] దదీయవల్లభున్ 318

సీ నలువనెమ్మోముమేడలనాడు [10] తెలిపాప,
పాఁపజందెమునఁ జూపట్టుసామి

---

1 A B నుతు లొప్పిరి
2. „ వను
3 „ మరపతి తద్వైభ్రతుతారి మహీపతి
4 „ ప్రతినది తిరుపతి
5 „ దామెర
6 „ నరనుతు
7. „ ప్రభుగనియెఁ
Though Pinakonda and Timma are mentioned in this stanza as the only sons of Tirupati, he had also two other sons, Ranga and Krishna, whose valour is described below in stanzas 322-327
8 „ దూరతిరాగముఖాజ్వల
9 „ యహరహంబులకించు
10. „ మెడల

గాఁగ[1] సోలుచు నాడుచుఁ గడిమి[2] మెఱసి
రణశిరంబున[3] నిల్చి ఘోరాహి యనఁగ
సరగఁ[4] గ్రీడించు నీఖడ్గసర్పరాజు
విమలచారిత్ర పినకొండవిభుసుపుత్ర 290

సీ. కరమెత్తి నీకు మ్రొక్కనిరాజు లెవ్వరు
గర్జించు బల్లర గండబిరుద
కలనిలో[5] నీకుఁ జిక్కనిరాజు లెవ్వరు
మదవైరివీరదుర్మదవిదారి
అనిలోన నీకు నోడనిరాజు లెవ్వరు
రమణీయఖడ్గనారాయణాంక
వసుధలో నిన్నుఁ గొల్వని రాజు లెవ్వరు
కొసరక రేచర్లగోత్రధీర
అనుచుఁ గొనియాడుదురు నిన్ను నాంధ్రయవన
మగధమాళవనేపాళమత్స్యసభలఁ
బ్రకటధారేయ వెలుగోటిపార్థివేయ
విక్రమోపాయ పినకొండవిభునిరాయ 291

క. మతి నభ్యసింపవచ్చును
బ్రతి లే దన సకలకళలు[6] రానివి రెండే
యతిదుర్లభములు విక్రమ
వితరణములు పిన్నకొండ విభురాయనృపా. 292

ఉ. రాయపనాయఁ డాసుకవి రాజమరున్మణి తిమ్మధారుణీ
నాయకుఁ డాసమస్తజన నాధశిరోమణి పిన్నకొండధా
రేయుఁడు నంతకంటె సుచరిత్రుఁడు తత్తనయాగ్రగణ్యుఁడా
రాయపనేఁడుఁ బూర్వులకెఱంగునఁ బ్రస్తుతికెక్క ధారుణిన్. 293

1 A B కణగి
2. B కరిమి
3 A B పురంబున
4 ,, చెలగి
5. ,, కదనమున
6. ,, కధలు

వ. అతనియనుజుండు. 294

గీ. ఆమహాబలు సోదరుం డతిశయిల్లఁ
ప్రతిభటుల గెల్చి నక్రూర భావ మలర
మెలఁగి యుద్ధవినీతుల మే లెఱింగి[1]
ధరణి వెలుఁగోటిరంగభూ వరవిభుండు 295

క. రంగక్షితిపతి సాక్షా
ద్రంగపతిం దెలిపె నతడు రంతైకదయా
సంగతి నతిసాత్త్వికబు
ద్ధిం గమలావిభవసంభృతిం బరికింపన్ 296

*స్రగ్ధర. స్తంభీభూతక్షితీశాతతపటహధణంధాణశబ్దంబు మింటన్
గంభీరామోధనప్రాంగణహతయవన గ్రామణీ కోటిహృద్య[2]
ద్రంభావై వాహవేళాధ్వనితనిబిడవాద్య[3]స్వనంబై తగం బ్రా
రంభించున్ రంగభూపాగ్రణి పటుజయయాత్రల్ బలోద్దండలీలన్.

వ. అతనియనుజ్ఞుండు. 298

ఉ. ఈక్షితిఁ గాశికానగరి నీల్గిన మాత్ర లభించు నొంచఁగా
భిక్షువుఁ గూడు యోచపృథివీ[4]తలనాథవతంసు ఖడ్గధా
రాక్షతి మేను వీడిన యరాతికిఁ గల్గు సుధారసంబు త
ద్భైక్షము మంచిదో యమృతపానము మంచిదో యెంచి చూడఁగన్.

సీ. పటికంపు శిలలలో పలినిడ నీవెంట
వచ్చునె పిలిచిన వామనయన
పువ్వారుఁ దీగెలు బోండ్లై నీబడి నిట్టు
లనుచరింపఁగ[5] ధవళాబ్జగంధి
శృంగంబుపై నున్న సింగంబు లాప్తులై
తలయెత్తి[6] చూడను దలిరుఁబోఁడి

---

1 A. B మేలెరింగె
2. B P, A B హతయవనకోటికుడ్య
3. A B. తూర్య
4. ,, ధరణీ
5 ,, పువ్వారు దీగెలబోండ్లు నీబడియెట్లు ననుచరింపగ
6. ,, లాత్మలై తలలెత్తి

పన్నగాననము క్తి పవనంబు శీతమె
సేదార్చుకొనఁగ నోసింహమధ్య
యహహ వశమె పురాకృతమవ ఘళింప[1]
యనుచు సఖి పల్కు నిశ్రుతు నబలఁదెలియు
సనరఘురామ చరసార్వభౌమ
కొండభూపాలయేచభూచుండ లేంద్ర. 300

సీ. *జంభారితనుజాత జంభారితనుజాత
సమభోగరూపశౌర్యములవాఁడు
గంధవాహకుమార గంధవాహకుమార
సమవేగశక్తిసత్వములవాఁడు
కుంభినీధరరాజకుంభినీధరరాజ
సమరమాశౌర్య[2]ధైర్యములవాఁడు
రాజశేఖరమిత్ర రాజశేఖరమిత్ర
సమభూతిరుచినిధానములవాఁడు
జగతి నితఁడనఁ బరఁగుఁ బ్రస్థానసమయ
కల్పితాఖిల[3]పటహభాంకారనినద
ఘటితపటుకర్ణకుహరదిక్కటమదావ
ళేశ్వరుండైన[4] యేచధాత్రీశ్వరుండు 301

వ. అతనియనుజుండు. 302

సీ. చెలపాది[5]కుటిలుండు చేఁదు[6]పుక్కిటనుండుఁ
జుట్టుగాఁ దిరుగాడుఁ బుట్టనుండుఁ[7]
బామరిరాలలోఁబడి పావనుఁడుగాఁడు[8]
నిర్దయుం డేప్రొద్దు నిద్రపోతు

---

1 A పురాకృతంబా భరింప
2 A B శౌర్య
3. B P కల్పితాఖల
4. ,, మదాపధీశ్వరుండైన
5 A B. 'చదిపాద' 'చలపాది' సరియైనరూపము
6. ,, చెందు
7. ,, చుట్టులాడిదిగాదుపుట్టగుండు
8 ,, పామరిరాలలో (A మో) పరిపవనుడుగాడు.

నయ మెఱుంగఁడు ప్రజాక్షయకారి నడవడి
చక్కఁగా దెంతయు[1] నిక్కలాఁడు
గబ్బి క్రూరుఁడు భయంకరుఁడు దబ్బఱకాఁడు
గణుతింపఁ బెక్కు నాల్కలుగలాఁడు[2]
శేషుఁ డని రోసి భూకాంత చేరి యాడు[3]
ప్రేమ మీఱంగ నీబాహు[4]పీఠ మందు
భవ్యచారిత్ర కొండభూపాలుపుత్ర
ధీరతాటోప వెలుగోటితిమ్మభూప 303

క. అమ్మనుజనాథుకూరిమి
తమ్ముఁడు పెదతిమ్మభూమిధవుఁ డుగ్రసమి
త్సమ్మూర్ఛితభూభువనక
కుమ్మద[5]వద్వీరవైరికులుఁడై వెలసెన్. 304

క. వినుతనయవినయరేఖా
తనుఁడగు[6] పెదతిమ్మవిభుని తమ్ముఁడు వెలయున్
బినతిమ్మక్షోణీపతి
ఘనదానత్యాగవిజితకల్పక మగుచున్ 305

*సీ. కలధౌతకలధౌతకలధౌతనిలయుండు
ఘనసారఘనసారగంధయుతుఁడు
నరసింహనరసింహనరసింహశౌర్యుండు
భారతిభారతిపాటవుండు
వాహినీవాహినీవాహినీశ్వరమంత్రి
సుకుమారసుకుమారశోభితుండు
మణిరాజమణిరాజమణిరాజనిభకీర్తి
కల్యాణకల్యాణకలితతేజుఁ

---

1 A B దింతయు
2. ,, ప్రణుతింప పెక్కునాలుకలవాడు
3. ,, యాడి
4 ,, మీబాహు
5 B క। కుమ్మద
6. A B ఘనుడగు



14

డనుచు జగములు వొగడంగ నలరుచుండు
సమదవిమతవసుంధరా రమణసింధు
మంథ[1]జగతీధరేంద్రాయ మానబాహు
దండబలహారి వెలుగోటి కొండశౌరి 306

ఆ. ఇలఁ బ్రసిద్ధిఁగన్న యీపదుగుంద్రలో[2]
పలఁ గుమారతిమ్మ పార్థివుండు
కొండవిభుఁడు రాయ మండలపతియేచ
ధీధనుండు పిన్న తిమ్మనయును. 307

వ. కుమారవంతులై వర్ధిల్లి రందు. 308

చ ధరణిఁ గుమారతిమ్మవసు ధాపతి లక్కమదేవిఁ బెండ్లియై
శరధిశయాను భూరిభుజ సాగర వేదములంచు నెన్నఁగాఁ
దిరుపతి నేని కొండజగ తీరమణుల్ బెదవేంకటావనీ
శ్వరుఁ జినవేంకటాధిపర సారమణుం గనియెఁ గ్రమంబునన్. 309

క. నిరవధికలక్ష్మి నీప్సిత[3]
వరదానగుణాతివైభ వమున ధరిత్రిఁ
దిరుపతినాయఁకుఁ డొప్పెఁ
దిరుపతినాయకునిభంగిఁ దేజోధికుఁడై. 310

వ అతనియనుజుండు. 311

మ పినకొండక్షితిపాలశేఖరుభుజా భీలప్రతాపాగ్ని వై
రినికేతంబులు సొచ్చుఁ దచ్చతురనా రీభూరిధమ్మిల్లబం
ధనముల్ నెవ్వడి వీడ్చు నాననసుగం ధం బానఁ జుంబించు న
క్కన రాయుఁ వలువూడ్చుఁ[4] జన్నుఁగవ నొక్కుఁ బల్లవప్రక్రియన్.

క. అతనియనుజాతు లార్యా
ర్చితు లాపెదవేంకటయ్య చినవేంకటభూ

---

1 A B మంథ
2 ,, పరగఁబ్రసిద్ధిగన్న యీ పదుగింద్రలో
3. ,, లక్ష్మిప్సిత
4. ,, వలపూడ్చు

పతి జనతానతులై [ధర]
నుతికెక్కిరి [1]రామలక్ష్మణుల చందమునన్. 313

వ. సంతతికిఁ దిరుపతినేఁడు మొదలు. 314

క. కురుపతి మానోన్నతికి న [2]
మరపతి తద్ఘటితారిమహిమును [3] విలస
ద్గురునకుఁ బ్రతి మతి [4] [గిరిపతి]
తిరుపతినరపతి మహాధృతిఁ నుతికెక్కన్. 315

క. తిరుపతినరపతి యల దా
మర [5] ధర్మక్షోణిపతికొమారిత ధర్మాం
బ రమాసమఁ బరిణయమై
పరఁగఁ [6] బినకొండతిమ్మప్రభువులఁ గనియెన్. [7] 316

వ. అం దగ్రజుండు 317

చ తిరుపతినేనికొండజగతీతలనాథు మహోగ్రఘాటికా
తురగఖురోత్థభూరజము దూరవిరాగముఖోజ్వల [8] ద్విష
త్కరిగమనాపరంపరకుఁ గంచెలయై పటవాసమై మనో
హరపరిధానమై యహరహం బలుకించుఁ [9] దదీయవల్లభున్ 318

సీ. నలువ నెమ్మోము మేడలనాడు [10] తెలిపావ,
పాఁపజందెమునఁ జూపట్టుసామి

---

1 A B నుతు లొప్పిరి
2 ,, వను
3 ,, మరుపతి తద్వైభ్రతుతారి మహిపతి
4 ,, ప్రతినది తిరుపతి
5 ,, దామెర
6. ,, నరనుతు
7 ,, ప్రభుగనియెః
Though Pinakonda and Timma are mentioned in this stanza as the only sons of Tirupati, he had also two other sons, Ranga and Krishna, whose valour is described below in stanzas 322-327
8 ,, దూరతిరాగముఖాజ్వల
9. ,, యహరహంబులకించు
10. ,, మెడల

సామిచ్చి బలుజెట్టిఁ[1] ʃ జంపి నాతనియన్న
యన్నల్లదేవుని ʃ యనుఁగు[2] పట్టి
పట్టెముల్ చెఱసాలఁ ʃ బెట్టిన దొరమావు
మావులపూవిల్తు ʃ మామకొమరు[3]
కొమరుమాటలకు మార్గ్గొట్టిన[4] రాపగ
పగరేవ[5] పేరుబ్బు ʃ వాయుపాలు
పాలుగెల్పునఁ గొన్న నేర్పరి వలమురి
మురిపెముచ వేల్పుపెద్దను ʃ మోచు పులుఁగు
పులుఁగుచెప్పెడితపసిచే ʃ పుడుకురాయి
రాయతిరుపతితిమ్మ నీర్త్యాఁగయశము. 319

సీ. ఉబ్బురెప్పలు విచ్చి ʃ బిబ్బిన సొర నేర్చి[6]
యూరుపుగాలికి[7] ʃ నోసరిలదు
కపుడుదేరుకవాసర్నపుర చేతుల నప్ప
ళించి స[8]గ్గటనిటఁర్గొంచెపడదు
కైఁజుట్టుకొన్న సైర్కపుకసీను రుమాలు[9]
తుడుపులకోడి[10] గొంర్దులకు డిగదు

---

1 A B జట్టి
2 A యన్నల్లదేవర యడ్గుపట్టి, B యన్నల్లదేవర యడుగపట్టి
3. B మామరుకొమారు
4 B మాటలకుమాన్గొట్టిన
5. A B రేనపెరుబ్బు
6. ,, నొరనేర్చి
7. A ఖాలి, B. భావి
8. A B కపుడు దేరుకవాసన పురచేతులనప్పళించి సగ్గట నిటకొంచపడదు
9 ,, కశిదురూమాలు
10. A. గొరకు, B గొడకు

దవులతా బాదు[1] గంధపుకాశితంబునఁ[2]
బలుమారుసద్దిఁ[3] జే బాసిపడఁగ
మధురసాస్వాదమదఘూర్ణ మానయవన
పరివృఢా[4]పేక్షణాశ్లిష్ట పవనజనన
తిరుపతినృపాలుతిమ్మభూవర త్వదీయ
ధాటికాఘోటకఖురోత్థ[5] ధరణిధూళి 320

ఉ. నీచిరదానవారితటినీపతి నాని పయోధి మించుఁ ద
త్నేచన[6]వర్ధమానతృణసేవ సమస్తము నిచ్చు దేవతా
నైచికి తత్కరీషభజన న్మణి[7]కల్పక మిచ్చు సర్వదా
త్రాచరణంబు నీవలన నైనది[8] తిమ్మనృపాలశేఖరా. 321

ఉ. దేవమహీజ మందె నొకదిక్కున మంజరి[9] చంద్రుఁ డుండెఁ దా
రావళి వార్షికాంబు[10]ధరమందె నుదాహరణంబు నీతసం
భావన మింటివార్త లవి యున్నవి నీవలె నెవ్వరందిరెం
తే వసుధాస్థలిన్ దిరుపతిప్రభుతిమ్మ మహాప్రబంధముల్. 322

సీ. శ్రీరామపాదరాజీవయుగ్మమరంద
రసమి[11]ళన్మత్తసారంగ రంగ
పరవరూధిన్యుత్థపటహాదంధణవిస్ఫు
రద్రావనృత్యత్తురంగ రంగ

---

1 B దవులతోబాదు
2. ,, కాశితంబున
3. ,, సధిన
4. A, B. పరిదృఢా
5. A ఘురాద్ధధరణిధూళి
6 ,, త। చ్చెచన, B చ్చెచన
7. A B భజన్మణి
8 ,, ధా। శ్రీచరణంబు నైనధి
9 A మంజలి
10. A, B కంబు.
11. ,, సమ్మిళి

రిపువపుర్వీగళితాశ్రితజయశ్రీపరి
రంభశుంభద్రణరంగ రంగ
కీర్తినిర్జితకార్తికీచంద్రభవమహీ
ధ్రపటీరగంగాతరంగ రంగ
సకలసుకవీంద్రగాయకసరసవిబుధ
రక్షదక్షిణవిమలాంత[1] రంగ రంగ
తరుణలావణ్యవిజితకందర్పదర్ప
నిరతశోభాంగ తిరుపతినేని రంగ. 323

సీ వినవచ్చె నదె ఏరవేశ్యాభుజంగుని
జయభేరికాస్ఫురచ్ఛంఖరవము
కన్పట్టె నల్లదె గాయగోవాళుని
ధవళాతపత్రకేతనచయంబు
చనుదెంచె నదె రాయచౌహత్తమల్లుని
గజతురంగానేకఘనబలంబు
మార్కొనె నదె మీఱాటి మన్నెహంవీరుండు
గాండీవి వైఖరిఁ గదనమునను
ననుచు నీధాటికిని నోడి యహితు లెల్లఁ
గాన కేఁగిరి నిను నాజిఁ బూనలేక
సూనశరగాత్ర తిరుపతినేనిపుత్ర
సంగరాటోప వెలుగోటిరంగభూప. 324

సీ. గర్వదుర్వారభీకరశత్రునాయక
భూధరంబులకు దంభోళిధార
శుంభద్భుజారంభదంభశాత్రవరాజ
కుంభీంద్రహర్యక్షడింభకంబు
కుటిలప్రచారవిస్ఫుటవైరిభూపాల
జలధరోద్ధూతజంఝానిలంబు
సంగరపాటవోత్తుంగారిభూనాథ
పాథోధిజిద్బడబాగ్నికీల

1. A రక్షణ రక్ష విమలాంత, B రక్షణక్షణవిమలోత్త

సీకరాబ్జాతసంభూతనిబిడ హేతి
యహార! యుద్దండవృత్తివీరాగ్రగణ్య
భళిర! వెలుగోటితిరుపతిప్రభుకుమార
రంగధీర మహాశాత్రవవిదార 325

చ దరమున వైరిరాజులను దోర్బల శక్తిని ఖడ్గధారచేఁ
గరకరి గాఁగఁ జంపుదు వఖండితవిక్రమ! రాముకైవడిన్
గురుతరకీర్తిహార వెలుగోటిధురంధర మేలు మేలురా
తిరుపతినేనిరంగ సుదతీనవమోహనపంచసాయకా 326

సీ మత్తారిభూపాలమస్తకంబులె కాని
ఖండించ దౌర నీఘనకరాసి[1]
వైరిధాత్రీనాథవక్షంబులే కాని
వరుస మెట్టదు నీదు వరహయంబు
విరసావనీంద్రుల వెన్నుపైనే కాని
తాఁకదు నీచేతి తఱటుపెట్టు
గర్వితాహితరాజగాత్రంబులే కాని
కాలరాయదు[2] నీదుగంధగజము

శత్రుమదభంగ రాజవేశ్యాభుజంగ
దండితారాతి బల్లరగండబిరుద
ప్రకటచారిత్ర తిరుపతిప్రభుసుపుత్ర
కీర్తివిస్తార వెలుగోటికృష్ణధీర. 327

సీ. మత్తవిద్విషబాహుమధ్యవిధులఁగాని
వేడెంబు లిడదు నీ విజయతురగి
కిల్బిషాహితగర్భకీలాలములఁగాని
పానంబు గొనదు నీభద్రకరటి[3]

---

1 A B కరాళి

2 ,, ఖండించదౌర

3. ,, కరము

గంధాంధ[1]శాత్రవకంధరంబులఁగాని
చేరదు యొఱకు నీచేకరారి
ప్రతిభటోద్భటవీరభటకోటిపైఁగాని
కదియుఁడు నీసముత్కటభటాళి
భళిర! ప్రతిగండ భైరవపంచపాండ్య
దళవిభాళమహాబిరుదప్రసిద్ధ
విజయవెలుగోటి తిరుపతి విభు[2] కుమార
విమలచారిత్ర కృష్ణపృథ్వీకళత్ర 328

వ. ఆపెదకొండప్పనేని వంశావతారం బెట్టి దనిన. 329

క. ఘనుఁడు పెదకొండభూపతి
ఘనకైశిక యల్లమాంబికం బరిణయమై
కనియెఁ బెదతిమ్మవిభుఁజె
న్ననరేశుని వేంకటాద్రినాథవతంసున్[3]. 330

వ. అం దగ్రజుండు 331

ఉ. ధే యని పెద్దకొండజగతీవరు తిమ్మనృపాలుఁ డాగ్రహ
ప్రాయమనీషి వాజిఁ బఱపన్ వెఱ పగ్గలమై[4] తెరల్పఁగాఁ
బోయి విరోధు లుగ్రవనభూములు సొచ్చి ఫలచ్ఛదోదక
స్వీయ[5]విధేయులై యనుభవింపుదు రుగ్రతపస్విధర్మముల్ 332

వ. అతని యనుజుండు 333

సీ. అరిమనోమండలం బర్కమండలమును
భయమంది షటపటపటనఁ బగుల
రణభోగసంవ్యాప్తి రంభావధూప్రాప్తి[6]
తమకించి తటతటతటను నదర

---

1 B గంధాంబ
2 A B ప్రభు
3 B. తిమ్మబరువిభుచన్ననరేశు వెంకటాద్రినాథవతంసుణ్
4 ,, వెలపగ్గలమై
5 ,, స్థేయ
6. A. రంభావసవ్యాప్తి B రంభాపసవ్యాప్తి

భటపంతరవము సు|ద్భటకుంతరవమును
బెనఁగొని పెటపెట | పెటను నెగడ[1]
శరనికాయంబును | శాత్రవనయనాశ్రు
తోయంబు తొటతొట | తొటను దొలుఁగఁ[2]
జిత్రమైయుండు నీదండ|యాత్రమహిమ
ధాత్రి ముక్తాతపత్రితో|ద్దండకీర్తి
విభవవిస్తార పెదకొండ|విభుకుమార
సింధురాటోప వెలుగోటి|చెన్నభూప. 334

వ. త దనుజుండు, 335

చ. కలగలరాజు నిండుదయ | గల్గినరాజు మొగంబునందు న
వ్వలరెడురాజు నీతి విన|యంబుల మించినరాజు శాంతిచే
బల్కసినరాజు పాడియును | బంత మెఱింగినరాజు కీర్తులన్
వెలసినరాజు కొండవిభు|వేంకటనాథుఁడు రాజమాత్రుఁడే. 336

ఉ. శ్రీలలితుండు వైరిగజ|సింహుఁడు దాతలచక్రవర్తి ది
క్కేలితకీర్తి నీతిపద|ఖేలనలోలుఁడు ధర్మకర్మసం
శీలుఁడు సుప్రసన్నగుణ|సింధువు మాపెదకొండధారుణీ
పాలునివేంకటాద్రి ధృతి | పాకహిమాద్రి నృపాలమాత్రుఁడే. 337

వ సంతతికిఁ జెన్నప్పనాయఁడు మొదలు. 338

సీ. గండికోటాదిదు|ర్గము లనర్గళశక్తిఁ
జలపట్టి సాధింపఁ|గలఁడె యొకఁడు
కుతుపనమల్కపం | పతిభయంకరవృత్తి
గదిసిన డీకొనఁ|గలఁడె యొకఁడు
కయ్యంబులో మన్నె | కంఠీరవులకెల్లఁ
గన్నాకుగా నిల్వఁ|గలఁడె యొకఁడు
తననిజస్వామికి | ఘనజయాంగనలను
గైకానుకలుసేయఁ | గలఁడె యొకఁడు

1. A B లనుగ్గొనిపెటతటతటనునదుర
2 ,, తమకించితటతటనునదుర

నీవిధంబునఁ గరిననిర్జిద్రయవన
వాహినీ ఘోరరక్తప్రవాహనివహ
నవ్యసంధ్యాయమానపెన్నాజలౌఘ[1]
చిత్రితాటోప వెలుగోటిచెన్నభూప 339

సీ. నీపేరు చెప్పిన నిష్ఠురారాతిబిం
బోష్ఠుల గర్భంబు లూడిపడును
నీడాకఁ జూపిన నిర్ధూమధామమై
పరభూము లూడనిఁ బాడుచుండు
నీపంపుమాత్రాన నిజభుజాహంకార
మన్నె రాజన్యుల మదము లణఁగు
నీవు ముస్తిదైన నిఖిలదుర్గాధిప
ప్రకరంబు గుండెలు పగిలిపాఱు
సాహసంబున నీయంత సార్వభౌముఁ
డరయ నెవ్వాఁడు మూఁడు సింహాసనముల
భూరిగుణహార వెలుగోటిపురవిహార
భాగ్యసంపన్న కొండభూపాలుచెన్న. 340

ఉ. క్రొత్తలుగాఁగ నేఁడు వెలుగోటిధురంధర చెన్న నీవు దం
డెత్తినవార్త [మున్మును] పొకింత వినంబడెనేని భీతిమై[2]
మత్తవిరోధిరాజు లభిమానము లూడిచి యెక్కడెక్కడేఁ
జొత్తురుగాక నీ కెదురు శూరులు లేరు ధరాతలంబునన్ 341

సీ. యక్షరక్షఃకులాధ్యక్షశిక్షణ[3]దక్ష
దీక్షోపదేశి నీదృఢబలంబు
జంభసంభేదిదోస్తంభదంభోళిసం
రంభగుంభనము నీరణవిధంబు

1. A B నవ్య సంధానమానపెన్నాజిత్యౌఘ
2 ,, దం౹డెత్తినవార్త యొకింతవినంబడె నేనిభీతిమె
3 ,, అక్షరక్షఃకులాధ్యక్షవీక్షణ

ఘోట ఘోటీనిరా ఘాటధాటీసము[1]
త్పాటితక్షోణి నీ ప్రబలధాటి
భీమభీమాలికా త్థామధూమధ్వజ
స్థేమధామంబు[2] నీ తేజ మహహా.
ప్రస్తుతింపంగఁ దరమె దుర్భరవిరోధి
కంఠరక్తావగాహా గ్రఖడ్గజనిత
విజయ రేఖాధరీభూత[3] విక్రమార్క
వీర్య[4]సంపన్న పెదకొండవిభుని చెన్న. 342

ఉ. బల్లిదమైన బెబ్బులికిఁ బాలుమృగంబులరీతిఁ గాక యీ
చిల్లర మన్నెమూఁకలు విజృంభణవృత్తికి నానఁ బూనునా
బల్లరగండమూర్తి రణభార్గవరాముఁడు కొండధారుణీ
వల్లభుచెన్నుఁ డాజి కిదో వచ్చెనన్ బరువెత్తు మృత్యువున్. 343

సీ. తారాధిపతియును దారాధిపతియును
దారాధిపతియు నీ తరమువారు[5]
కమలాధిపతియును గమలాధిపతియును
గమలాధిపతియు నీ కరణివారు
పద్మాధిపతియును బద్మాధిపతియును
బద్మాధిపతియు నీ పగిదివారు[6]
ఖచరాధిపతియును ఖచరాధిపతియును
ఖచరాధిపతియు నీ కడిమివారు[7]
శేముషీసత్కళాజ్ఞావిశేషమాత్ర
తాపనైర్మల్యవాగ్ధను రైపుణ్యప్ర

1 A B ధాటీకనో
2 ,, దామంబు
3. ,, రేఖాదరీభూత
4. ,, వీర
5. A తరమువాడు, B కరణివాడు
6. A పగిదివాడు, B నీకరణివాడు
7. A B కరణివాడు

క్షితరణక్షేమభోగైకవితరణముల
జిష్ణుతాటోప వెలుగోటిచెన్నభూప 344

వ. అతనికుమారులు. 345

చ. అనుపమశీలఁ గొండవసుధావరు[1] చెన్నని వేంకటాద్రి పా
వనగుణశీలుఁడై యుభయవంశపవిత్రకుఁడై బలాఢ్యుఁడై
ఘనుఁడయి కీర్తిమంతుఁడయి గర్వితవైరివిభాళుఁడై జగ
జ్జనవరపూజ్యుఁడై నిజభుజాసముపార్జితరాజ్యుఁడై మనున్. 346

వ అతనియనుజుండు 347

సీ సకలవిద్యల భోజుసాటికి[2] వచ్చు స
ర్వజ్ఞసింగక్షమారమణుఁ డొకఁడు
బిరుదమన్నీలపై నుతిచెందు మొక్కలు గొను
గనితిమ్మధారుణీకాంతుఁ డొకఁడు
శూరులు మెచ్చ నూతాలుగెల్పులు గెల్చి
మీలు కస్తురిరంగశౌరి యొకఁడు
సింహాసనస్థులచేఁ బూజఁ గాంచు మా
తండ్రి చెన్నప్రభూత్తంసుఁ డొకఁడు
అందఱను మించి పద్మనాయఁకకులంబు
వెలయఁ జేసిన మరువంపుమొలక వౌర
బుధజనాధార వెలుగోటిపురవిహార
యతులగుణజాల వేంకటపతినృపాల. 348

మ. భళిరా! యప్రతిమానదానగుణశుంభన్మానుషఖ్యాతులన్
గలరా నీసరి రాయమన్నెదొర లీకర్ణాటకక్షోణిలో
నలనాసత్యశుభాకృతీ విదళితోన్మత్తారిధాత్రీపతీ
వెలుగోటీపురధామ వేంకటపతీవిద్వన్నుతోద్యన్మతీ 349

1. B వసుధామర
2. A B భోజునికిసాటికి

సీ. రాజులలోఁ దిమ్మరాజుదే ధైర్యంబు
మన్నీలలో నీదె మగతనంబు
పెనుగొండనుండి వచ్చిన దాడి[1] తెగువకు
గట్టైన బద్దలు[2] గాక పోనె
దొడ్డ కొంచెముఁ జూచు దొరల గండఁడు[3] వాఁడు
ప్రతిగండభైరవ ప్రతిభ నీది
ఎలగోలు చిల్లరబలము లానవు[4] వాని
పూని నీకై జీతమూనె నౌర
వేడ్క నినుఁ జేరె సంగ్రామ విజయలక్ష్మి
రంభ కౌఁగిలిఁ జేరె నారాజవరుఁడు
భళిర! వెలుగోటిచెన్నభూపాలపుత్ర
భవ్యగుణశీల వేంకటపతినృపాల 350

సీ. కెరలెనా భారుల కుటికి యెంతటి దునే
దారి నైనను జెండి పాఱవైచు
నిచ్చెనా కోర్కెల నిచ్చి తాఁడోపతం
డములుగా నర్థిసంతతులఁ బ్రోచుఁ
జేరెనా హొయలు మిటారికత్తెలకు సా
క్షాన్మన్మథునివలెఁ గానుపించు
నవ్వెనా నిండుపున్నమపండువెన్నెలల్[5]
చల్లి కొల్వెల్ల[6] రంజిల్లఁ జేయు

---

1 A దాని, B దాగి
2. A గట్టైబద్దలుగాక, B గట్టైబధలుగాక
3. A. గంన్నడు, B గున్నడు
4. B లావు
5. A B వెన్నెలలు జల్లి
6. ,, కొలువెల్ల

నట్టిరాహుత్త[1]సంతత త్యాగభోగ
భాగ్యశాలి పదానత పరనృపాల
హాలి[2] వెలుగోటిచెన్నమ[3] ప్రభుకుమార
హేళి[4] వేంకటపతిమహీ పాలమౌళి 251

సీ. ఒకపాటికుట్ర[5] మన్నెకుమార్లు[6] నూర్గురు
గూడినఁ గన్నెత్తి చూడఁ గలరె
యటుగాక రాయ లంతటి వజీరులు వేవు
రైనను నీవాటు కాఁగఁ గలరె
డాక నెంతటి[7] కిరీటముల రాజులు లక్ష
చేరిన నెదురాని పోరఁ గలరె
మఱి పాదుశాహులె మెఱసి కోట్లకొలంది
నిలచి పోరిన మీాఱి గెలువఁ గలరె
బలయు నీ దుముదారుపంపులకు నలుకు
దారు మరుత్సుతులైనను దుది నిజంబు[8]
విన్నవించెద వెలుగోటి చెన్నభూమి
పాలకుని వేంకటపతీంద్ర భాగ్యసాంద్ర 352

సీ. మునుమున్నె తనధమామీధ్వని[9] విరోధినృపాల
కుల మర్గములు వెళాపెళలు[10] సేయ
నటుచేరఁ దన తేజి పటుహేష లరిభూభు
జుల గుండియలు గులాగులలు సేయఁ

---

1 A B అట్టిరావింత
2 ,, పాలి
3 ,, చెన్న
4 ,, హేలి
5 A కుట్ర, B కట్ట
6. A B కుమార్లు
7 ,, నంతటి
8. ,, యిది నిజంబు
9. ,, ధమామీధ్వని
10. ,, పెళాపెరలు

దరి నెక్కఁ దనహేతి తతవైరిరాజన్య
మకుటాగ్రములు వకావకలు సేయ
మఱి మీఱి తనధాటి మహనీయబిరుదాంక
ములు వారిధుల బెళాబెళలు సేయ
మించె నిదె గాయగోవాళపంచపాండ్య
దళవిభాళాదిజాగ్రదుదగ్రబిరుద[1]
పాళి వెలుగోటిచెన్నప్రభుకుమార
హేళి వేంకటపతి[2]మహీపాలమాళి 353

సీ. సర్వజ్ఞసింగభూజాని సద్గుణవార్ధి
యాలవాలంబుగా నంకురించె[3]
నిర్వాణరాయమహోర్వీరమణశౌరి
నవకృపావృష్టిచే[4] ననలుసూపె
గనితిమ్మధారుణీజననాథమూర్ధన్య
జిష్ణువైభవమునఁ[5] జెట్టుగట్టె
మీతండ్రి చెన్నపమేదినీశ్వరు[6] భుజా
శక్తిచే శాఖోపశాఖ లయ్యె
నేఁడు భవదీయసద్గుణానీకగరిమఁ[7]
బూచి కాచి ఫలించె సంపూర్ణకీర్తి
పండఁబాఱెన వెల్గోటివంశశాఖి[8]
ప్రకటితాటోప వేంకటపతిమహీప 354

---

1 A జాగ్రదుదగ్ర, B జాదుదశ్రీ
2 A. B వెంకటమహీ
3. ,, నంకురించి
4. ,, నవకృపాదృష్టిచే
5 A మూర్ధన్యముజిష్ణు వైభవమున, B మూర్ధన్య ..ష్ణు వైభవమున
6. A B చెన్నపృధ్వీశ్వరు
7. ,, నీపగరిమ
8. ,, పాటువారుని శాఖవెల్గోటివారు

శా. బీటల్ వాఱెను దిక్తటంబు నగముల్ బెట్టూఁగె నంభోనిధుల్
ఱేటుం బాసెను నీటఁ జండరనిదీప్తిక్ష[1] మాసెఁ బో నీ డమా
మీటోకించిన శాత్రవుల్ చెదర కేమీ నిల్తురే యాజి వె
ల్గోటీచెన్ననృపాలువేంకటపతీ లోకైకరమ్యాకృతీ. 355

శా. అంధీభూతము లౌ దిగంతరము లుద్యజ్జంతుసంఘంబుతోఁ
గంధుల్ ఘూర్ణిలుఁ గొండ లుర్విఁ బడు దిగ్దంతుల్ వెసం గ్రుంగు నీ
ధంధంధాణధమామికార్భటికి నై దర్పారిదంభాటవీ[2]
గంధేభా వెలుగోటివేంకటపతిక్ష్మానాథకంఠీరవా. 356

సీ. అసిలోన గెల్చి తెచ్చిన గజంబులఁ[3]గాని
సజ్జారనములఁ గట్టి సాకఁబోఁడు
బిరుదమన్నెకుమార్ల బింబాధరలఁ[4] గాని
చెఱలఁ బట్టించఁ డుద్ధురత మెఱసి
గడివిరోధుల మాంసఖండంబులే కాని
భుక్తిసేయఁడు ఖడ్గభూతమునకు
సాహసోద్భటవీరరాహుత్తులనె కాని
పాటింపఁ[5] డితరభూపతుల సరణి

అతఁడు సగరగాంగేయవితతశౌర్య
గాయగోవాళఖడ్గనారాయణాది
బిరుద వెలుగోటి[6] చెన్నభూవరసుతుండు
ప్రధనవిజయుండు వేంకటపతిఘనుండు. 357

వ. ఆరాయప్పనేని వంశావతారం బెట్టి దనిన. 358

క. వెలుగోటిరాయనరపతి
కలితమునఁ[7] లింగమాంబికం బరిణయమై

---

1. A B జంధిరవిదీప్తుల్
2 ,, దంభావనీ
3 ,, గజంబులనె
4 ,, బింబాధరలె
5 ,, పాలింప
6 ,, బిరుదు వెలయు వెలుగోటిచెన్న
7 ,, కలితమునలింగ

కులనగధీరుఁ బ్రతాపో
జ్జ్వలు వేంకటనృపు యశోవివర్ధనుఁ గాంచెన్ 359

*శా. ఆరాయక్షితినాథమౌళికి విపక్షాద్రీంద్రదంభోళికిన్[1]
ధీరోదాత్తునకున్ జనించి[2] గరుడాద్రిస్వామి విస్తీర్ణ తే
జోరాశి ప్రకటీకృతాంశుఁ డన మించెన్[3] వేంకటాద్రీశ్వరుం
డారత్నాకరకుంభినీవలయరక్షారూఢ కారుణ్యుఁడై. 360

*సీ. శేషాచలేంద్రవిశేషధామంబున
నెలకొన్న విఖ్యాతి నెఱపువాఁడు
బాలార్కరుచి గన్న పద్మరాగంబునఁ
గనుపట్టు నఱచేయి గలుగు[4]వాఁడు
లలితహారంబుల యలమేలు జిగిఁ గూడి
తళుకుమీఱిన యురస్థలమువాఁడు
విబుధకంటకరాజిఁ గబళించు చాయల
డాఁకొన్న పసిఁడి కటారివాఁడు
ధరణిదేవతలను బ్రసాదములఁ దనిపి
సంతతానంద [మును] గూర్పఁ జాలువాఁడు
వేంకటస్వామిగతి రాయవిభుకుమార
వేంకటస్వామి దిక్కుల వెలయుచుండు 361

సీ. పౌజు[5]లల్లంతనె పరిపాటిగాఁ జూచి
యుండ కేఁగెడువాని గుండెదిగులు

---

1. B P మంథాద్రికిన్
2 A B జనించు
3 ,, ప్రకటీకృతాంశుఁడై జనించున్
4 ,, నరచాతిగలుగువాఁడు
5. ,, పంజులు

తనసేన కొంచె మాతలి సేన[1] ఘనమని
వీఁగఁ జూచెడువాని వెన్నుతఱటు
తారసించిన చోటఁ దానెక్కి పొడువక
బంటుఁజూపెడువాని కంటుమగఁడు
అరిరాజకరిఘట లల్లంత నెదిరిన
నిలువని మన్నీల నెత్తిపిడుగు
అనుచుఁ గొనియాడుదురు నిన్ను నర్థివరులు
కుకురుకొంకణ తెంకణ ఘూర్జసభల[2]
వనధిగంభీర రాయభూవరకుమార
విక్రమోపేంద్ర వెలుగోటి వేంకటేంద్ర 360

సీ. ప్రాణదానముసేయు ప్రతిగండభైరవ
యభయ మీ ఖడ్గనారాయణాంక
నేరమెంచకుము హిందూ[3] రాయసురతాణ
దయఁ జూడు రిపుగజ దళవిభాళ
కాపాడుమీ యన్మగంటిపురాధీశ[4]
కరుణింపు[5] బల్లర గండబిరుద
రక్షింపు[6] కాకితరాజ్యసంస్థాపక[7]
బ్రదికింపు శశికుల పరశురామ[8]
యనుచు మ్రొక్కెద రెపుడు నీయరినృపాలు[9]
రాజికిని నోడి నీపదాంభోజములకు

---

1. A B మావలిసేన
2 A కుకురుకొంకణ ఘూర్జరాజన్యసభల, B కుకురుకొంకణ తెంకణ ఘూర్జ రాజన్య సభల
3 ,, నేరంబులెంచకిందూరాయసురతాణ
4 ,, కాపాడుమనుమగంటి పురవరాధీశ్వర
5. ,, కరుణించు
6 ,, రక్షించు
7 ,, కాకితరాయరాజ్య స్థాపనాచార్య
8 ,, సోమకుల పరశురామ
9. ,, నీవైరిరాజు

ర్వబిరుదరరాయవే ఽ శ్యాభుజంగ
క్షమోపేంద్ర వెలుగోటి ఽ వేంకటేంద్ర 363

ాలుఁ బెట్టనికమ్మ ఽ వ్రాలనర్గళముగా[1]
నడుప నేసింహాస ఽ నస్థుఁ డోపు

త్రికార్యం బైనఁ ఽ బట్టినఁ జలపట్టి
తుద నిర్వహింప నే ఽ దొర తనర్పు[2]

‹డియ నూఱాఱు ఽ వేలు గూర్పను విర్వ[3]
ఘనతమై నేనృపా ఽ లునకుఁ జెల్లు

రథాణి గజపతి ఽ నరపతు లాశింత్రు
బలిమి కేమన్నని ఽ ప్రాపుదాపు

తేఁడు మన్నినిమాత్రుఁడే ఽ ప్రతినృపాల
క్షసంహారసమరో ఽ గ్రభార్గవుండు
ర్వభౌముండు వెలుగోటి ఽ శాసనుండు
యవిభువేంకటాద్రిభూ ఽ నాయకుండు. 364

ప్రతంబైన. ఽ నీతమ్మటధ్వని విన్న
గడిమన్నెమూఁకలు ఽ కలఁగిపాఱు

రంబైన నీ ఽ బిరుదు టెక్కెముఁ గన్న
రిపురాజుసేనలు ఽ జెచ్చవడును

త్తరంబైన నీ ఽ యుత్తమాశ్వముఁ గన్నఁ
బ్రతిపక్షనివహముల్ ఽ భగ్నమగును

ర్ఘదంబగు నీదు ఽ బాహాసిఁ బొడఁగన్న
ఘోరవిరోధుల ఽ గుండె లవియుఁ

లఁగి క్షితిధాటిఁ బుట్టిన ఽ చిత్రగతుల
రిదుర్గము లగజగజ ఽ వణఁకుచుండు
సధిగంభీర రాయభూ ఽ వరకుమార
క్షమోపేంద్ర వెలుగోటి ఽ వేంకటేంద్ర. 365

---

1. A వాలుపర్గంబుగా B వ్రాలుపర్గంబుగా
2. A B తరంబు
3. A. విఘడియలోన నూరారుగూర్పనువిచ్చను

సీ. ఉదుటుమన్నకుమార | మదగర్వభంజన
గొంటు[1]మన్నకుమార | కంటినెరస
విరసమన్నకుమార | విపినదావానల
శత్రుఘ్నమన్నకుమార | శరభమూర్తి
కంటుమన్నకుమార | కాలాగ్నిరుద్రుండ
వెగటుమన్నకుమార | వెన్నుతఱట
... ... ..
... ... ...[2]
కక్కసపుమన్నెమూఁకల | ముక్కుగొయ్య[3]
కూటువలు గూడుమన్నీల | గుండెదిగుల
వనధిగంభీర రాయభూ | వరకుమార
విక్రమోపేంద్ర వెలుగోటి | వేంకటేంద్ర 366

*సీ. కలిమి యేమి ఘటించుఁ | గమరేంద్రుఁ గూడిన
రమణికి సుదకపారణమె[4] కాక
యేవిశేషముగల్గు | నిభరాజుల వరించు
కాంతకుఁ బర్ణభక్షణమె కాక
పుణ్య మేమి ఫలించు[5] | భుజగవల్లభుఁ గోరు
వనితకు ననిలభోజనమె కాక
యేఫలం బొదవుఁ గిరీశు నందిన యంగ
నకును ముస్తాచర్వణంబె[6] కాక
అనుచు వారల నిరసించి | యవనికాంత
సిరుల రంజిల్లు రాయభూ|వరకుమార
వేంకటాధిప లోకమృగాంకుఁ గూడి
యనవరతభోగభాగ్యంబు | లనుభవించు. 367

1. A B. కంటి
2. The third line of the verse is missing in both the Mss
3. A ముగొయ్య B. ముకుగొయ్య
4 A. B వారణమె
5 ,, ఘటించు
6. ,, ముక్తాచర్వణంబె

*మ. మకరీతోరణపంక్తిమీఱ నవరంభాలీల రంజిల్లఁగా[1]
వికసత్కీర్తిపయోధిఁ బుట్టి ధరణీవిఖ్యాతయౌ చెన్నమాం
బిక యన్కల్మిచెలి న్వరించె[2] విబుధుల్ మెచ్చన్ సుధాబిందుమూ
ర్తికపుం బ్రా లలరంగ[3] వేంకటధరాధీశుండు హర్షంబునన్ 368

ఉ. రాయపనేని వేంకటధరాధిపుచే ననిఁ ద్రెవ్వి మింటికై
పోయిన వైరి నెంత వలపో నిలుపోపక[4] చూచుఁ జూచి ర
మ్మా యని చీరుఁ[5] జేరి నిలయం బునకుం గొనిపోవుఁ బోయి పు
ష్పాయుధు కేళిఁ దేల్చు నవురా యలరంభ విజృంభితాంగియై[6] 369

వ. అతని కుమారుండు. 370

*క. వెలుగోటివేంకటేంద్రున
కలఘుగుణాలంబ చెన్నమాంబామణికిన్
గలిగెను రాయమహీంద్రుఁడు
వలరాయఁడు హరికిఁ బద్మవాసినికి వలెన్ 371

*మ. అధికార్థాతిమహీధురంధరమహాహంకారనిర్భేదన
ప్రధనోగ్రుండగు వేంకటేంద్రసుతుఁ డా[7] రాయక్షమాభృత్కళా
నిధిచంద్రున్ నగు కీర్తిఁ గైకొని బుధానీకంబు మైత్రిన్ ధరిం
పు ధరిత్రిన్ సతతంబుఁ జూచు సుజనంబుల్ మ్రొక్కి కీర్తింపఁగన్. 372

సీ. మెండొడ్డుమన్నీల దండుబారుల కెక్కి
గగ్గోలు పఱచు నీగబ్బితేజి

---

1. The reading adopted is that of B P
A మీరనపరమ్మాళిల రంజిల్లగా
B మీరిన పరమ్మాళిలరంజిల్లగ
2 A B వరించ
3. ,, బాలలరంగ
4. ,, నిలుపోపజూచు
5. ,, మమ్మాయనిచేర చేరినిలుచుటిబనకుం
6 A విజృంభితాహిలన్
7 ,, సుతుండా

క్షితిరణస్థేమభోగైకవితరణముల
జిష్ణుతాటోప వెలుగోటిచెన్నభూప. 344

వ. అతనికుమారులు. 345

చ. అనుపమశీలుఁ గొండవసుధావరు[1] చెన్నని వేంకటాద్రి పా
వనగుణశీలుఁడై యుభయవంశపవిత్రకుఁడై బలాఢ్యుఁడై
ఘనుఁడయి కీర్తిమంతుఁడయి గర్వితవైరివిభాళుఁడై జగ
జ్జనవరపూజ్యుఁడై నిజభుజాసముపార్జితరాజ్యుఁడై మనున్. 346

వ అతనియనుజుండు 347

సీ. సకలవిద్యల భోజుసాటికి[2] వచ్చు స
ర్వజ్ఞసింగకుమారరమణుఁ డొకఁడు
బిరుదమన్నీలపై నుఱిమి మ్రొక్కులు గొను
గనితిమ్మధారుణీకాంతుఁ డొకఁడు
శూరులు మెచ్చ నూఱుగెల్పులు గెల్చి
మీఱు కస్తురిరంగశౌరి యొకఁడు
సింహాసనస్థులచే బూజఁ గాంచు మీ
తండ్రి చెన్నప్రభూత్తంసుఁ డొకఁడు
అందఱను మించి పద్మనాయకకులంబు
వెలయఁ జేసిన మరువంపుమొలక వౌర
బుధజనాధార వెలుగోటిపురవిహార
యతులగుణజాల వేంకటపతినృపాల. 348

మ. భళిరా! యప్రతిమానదానగుణసంభన్నానుమఖ్యాతులన్
గలరా నీసరి రాయమన్నెదొర లీకర్ణాటకక్షోణిలో
నలనాసత్యసుభాకృతీ విదళితోన్మత్తారిధాత్రీపతీ
వెలుగోటీపురధామ వేంకటపతీ విద్వన్నుతోద్యన్మతీ 349

1. B వసుధావర
2. A B భోజునికిసాటికి

సీ. రాజులలోఁ దిమ్మరాజుదే ధైర్యంబు
మన్నీలలో నీదె మగతనంబు
పెనుగొండనుండి వచ్చిన దాడి[1] తెగువకు
గట్టైన బద్దలు[2] గాకపోనె
దొడ్డ కొంచెముఁ జూచు దొరల గండఁడు[3] వాఁడు
ప్రతిగండభైరవ ప్రతిభ నీది
ఎలగోలు చిల్లరబలము లానవు[4] వాని
పూని నీకైజీతమానె సార
వేడ్క నినుఁ జేరె సంగ్రామ విజయలక్ష్మి
రంభ కౌఁగిలిఁ జేరె నారాజవరుఁడు
భళిర ! వెలుగోటిచెన్న భూపాలపుత్ర
భవ్యగుణశీల వేంకటపతినృపాల

సీ. కెరలెనా భారుల కుటికి యెంతటి దునే
దారి నైనను జెండి పాఱవైచు
నిచ్చెనా కోర్కెల నిచ్చి తాఁడోపతం
డములుగా నర్థిసంతతులఁ బ్రోచుఁ
జేరెనా హాయలు మిటారిక త్తెలకు సా
క్షాన్మన్మథునివలెఁ గానుపించు
నవ్వెనా నిండుపున్నమపండువెన్నెలల్[5]
చల్లి కొల్వెల్ల[6] రంజిల్లఁ జేయు

1 A దాని, B దాగి
2. A గట్టైబద్దలుగాక, B గట్టైబధలుగాక
3. A. గండ్నడు, B గున్నడు
4. B లావు
5. A. B వెన్నెలలు జల్లి
6. „ కొలువెల్ల

నట్టిరాహుత్త[1]సంతత।త్యాగభోగ
భాగ్యశాలి పదానత।పరనృపాల
పాళి[2] వెలుగోటిచెన్నమ[3]।ప్రభుకుమార
హేళి[4] వేంకటపతిమహీ।పాలమౌళి 251

సీ. ఒకపాటికుట్ర[5] మఱన్నెకుమాళ్లు[6] నూఱార్లు
గూడినఁ గన్నెత్తి। చూడఁ గలరె
యటుగాక రాయ లం।తటి వజీరులు వేవు
రైనను నీవాటు। కాఁగఁ గలరె
డాక నెంతటి[7] కిరీ।టముల రాజులు లక్ష
చేరిన నెదురాని। పోరఁ గలరె
మఱి పాదుశాహులె। మెఱసి కోట్లకొలంది
నిలచి పోరిన మీఱి। గెలువఁ గలరె
బలయు నీ దుముదారుపం।పులకు నలుకు
దుఃరు మరుత్ప్రతులైనను। దుది నిజంబు[8]
విన్నవించెద వెలుగోటి।చెన్నభూమి
పాలకుని వేంకటపతీంద్ర। భాగ్యసాంద్ర 352

సీ. మునుమున్నె తనధమా।ధ్వని[9]విరోధినృపాల
కుల దుర్గములు పెళా।పెళలు[10] సేయ
నటు చేరఁ దన తేజ। పటుహేష లరిభూభు
జుల గుండియలు గులా।గులలు సేయఁ

---

1 A B అట్టిరావింత
2 ,, పాలి
3. ,, చెన్న
4. ,, హేలి
5. A. కుట్ప్ర, B కుట్ట
6. A. B కుమార్లు
7 ,, నంతటి
8. ,, యిది నిజంబు
9. ,, ధమామిధ్వని
10. ,, పెళాపెళలు

దరి నెక్కఁ దనహేతి తతవైరిరాజన్య
మకుటాగ్రములు వకావకలు సేయ
మఱి మీఱి తనధాటి మహనీయబిరుదాంక
ములు వారిధుల బెళాబెళలు సేయ
మించె నిదె గాయగోవాళపంచపాండ్య
దళవిభాళాదిజాగ్రదుదగ్రబిరుద[1]
పాళి వెలుగోటిచెన్నపప్రభుకుమార
హేళి వేంకటపతి[2]మహీపాలమౌళి 353

సీ. సర్వజ్ఞసింగభూజాని సద్గుణవార్ధి
యాలవాలంబుగా నంకురించె[3]
నిర్వాణరాయమహోర్వీరమణశౌరి
నవకృపావృష్టిచే[4] ననలుసూపె
గనితిమ్మధారుణీజననాథమూర్ధన్య
జిష్ణువైభవమునఁ[5] జెట్టుగట్టె
మీతండ్రి చెన్నపమేదినీశ్వరు[6] భుజా
శక్తిచే శాఖోపశాఖ లయ్యె
నేఁడు భవదీయసద్గుణానికగరిమఁ[7]
బూచి కాచి ఫలించె సంపూర్ణకీర్తి
పండఁబాఱిన వెల్గోటివంశశాఖి[8]
ప్రకటితాటోప వేంకటపతిమహీప 354

---

1 A జాగ్రదుదగ్ర, B జాదుదశ్రీ
2. A. B వెంకటమహీ
3 ,, నంకురించి
4 ,, నవకృపాదృష్టిచే
5. A మూర్ధన్యముజిష్ణు వైభవమున, B మూర్ధన్య...ష్ణు వైభవమున
6. A B చెన్నపృథ్వీశ్వరు
7 ,, నీపగరిమ
8. ,, పాటవారుని శాఖ వెల్గోటివారు

శా. ఓటల్ వాఱెను దిక్తటంబు నగముల్ బెట్టూఁగె నంభోనిధుల్
ఘోటం బాసెను నీటఁ జండరవిదీప్తిక్షీ[1] మాసెఁ బో నీ దమా
మీటోకించిన శాత్రవుల్ చెదర కేమీఁ నిల్తురే యాజి వె
ల్గోటీచెన్ననృపాలువేంకటపతీ లోకైకరమ్యాకృతీ. 355

శా. అంధీభూతము లౌ దిగంతరము లుద్యజ్జంతుసంఘంబుతోఁ
గంధుల్ ఘూర్ణిలుఁ గొండ లుర్విఁ బడు దిగ్దంతుల్ వెసం గ్రుంగు నీ
ధంధంధాణఢమామికార్భటికి నై దర్పారిదంభాటవీ[2]
గంధేభా వెలుగోటివేంకటపతిక్ష్మానాథకంఠీరవా. 356

సీ. అనిలోన గెల్చి తెచ్చిన గజంబులఁ[3]గాని
సజ్జారములఁ గట్టి సాకఁబోఁడు
బిరుదుమన్నెకుమార్ల బింబాధరలఁ[4] గాని
చెఱలఁ బట్టించఁ డుద్ధురత మెఱపి
గడివిరోధుల మాంసఖండంబులే కాని
భుక్తిసేయఁడు ఖడ్గభూతమునకు
సాహసోద్భటవీరరాహుత్తులనె కాని
పాటింపఁ[5] డితరభూపతుల సరణి

అతఁడు సంగరగాంగేయవితతశౌర్య
గాయగోవాళఖడ్గనారాయణాది
బిరుద వెలుగోటి[6] చెన్నభూవరసుతుండు
ప్రథనవిజయుండు వేంకటపతిఘనుండు. 357

వ. ఆరాయప్పనేని వంశావతారం బెట్టి దనిన. 358

క. వెలుగోటిరాయనరపతి
కలితమునఁ[7] లింగమాంబికం బరిణయమై

---

1 A B జంధిరవిదీప్తుల్
2 ,, దంభావనీ
3 ,, గజంబులనె
4 ,, బింబాధరలె
5 ,, పాలింప
6. ,, బిరుదువెలయు వెలుగోటిచెన్న
7 ,, కలితమునలింగ

కులనగధీరుఁ బ్రతాప
జ్వలు వేంకటనృపు యశోవివర్ధనుఁ గాంచెన్ 359

*శా. ఆరాయక్షితినాథమౌళికి విపక్షాద్రీంద్రదంభోళికిన్[1]
ధీరోదాత్తునకున్ జనించి[2] గరుడాద్రిస్వామి విస్తీర్ణతే
జోరాశి ప్రకటీకృతాంశుఁ డన మించెన్[3] వేంకటాద్రీశ్వరుం
డారత్నాకరకుంభినీవలయరక్షారూఢకారుణ్యుఁడై. 360

*సీ. శేషాచలేంద్రవిశేషధామంబున
నెలకొన్న విఖ్యాతి నెఱపువాఁడు
బాలార్కరుచి గన్న పద్మరాగంబునఁ
గనుపట్టు నఱచేయి గలుగు[4]వాఁడు
లలితహారంబుల యలమేలు జిగిఁ గూడి
తళుకుమీఱిన యురస్థలమువాఁడు
విబుధకంటకరాజిఁ గబళించు చాయల
డాఁకొన్న పసిఁడి కటారివాఁడు

ధరణిదేవతలను బ్రసాదములఁ దనిపి
సంతతానంద [మును] గూర్పఁ జాలువాఁడు
వేంకటస్వామిగతి రాయవిభుకుమార
వేంకటస్వామి దిక్కుల వెలయుచుండు 361

సీ. పౌజు[5]లల్లంతనె పరిపాటిగాఁ జూచి
యుండ కేఁగెడువాని గుండెదిగులు

---

1 B P మంధాద్రికిన్
2 A B జనించు
3 ,, ప్రకటీకృతాంశుఁడై జనింపన్
4 ,, నెరచాతిగలుగువాఁడు
5. ,, పంజులు



16

తనసేన కొంచె మాతలి సేన[1] ఘనమని
వీఁగఁ జూచెడువాని వెన్నుతఱుటు
తారసించిన చోటఁ దానెక్కి పొడువక
బంటుఁజూపెడువాని కంటుమగఁడు
అరిరాజకరిఘట లల్లంత నెదిరిన
నిలువని మన్నీల నెత్తిపిడుగు
అనుచుఁ గొనియాడుదురు నిన్ను నర్థివరులు
కుకురుకొంకణ తెంకణ ఘూర్జసభల[2]
వనధిగంభీర రాయభూవరకుమార
విక్రమోపేంద్ర వెలుగోటి వేంకటేంద్ర 360

సీ. ప్రాణదానము సేయు ప్రతిగండభైరవ
యభయ మీ ఖడ్గనారాయణాంక
నేర మెంచకుము హిందూ[3] రాయసురతాణ
దయఁ జూడు రిపుగజ దళవిభాళ
కాపాడుమీ యన్మగంటిపురాధీశ[4]
కరుణింపు[5] బల్లర గండబిరుద
రక్షింపు[6] కాకితరాజ్యసంస్థాపక[7]
బ్రదికింపు శశికుల పరశురామ[8]
యనుచు మ్రొక్కెద రెపుడు నీయరినృపాలు[9]
రాజికిని నోడి నీపదాంభోజములకు

---

1. A. B మావలిసేన
2 A కుకురుకొంకణ ఘూర్జరాజన్యసభల, B కుకురుకొంకణ తెంకణ ఘూర్జరాజన్య సభల
3 ,, నేరంబులెంచకిందూరాయసురతాణ
4 ,, కాపాడుమనుమగంటి పురవరాధీశ్వర
5 ,, కరుణించు
6. ,, రక్షించు
7. ,, కాకితరాయరాజ్య స్థాపనాచార్య
8 ,, సోమకుల పరశురామ
9. ,, నీవైరిరాజు

సర్వబిరుదరరాయవే ఽ శ్యాభుజంగ
విక్రమోపేంద్ర వెలుగోటి ఽ వేంకటేంద్ర 363

సీ. ప్రాలుఁ బెట్టనికమ్మ ఽ ప్రాలనర్గళముగా[1]
నడుప నేసింహాస ఽ నస్థుఁ డోపు
నెట్టికార్యం బైనఁ ఽ బట్టినఁ జలపట్టి
తుద నిర్వహింప నే ఽ దార తనర్పు[2]
విగడియ నూటాఱు ఽ వేలు గూర్పను విప్ప[3]
ఘనతమై నేనృపా ఽ లునకుఁ జెల్లు
సురథాణి గజపతి ఽ నరపతు లాశింత్రు
బలిమి కేమన్నని ఽ ప్రాపుదాపు
అతఁడు మన్నినిమాత్రుఁడే ఽ ప్రతినృపాల
వర్గసంహారసమరో ఽ గ్రభార్గవుండు
సార్వభౌముండు వెలుగోటి ఽ శాసనుండు
రాయవిభు వేంకటాద్రిభూ ఽ నాయకుండు. 364

సీ. దర్పితంబైన. ఽ నీతమ్మటధ్వని విన్న
గడిమన్నెమూఁకలు ఽ కలఁగిపాఱు
భీకరంబైన నీ ఽ బిరుదుటెక్కెముఁ గన్న
రిపురాజసేనలు ఽ ఱిచ్చవడును
చిత్తరంబైన నీ ఽ యుత్తమాశ్వముఁ గన్నఁ
బ్రతిపక్షనివహముల్ ఽ భగ్నమగును
బల్లిదంబగు నీదు ఽ బాహాసిఁ బొడఁగన్న
ఘోరవిరోధుల ఽ గుండె లవియుఁ
జెలఁగి ఖ్షీధాటిఁ బుట్టిన ఽ చిత్రగతుల
వైరిదుర్గము ల్గజగజ ఽ వణఁకుచుండు
వనధిగంభీర రాయభూ ఽ వరకుమార
విక్రమోపేంద్ర వెలుగోటి ఽ వేంకటేంద్ర 365

---

1 A వాలుపర్గంబుగా B ప్రాలుపర్గంబుగా
2. A B తరంబు
3. A విఘడియలోన నూరారుగూర్పనువిచ్చను

సీ. ఉదుటుమన్నెకుమార ʃ మదగర్వభంజన
గొంటు[1]మన్నెకుమార ʃ కంటినెరస
వీరసమన్నెకుమార ʃ విపినదావానల
శత్రుమన్నెకుమార ʃ శరభమూర్తి
కంటుమన్నెకుమార ʃ కాలాగ్నిరుద్రుండ
వెగటుమన్నెకుమార ʃ వెన్నుతఱుట
... ... ...
... ... ...[2]
కక్కసపుమన్నెమూఁకల ʃ ముక్కుగొయ్య[3]
కూటువలు గూడుమన్నీల ʃ గుండెదిగుల
వనధిగంభీర రాయభూ ʃ వరకుమార
విక్రమోపేంద్ర వెలుగోటి ʃ వేంకటేంద్ర. 366

*సీ. కలిమి యేమి ఘటించుఁ ʃ గమరేంద్రుఁ గూడిన
రమణికి నుదకపాʃరణమె[4] కాక
యేవిశేషముగల్గు ʃ నిభరాజుల వరించు
కాంతకుఁ బర్ణభʃక్షణమె కాక
పుణ్య మేమి ఫలించు[5] ʃ భుజగవల్లభుఁ గోరు
వనితకు ననిలభోʃజనమె కాక
యేఫలం బాదవుఁ గిʃటీశు నందిన యంగ
నకును ముస్తాచర్వʃణంబె[6] కాక
అనుచు వారల నిరసించి ʃ యవనికాంత
సిరుల రంజిల్లు రాయభూʃవరకుమార
వేంకటాధిప లోకమృʃగాంకుఁ గూడి
యనవరతభోగభాగ్యంబు ʃ లనుభవించు 367

1. A B. కంటి
2. The third line of the verse is missing in both the Mss
3. A ముగొయ్య B. ముకుగొయ్య
4 A B వారణమె
5 ,, ఘటించు
6. ,, ముక్తాచర్వణంబె

*మ. మకరీతోరణపంక్తిమీఱ నవరంభాలీల రంజిల్లఁగా[1]
వికసత్కీర్తిపయోధిఁ బుట్టి ధరణీవిఖ్యాతయౌ చెన్నమాం
బిక యన్ లక్ష్మిచెలి న్వరించె[2] విబుధుల్ మెచ్చన్ సుధాబిందుమా
త్రికపుంబ్రాలలరంగ[3] వేంకటధరాధీశుండు హర్షంబునన్. 368

ఉ. రాయపనేని వేంకటధరాధిపుచే ననిఁ బ్రెవ్వి మింటికై
పోయిన వైరి నెంత వలపోసి నిలుపోపక[4] చూచుఁ జూచి ర
మ్మా యని చీరుఁ[5] జేరి నిలయం బునకుం గొనిపోవుఁ బోయి పు
ష్పాయుధుకేళిఁ దేల్చు నవురా యలరంభ విజృంభితాంగియై.[6] 369

వ. అతని కుమారుండు. 370

*క. వెలుగోటివేంకటేంద్రున
కలఘుగుణాలంబ చెన్నమాంబామణికిన్
గలిగెను రాయమహీంద్రుఁడు
వలరాయఁడు హరికిఁ బద్మవాసినికి వలెన్ 371

*మ. అధికార్యాతిమహీధురంధరమహాహంకారనిర్భేదన
ప్రధనోగ్రుండగు వేంకటేంద్రసుతుఁ డా[7]రాయక్ష్మాభృత్కళా
నిధిచంద్రుం డగు కీర్తిఁ గైకొని బుధానీకంబు మైత్రిన్ ధరిం
పు ధరిత్రిన్ సతతంబుఁ జూచు సుజనంబుల్ మ్రొక్కి కీర్తింపఁగన్. 372

సీ. మొండొడ్డుమన్నీల దండుబారుల కెక్కి
గగ్గోలు పఱచు నీగబ్బితేజ

1. The reading adopted is that of B P
A మీరనపరమ్మాళిల రంజిల్లగా
B మీరిన పరమ్మాళిలరంజిల్లగ
2 A B వరించ
3 ,, బాలలరంగ
4. ,, నిలుపోపజూచు
5. ,, మమ్మాయనిచేరు చేరినిలుచురిబనకుం
6 A విజృంభితాహిలన్
7 ,, సుతుండా

యొరయు రాహుత్తుల-నుతికి పోసీయక
యరికట్టి[1] నఱకు నీ-కఱకు హేతి
పోతరించినవైరి - భూతలేంద్రులమీఁదఁ
బాతరల్ సలుపు నీ-బలుకటారి
కంటకద్వేషుల - కంఠరక్తముఁ గ్రోలి
మించి గోరించు నీ-మెఱుఁగుటీఁటె
నీకు నెనరేరి లోభిమ-న్నీలమిండ
గాయగోవాళ బల్లర - గండబిరుద
పౌరుషోదార వేంకట - ప్రభుకుమార
నాయకోపేంద్ర వెలుగోటి - రాయపేంద్ర 373
సీ. మహీప[2] హెచ్చరిక దు-స్సహసింహళద్వీప
సంబంధమదభద్ర - సామజములు
స్వామీ పరాకు జం-ఝామారుతారూఢ
గాంధారభవమహా - సైంధవములు[3]
[4]చిత్తైసు[5] నాథ రం-జితమేఘనిర్ఘోష
భీకరారావంబు - భేరికులము[6]
అవధారు ధీర[7] చి-త్రాభ్రంకషస్వర్ణ
ధళధళద్యుతిరాజి - తధ్వజములు
సాళ్వబిరుదాంకముఖ్యరా-జాళిఁ[8] గొట్టి
తెచ్చినవటంచు[9] గంచుకుల్ - హెచ్చి తెలుపఁ
గనుఁగొనుచు నిండుకొలువుండు - ననుదినంబు
రణజయవిహారి వెలుగోటి - రాయశౌరి. 374
సీ. ఎటువంటి గుహలలో - నీఁగినఁ బోనీఁడు
రవళి సింహతలాట-రాయఁ డితఁడు

---

1 A B అరికల్మి
2 ,, మహీప
3. The second line of the verse is omitted in A
4 The third and fourth lines are transposed in B.
5. A, B చిత్తైశ
6. A భేరికులంబు
7. A B ధీర
8 ,, రాజేశులను
9 ,, తెచ్చినవని

తోడరి పాతాళంబుఁదూఱినఁ బోనీఁడు
రంజిల్లు ధరణీవ రాహుఁ డితఁడు[1]
పరికించి యటు మిన్ను ప్రాఁకినఁ బోనీడు
దట్టించు[2] మన్నెమార్తాండుఁ డితఁడు
జుణిఁగి[3] యంభోరాశిఁ జొచ్చినఁ బోనీఁడు
చటులశాత్రవమీనజాలుఁ డితఁడు
తలఁప నిఁక నేది విధమని పలుకుకొనుచు
విఱిగి పఱతురు భవదరుల్ వివిధముగను
నాహవంబున నీవు వేన్నాడినపుగు
రణజయవిహారి వెలుగోటి రాయశౌరి 375

సీ. పటహోర్భటులచేతఁ బగతుల గుండియల్
పగిలింతు[4] కరవాల భైరవాంక
శరణాగతాహితక్ష్మామండలేశుల
రక్షింతు సంగడి రత్నపాల
దిగ్దేశవిశ్రాంతధృతిఁ దనముఖ్యుల[5]
లాలింతు సింహతలాటరాయ
శేషవాల్మీక రచిత విశేషవిలాస
మాలింతు[6] రాజవేశ్యాభుజంగ
మన్నెమాత్రుఁడవే [నీవు] మానినీని
కాయమకరాంక ఖడ్గనారాయణాంక[7]
విమతసంహార వేంకట విభుకుమార
• రమ్యకులదీప వెలుగోటి రాయభూప 376

---

1. A రవళిసింహతలాటరాయడితఁడు
2 A. B ధట్టించు
3 A జుగిగి
4 A B గవించు
5 ,, ద్వృతన (ధృతన) ముఖ్యాలీల
6. A శేషవాల్మీకాది చిద్విశేషవిలాలచతురోక్తి
B శేషవాల్మీకాదిచిత । విశేషవిలాసచతురోక్తి
7. A మన్యమాత్రుండె & c B కన్యమాత్రుండె మానినీనికాయమానమకరాంక ఖడ్గనారాయణాంక

శా. నీటుఁ బోటు మెలంచు[1] శూరులకు గుండెల్ వ్రక్కలై తూలు నీ
ఘాటీతమ్మటధంధణంధణల నుద్భాసించు నీతో నిరా
ఘాటాహంకృతిఁ[2] బోర నొక్కనికి శక్యంబా రణాభీలబా
హాటోపాధిప[3] వేంకటప్రభునిరాయా వీరకంఠీరవా 377

*సీ. అతిగాఢపరిరంభణాసక్తిఁ గదిసిన
కౌఁగిటి కెడ[4]యీఁడు । కమరభర్త
కోరి చుంబించఁ బైకొన[5] మోవిపైఁగేలు
దిగువఁ[6] జాలకయుండు । దిగ్గజములు
మనసు రంజిల్ల డాకొని పాదపద్మంబు
లొత్తఁ జూడంగనీఁ । డురగవిభుఁడు[7]
పలుకుసంగడిఁ బల్కఁ । బల్కించుకొన నోడు
సరసనర్మోక్తుల । శైలరాజు

సమరసులుగాని యీమూఢ । తములపాలఁ
బడఁగ నేమిటి కని ధరాప్రౌఢకాంత
వలచి వచ్చిన బహుకళా । వైభవములఁ
బ్రౌఢిఁ బాలించు రాయభూపాలమౌళి. 378

క. హితమతి నారాయమహీ
పతిరత్నము రాగమాంబఁ । బరిణయ మయ్యెన్
రతిదేవిఁ బంచబాణుఁడు
నతులశ్రీ లక్ష్మి నంబు । జాక్షుఁడు వోలెన్. 379

---

1 A B బోటమెలించు
2 ,, నుద్యశ్మించు నీతోనిరా ఘాటాలంకృతి
3. ,, బాహాటోపాధిప
4. ,, కెడ
5 ,, చుంబించు బైకొని
6. ,, తెగువ
7 ,, రంగవిభుడు

సీ. అంబుజంబు ధరించు । నల కైటభారాతి
యంబుజంబును మెట్టు । నబ్ధికన్య[1]
శమదమాదులఁ జూడ । నమరు శంకరయోగి
చండికాహ్వయ మందు । శైలతనయ
సిద్ధసత్త్వమున రాజిలుఁ గూర్మకులమాళి
రాజసం బూను ధరాపురంధ్రి
వేల్పుఁ బుట్టువుఁ దాల్చి । వెలయు నద్రివిభేది
యసురజన్మముఁ గాంచు । హరివధూటి
అరయ నిటువంటి సహధర్మ । చరులు గలిగి
రార యని రాయభూపనాయకహితైక
ధర్మశీలానుకూలవర్తనల మెఱయు
రమ్యవిలసత్కృపాలంబ । రాగమాంబ. 380

*క. ఆరాగమాంబ వలనఁ గు
మారమణులఁ గనియె రాయమనుజేంద్రవిభుం
డారూఢకీర్తి రంగ
క్ష్మారమణుఁ గుమారరంగ । మహీపతిచంద్రున్. 381

*వ. అందగ్రజుండు 382

*సీ. ఖ్యాతిప్రతాపాబ్ధి । గరిమచే నతిశయించు
నుభయకావేరిమధ్యసహార్మ్యహేల[2]
నానాప్రకారసే । నాజాలములఁ దెల్పు[3]
సప్తావరణ[4]చక్ర । సహితలీల
శరణాగతారాతి । సరణిచేఁ బ్రకటించు
ధర విభీషణసేవితక్రమంబు
ధీరవైష్ణవసమృద్ధినిఁ జాల వెలయించు
నిత్యసూరికదంబ । నియమవృత్తి

1. A B మెట్టునట్టికన్య
2 A మహోర్వీఖేల B మహోద్వీపేల
3 A B దెల్చు
4. A సప్తారణి

బహుళనృపదత్త[1]మహితసంపదలఁ జూపు
నందపద్మమకరముఖ[2] నవనిధులను
రమ్యపరిమళకస్తూరి రంగఁడైన
రాయభూపతిరంగభూ నాయకుండు 383

*క హరిబలుఁడగు నతనిసహో
దరుఁడైన కుమారరంగ ధాత్రీశ్వరుఁ డు
ర్వరఁ గీర్తిఁ[3] గని మించున్
వరహరిపదభక్తివైభవప్రథుఁ డనఁగన్. 384

క [4]ఆచతురున కనుజన్ముఁడు
ధీచాతుర్యాతివిభవ[5] దేవగురుండై
భూచరఖేచరు లెంచఁగ
నేచక్షితినాథచంద్రుఁ డేలు ధరిత్రిన్ 385

వ ఆయేచమనేని వంశావతారం బెట్టి దనిన 286

క అలయేచఘనునిపుత్రులు
విలసిలుఁ గస్తూరిరంగ వీరాగ్రణియున్
బలయుతుఁడు తిమ్మవిభుఁడును[6]
హలపాణియు శార్ఙ్గధరుఁడు నవచించి[7] రిలన్ 387

ఉ ఈశసదృక్షభూతినిధి యేచయరంగవిభుండు బాహుబ
ద్గాశని గోలకొండ యవనాచలపంక్తినిఁ గూల్చి[8] నార్పు గ
ర్జాశతమై వినంబడఁగఁ జాడనిశాచరహంత[9] క్రొత్తలం
కాశివసాక్షిగా ముగురు గాగలుసాక్షిగఁ గోటసాక్షిగన్ 388

---

1 A B దంత

2 , నలహరిశ్చంద్రముఖనిత

నవనిదులలో నందస్థానమున 'కుంద' అని కొందఱు. నందపారమ్యే సుప్రసిద్ధము

3 , కీర్తుల

4 This stanza comes after 336 in the Mss

5 , చాతుర్యాభివిజిత

6 ,, వెలశిరి రంగక్షితిపతివీరప్రతాప । బలశౌర్యుండు తిమ్మవిభుండు ।

7 ,, హలపాణీశార్ఙ్గధరులనంగా

8 ,, గెల్చి

9 ,, హంతి

ఉ. బల్లరగండ యాచనర పాలకనందన రంగధారుణీ
వల్లభ నీప్రతాప మెటువంటిదొ కాని భవత్తురంగముల్[1]
బల్లనఁగట్టఁ బాపఁ బర పట్టణభూపులు[2] చిందువందులై
తల్లడమంది పాఱి నిజధాటికి మాటికిఁ జెప్పనేటికిన్ 389

సీ. పూని నీపాదాలపై నాన వెట్టితే
భయమంది పాఱెడు పాము నిల్చుఁ
బరరాష్ట్రములు నీప్రభావంబుఁ[3] జెప్పితేఁ
బసిబిడ్డ వెఱచును బాలుఁ ద్రావ
నీదండయాత్ర వినఁబే దిశల్ దప్పి యి
ట్టట్టను మూఁడుసింహాసనములు
హిమసేతుపర్యంత మీభూమి నీయాజ్ఞఁ
దుద్రవేలుఁ జూపితేఁ బ్రమ్మి పడును
నీకు నీవు సమానంబు గాక యొరులు
సాటియే ధాత్రిపై వెలుగోటియేచ
విభుకుమార పదానమద్విధవిమత
వీరవేశ్యాభుజంగ కస్తూరిరంగ. 390

సీ. ఆలోలకీలాకరాగ్రమై దావాగ్ని
ఘోరాటవుల ముట్టుకొన్న యట్లు
చిత్రభ్రమణ లెగ సిల్ల[4] మంథానాద్రి
కలశాబ్ధి నురవడిఁ గలఁచినట్లు
విలయకాలాభీల[5] విపరీతవాయువు
ధారాధరంబులఁ దఱిమినట్లు
గంభీరనిర్ఘోష కంఠీరవము రేఁగి
హరిణవర్గము గంతు లడఁచినట్లు
నీవు రణమండలంబున నిలిచి వీర
కేళిఁ జూపినఁ బరమహీపాలబలము

---

1 A B భవత్తురంగముకు
2 A వల్లనకట్టివెన్క-పరపట్టణభూములు B వల్లనకట్టివెన్క-పరపట్టణభూములు
3 A B ప్రతాపంబు
4. A లెగశిలి B వెలశిల
5 A. B ప్రళయకాలాభీల

సమయుఁ జీకాకుపడుఁ బాఱు । జలదరించు
వైర కస్తూరిరంగ సాహసతరంగ. 391

సీ. కొండవీడాది వినికొండ[1] మన్నీలను
గొట్టివా కొచ్చెర్ల । కోటఁ జేర
రాయమన్నీల నిరువది[2] యాఱువేలను
దునుమాడవా క్రొత్తకనుమలోన[3]
రాయల కొండైన[4] । రసికతిమ్మపగాని
కప్పమందవె యొక్క । గడియలోనఁ
బంద్రెండువేలకాల్బలముతో వచ్చినఁ
దెగటార్పవా మట్ల । తిమ్మఘనునిఁ
గోనవంకర్ల[5] చల్లలకూనపులులఁ
దాసరేంద్రునితిమ్మనిఁ । దఱిమి తఱిమి
జయముఁ జేకొన్న వెలుగోటి । సార్వభౌమ
విమతమదభంగ యేచభూవిభునిరంగ 392

శా. ఈక్షోణిన్ శశిముఖ్యరాజకులమున్ । హింసించి తద్రక్తముల్
సాక్షాద్రాముఁడు గెంటుమనాఁడుమడుపుల్ । గావించె నేఁడొండు ప్ర
త్యక్షించెన్[6] వెలుగోటిరంగఁడురుబాహాహేతి. గోడూరిపో
రక్షేత్రంబున రాచపించ మణఁచెన్ । రక్తప్రవాహంబుగన్ 393

ఉ. అట్టిటుఁ బోవనీక విజయాద్భుతవిక్రమవిక్రమార్కుఁడై
తిట్టుతె కుట్టినట్లొరయు[7] । దిట్టల పోట్ల సంగరస్థలిన్
దెట్టలు గట్టఁ గూల్చు రణధీరుఁ డొకం డికఁ[8] గల్గనేర్చునే
రట్టడి యేచభూవిభునిరంగఁడె కాక వసుంధరాస్థలిన్. 394

---

1 A B వినికొండ

2. ,, యిరువది

3 ,, నురుమాడకొత్తకన(ను)మలోన

4 ,, రాయలకువొడైన

5. A గొనవంకరచల్లల B గొనవంకరీచల్లల

6 A B ప్రత్యక్షించి

7 A తిట్టుతెగుడ్డినట్లొరయ B. తిట్టితెగుడ్డినట్లారయు

8 A B ధీరుండొకండిక

శా. పట్టాధీశులు నొచ్చి వచ్చినను జేపట్టక విరోధించి యి
ట్టట్టన్నంతనె మట్టుపెట్ట నసహాయంబైన శౌర్యస్థితిన్
బట్టె యా[1] వెలుగోటి యేచవిభుకుం బట్టైనరంగప్పఁ డో
బట్టా వాని ప్రతిజ్ఞ లే దనఁడు రా ప్రత్యర్థికి న్నర్థికిన్[2] 395

మ. అరుదా నీబిరుదప్రబంధములు[3] గల్యాణాద్రిపై యక్ష[4]కి
న్నరగంధర్వసతుల్ సదా శ్రుతిపుటానందంబుగాఁ బాడఁగా
నర రే! బాపు! భళీ! సెబా! సహహా! యౌరా! మేలహో! యంచు రా
హారిదీశుల్[5] వెలుగోటియేచవిభురంగా సంగరత్ర్యార్జునా 396

సీ. కిల్లాకు నంపితే డిల్లీకటకగౌళ
మేదినీశులనామ జాగ[6] వచ్చు
నీలిపోఁ గంపితే[7] నేపాలమండువా
పండువానృపతుల పంపు వచ్చు
ముఖవార్తఁ బంపితే[8] ములువాయకోలాల
మలయాల భూముల మంది వచ్చుఁ
జీటిఁ బెట్టంపితే సింధుకేరళచోళ[9]
పాండ్యరాజుల యంగ బలము వచ్చుఁ
దముకు వేయించితే దిగంతముల[10]నున్న
రాయమన్నీలు వత్తురు కూయి బడిగ
భూవిభునిమాత్రుఁడే మనుష్యావతార
రంగవిభుఁ డుర్వి వెలుగోటి రంగవిభుఁడు 397

---

1. A. B బట్టయ్యా
2 „ ప్రత్యర్థికిన్ అర్థికిన్
3. V P Sastri (C m m i p 59) ప్రతాపములు
4 „ నుండి
5. A B అరిధీశుల్, V P Sastri (C m m i p 59) రయ్యరివీరుల్
6 „ నామజాజు
7 „ నూలిపోగంపితే
8 „ (వ)దిప్పితే
9 B. కేరళహూణ
10. A B తముకు సేయించితే దిగంతములనున్న

సీ. చైత్రయాత్రాసమి ʃ జ్జయదభేరీభూరి[1]
ధణధణధ్వనిచేత ʃ దద్దరిల్లి
ధాటీనిరాఘాట ʃ ఘోటికా[2]ఖురసము
ద్ధూతధూళీపాళి[3] ʃ చేతబెగడి
మదగంధలోలుప ʃ మధుకరోన్మాదిత
కలభఘీంకృతులచేఁ ʃ గలఁవరించి[4]
వరధనుర్ధరజయా ʃ వష్టంభరణ[5]ధను
ష్టంకారములచేతఁ ʃ జాలఁ బ్రమసె
తిరిగి చూడక వివిధది ʃ గ్దేశములకు
నాత్మజాయాసమాకృష్ట ʃ హస్తు లగుచుఁ
బరువులెత్తిరి శత్రులౌ ʃ ధరణిపతులు
సంగరాటోప వెలుగోటిʃరంగభూప. 398

వ. అతనియనుజుండు 399

ఉ. వ్యాలవిభుండు ధీమహిమ ʃ నప్రతిమప్రతిగండభైరవా
భీలపరాక్రమాఢ్యుఁడు గʃభీరగుణాభరణుండు గాయగో
వాళజయాంక[6]శౌరి యతి ʃ వైభవుఁ డవ్వెలుగోటియేచభూ
పాలకుతిమ్మశౌరి రణʃపార్థుఁడు పార్థివమాత్రుఁడే భువిన్ 400

గీ. ఆ కెపిటితిమ్మʃభూకాంతునకు నగ్ర
జాతుఁడైన రంగʃజనవిభుండు
తగ వివాహమయ్యె ʃ దామెరవెంగళో
ర్వీకళత్రు[7]పుత్రి ʃ వేంకటాంబ. 401

---

1 A B సముజ్జయనభేరిభూరి
2 ,, ఘూోటి
3. ,, సముధూతధూరిపాలి
4 A B మదగంధలుబ్ధఘుటుభటుత్కారి(ఖే)ఖేంద్రియలచేత కలువరించె
5. ,, గణ
6. A గో । వామజయాంక
7. A వెంగళోక్వాకలత్రు

వ ఆసాధ్వీరత్నంబునందు కందర్పనిభుఁ గుమారరంగవిభుని ధాటికా ఘోటి
కాఖురశిఖరచూర్ణితదిగంతు నేచభూకాంతు గీతికాసాహితికారసవిశాలు
సింగభూపాలుఁ గాంచె నమ్మనప్పరు[1] భువనత్రయంబు కరణి హరిహరహి
రణ్యగర్భుల సరణి ప్రసిద్ధిఁ గని రం దగ్రజుండు . 402

ఉ• ప్రేమఁ గుమారరంగమహిభృన్మణి దానకళావిలాస మి
చ్ఛామతి[2] నభ్యసింప నొకఽచక్క వసించి గ్రహింపలేవ చిం
తామణికామధేనువిబుధద్రుమముల్ దముఁ జూడఁ బ్రస్తర
గ్రామపశుప్రసర్గములుగావె మహాగుణముల్ లభించు చే[3] 403

సీ తేజఃక్షమాభోగఽగ్రధీరూపములయందు
శ్రీధరేంద్రాత్మభూఽస్థేమఁ దనరి
నయకాంతిబలశీల[4]ఽనరనాథజయములం
గురురాజబలహరిఽ సరణిఁ బొల్చి
హరిభక్తిగరిమదానఽ[రుచిసంపద]లందు
గిరిజేశ ఘనమిత్రఽనిరతిఁబూని[5]
చటుల ధృతిస్థైర్యఽసౌజన్యకృపలందు
వివిధ రారామ గ్రుఽపటిమ నెనసి[6]
వెలసె ఘనశరకులదృఢఽదళనకలన
విలసదుద్యాన తరునారిఽ పటుబిసరిరి
సరస వెలుగోటికులవార్ధిఽ జలరుహారి
రసికభయహారి రంగయఽ రంగశౌరి 404

వ. అతని యనుజుండు. 405

సీ. కందనోలును గుత్తిఽ గండికోటయుఁ జొస్తి
నీతిఁతో లోభిమఽన్నీలమిండ
గోలకొండయు మక్షిఽ కొండవీడును జొస్తి
కరమర్థి బల్లరఽగండబిరుద

1 A నమ్మప్పరు B మృప్పరు
2. B మిచ్ఛామతి
3 A వెలయందపెరిఁగ లంధించునే B వెలయందపెరిఁగ లభించునే
4. A B బల(శ)కలా
5 ,, హరిభక్తి గరిమగానములందు గిరిజేశఘనమిత్రనియతిబూను
6 ,, చట్టులధృతితాత్కులసౌజన్యకృపలయందు వివిధభోజనకపటిమ నెనశి

ఉదయాద్రి నెల్లూరు నోరుగల్లును[1] జొస్తి
పరు లెన్న సంగ్రామ పరశురామ
కటకము ఢిల్లియుఁ గాశికాపురిఁ జొస్తి
తాల్మితో రిపుగజ దళవిభాళ
ఎలమి నీతోడ డీకొన నెవ్వఁడోపు[2]
భావజాకార విక్రమార్కావతార
వరగుణాధార[3] రంగభూవరకుమార
ప్రాభవోపేంద్ర యేచభూపాలచంద్ర. 406

వ అతని యనుజుండు 407

సీ. మత్తారిరాజన్య మస్తకంబులఁ గాని
పూజసేయఁడు యుద్ధ భూతలంబు
రాపాడు శత్రుల రక్తధారనె కాని
యోలలార్పఁడు భూతజాలములను[4]
మలయు విరోధుల మాంసంబులే కాని
మేఁత వెట్టఁడు కాలమృత్యువునకుఁ
గపటారి[5] కాంతల కంటినీరునఁ గాని
కడుగ నొల్లఁడు చేతి ఖడ్గధార
నౌర! సాహసగుణవిక్ర మార్కనిభుఁడు
మన్నెగజసింహుఁ డభియాతి మన్నెమావు
సమరవిజయుండు వెలుగోటి శాసనుండు
చిత్తజనిభుండు రంగయ సింగఘనుఁడు 408

ఉ. భంగనవీనఫేనఫణిభర్త ధురంధరదుగ్ధవారిరా
శిం గని హంసశుభ్రసరసిం గని శైలకుమారికావిలా
సిం గని లాంగలస్ఫురదసిం గని కల్పపటీరరాట్విలా
శిం గని[6] నవ్వు రంగవిభుసింగనికీర్తి మనోహరద్యుతిన్ 409

---

1 A B వోరుగల్లును
2. B Stops with యెలమినీతో
3 A వరజునాదార
4. B రాపాడు శత్రులరక్తధారలెకానివణండు భూతజాలమునకు
5 A B కవటు
6. ,, కృత్తిపటీరరాహావాశింగని

వ. సంతతికి యేచమనేఁడు మొదలు 410

ఉ. రంగయయేచశౌరి రణరంగధనంజయుఁ డుద్ధతారి[1]సా
రంగమృగేంద్రుఁ డర్థిజనరక్షణదక్షవితీర్ణి[2] బంధుసా
రంగపయోధరంబు రతిరాజమనోహరమూర్తి పూర్ణసా
రంగధరాభకీర్తి సుగుణాభరణుండు నృపాలమాత్రుఁడే. 411

[3]సీ. సింహాసనమునకుఁ జిత్తంబులో నొండు[4]
దలఁచు ద్రోహుల నొమ్ముఁ దన్నినాఁడు
మదిలోనఁ గ్రొవ్వి ఛద్మనకార్య మూహించు
చెనఁటుల జిహ్వలు చీల్చినాఁడు
మొనలు తారసమైనఁ గని స్మయంబున[5] పీఁగు
చండిమన్నెలవెన్నుఁ[6] జఱచినాఁడు
ఎదిరించు మన్నీల నేపునఁ బడి పుట్ట
చెండ్లు గొట్టినరీతిఁ జెండినాఁడు
మన్నెమాత్రుండె యితఁ డరిమర్మభేది
మన్నెబెబ్బులి గడిమన్నె మగలమగఁడు
సమరగాండీవి వెలుగోటి శాసనుఁడు
రంగభూపతి యేచధరావిభుండు 412

సీ. నేఁడుగా తలపూలు వాడ కెంతయుఁ[7] జాల
నలరెను బద్మనాయకకులంబు
నేఁడుగా భువనవర్ణితమహాభూతితోఁ[8]
గొమరొందె రేచర్లగోత్రమెల్ల

---

1. A B ధనంజయుఁడు ధతారి
2. ,, దక్షులతీర్ని
3. A The scribe has by mistake copied at the beginning of this verse the first line of కందనోలును గుత్తి, and this has been repeated in B
4. A, B రెండు
5. A భరంబున, B భయంబున
6. A B. రొమ్ము
7. ,, వాడకంతయును
8. ,, మహాద్భుతతోడ



18

నేఁడుగా భువియందు[1] ǂ నెగడె సర్వజ్ఞసిం
గమనేని[2] సంతాన ǂ గౌరవంబు
నేఁడుగా మదిఁగల్లు ǂ నెవ్వ లన్నియుఁ[3] దీఱె
విలసిల్లె ఘనమైన ǂ వెలమపేరు
నీవు కర్ణాటకంబున ǂ నిలిచినపుడ
రాయవిద్వేష గర్వదుǂర్వారవైరి
కోటిఁ బరిమార్చి గెల్పుఁ జేǂకొనినకతన
హితమతాలాప వెలుగోటి ǂ యేచభూప 413

సీ దళవాయికిని వెట్టిǂగొలిపి వచ్చిన వాని[4]
పట్టంబు గట్టుకొǂన్నట్టినాఁడె
గుమిగూడి వేలూరిǂకోటలోఁ గల యాఱె
యాబళేశునిఁ[5] ద్రుంచి ǂ నట్టినాఁడె
నిండారమగు[6] రాయǂభండార మెల్లను
నాక్రమణము[7] సేసిǂనట్టినాఁడె
పుత్రమిత్త్రికళత్రǂపుంజంబు రాయల
నరయక[8] వధియించి ǂ నట్టినాఁడె
చచ్చె నీచేత గొబ్బూరి ǂ జగ్గరాజు
పాఱిపోఁబట్టి రెండేండ్లు ǂ బ్రదికెఁ గాక
లలితచారిత్ర వెలుగోటి ǂ కులపవిత్ర
హితమతాలాప రంగయǂయేచభూప. 414

సీ. నీహేతిచే జగ్గǂనృపతి సద్గతిఁ బొంది
పాపాత్ముఁడను[9] నిందఁ ǂ బాపుకొనియె

---

1. A B భరియించి
2 ,, సింగభూజాని
8 ,, నవతలన్నియు
4. A దళవాయకుని వెట్టి గొల్పింపెడు వానిపట్టంబు
5. A B వాబిలేశుని
6. ,, నిండారమైన
7. ,, నాక్రమ్యముగ
8. ,, పుంజమ్ములను రాయలరోయక
9. ,, ప్రాళ్ఛలన

విఱిగి వీరవిభుండు ƒ చిరుతనాపలిఁ జేరి
దిడ్డి[1]తూరుపుదిక్కుఁ ƒ దెఱవ వెఱచె
దన ప్రాణములు దాఁచుకొని చెంజికృష్ణప్ప
నీఁగి యెన్నఁడుఁ గోట ƒ వెళ్ల వెళ్ళచె
నమ్మినదొర లటు ƒ నట్టేటఁ[2] బడిపోవ
గోటకాఁ డొక్కండు ƒ గూటఁ బడియె
శాకమూరులు రావెలల్[3] ƒ మాకరాజు[4]
వారు దిక్కామొగంబులైనారు[5] జడిసి
ఔర! తోపూరుపాళెంబు ƒ లదుర నీవు[6]
త్రోచి నడిచిన వెలుగోటి ƒ యాచభూప. 415

సీ. రాజులలో జగ్గరాజు నిమోనఁ బడెఁ[7]
దప్పెఁ గార్యంబు వీరప్ప నేఁడ
పద్దపద చిరుతనాపలి చేరఁ గావలె
మాకరాజు గుఱ్ఱాని ƒ నూకె మొదల
ఏనుఁగు నెక్కుట ƒ మానుక దళవాయి
తాఱెచు దనగు బిడారిబైట[8]
రావెల వెంకన ƒ తా వెళ్లసాగెను
పోయి మున్నుగదెరు ƒ వీయనొక్కఁ[9]
డనుచుఁ గృష్ణప నేఁడు ముక్కాడి తెలుప
జాలు వీరపనేఁడు నీబారుఁ[10] జూచి
వైభవబిడౌజ రంగభూవరతనూజ
హిమకరాకార వెలుగోటి ƒ యాచభూప. 416

---

1 A B దిండు
2 A నట్టుట
3 A వెలమారు
4 B మారరాజు
5. A దిక్కామొకంబులైనారు, B తిక్కమొకంబులైనారు
6. A B ఔర నీవు తోపూరుపాళెంబులదుర
7. A B మోనఁబడెను
8 ,, ఏనుఁగునెక్కెది మనకురాదీసుమీ చావేనుమనకు బిడారిబైట
9. ,, పాయిముున్నగదరు వాయవొకండు
10 A నీజారు

సీ. వారజీత మొకాని । బారునా కేలని[1]
చినరాతు మొనలకుఁ । జేర వెఱచు
నూడిగ మేకాని । కూడ వీపను లని
యెప్పుడో జరిగె నా । తిప్పరాతు
మణిస్త మంతేఁగాని[2] । మా కిది కాదని
గుట్టుగాఁ దితైపసెట్టి[3] కదలెఁ
బాళెగాఁ డైతాను[4] । బ్రదికేది లెస్సని
చిట్టాడ కడలె నా । గట్టి మొదలి[5]
మఱియు నక్కిరి[6] దొర లిటు । మార్గమున నె
వట్టి మూఁకలు నీమీఁదఁ । నెట్టుకొనునె
వైభవబిడౌజ రంగభూ । వరతనూజ
హిమకరాకార వెలుగోటి । యేచధిర. 417

సీ సారక[7] సుకవీంద్ర । బంధువిద్వజ్జనా
శ్రయమూలమైన[8] శేచర్ల పేరు
పరిపంధి రాజన్య । పట్టణోద్ధత[9] విర
రణజయార్జితమైన[10] । రావు పేరు
సకలదిగ్భాముల । జనులు సన్నుతి సేయఁ
గర మొప్ప గని యేలఁ । గనిన పేరు
విక్రమక్రమకళా[11] । విఖ్యాతమహిమలఁ
గోరి తెచ్చిన వెలు । గోటి పేరు

---

1. A యెమరజాతికాని బామశాకేలని
B ,, బారునారులని
2 A B మ్మెతేగాని
3 ,, తాతితపశెట్టి
4. ,, పాళెగాడెండైన
5 A. చిట్టడికదిలెనా మోదలి B మోదరి
6 A. B దక్కిన
7. ,, పాడగ
8. ,, ధారములలైన
9 A. పట్టికోహత
10 A B జయార్థితమైన
11. ,, కళా

నీకు ముత్యాలపేరులై నిలిచె నౌర
మత్తరిపుమస్తవిన్యస్త మణికిరీట
సురుచిదీప్తపదాంక[1] కస్తూరిరంగ
విభునిసత్పుత్ర యేచపృథ్వీకళత్ర 418

ఉ. గొబ్బురి జగ్గరాజు లొకకోటి మ జేఁబదికోట్లు మాకరా
జబ్బలు నూఱు కోట్లపయినాబ్బురు[2] రావెల వెంకులైన హ
న్నిబ్బరగండఁ[3] డేచధరణీశ్వరు ముందఱ నిల్వశక్యమే
గబ్బులు గాక బెబ్బులిముఖాముఖి మేఁకలు నిల్వ శక్యమే. 419

ఉ కబ్బిని నుండు నీతరము గాదు రణస్థలి మాకరాజ నీ
గబ్బితనంబు మాచు మవకార్యము రావెల వేంకటాద్రి యో
గొబ్బురి జగ్గరాజ మకుటుం దగ దీపగ యేచశౌరితో
బెబ్బులి డాసి మచ్చరముఁ బేర్చఁగఁ జికల[4] కోర్వవచ్చునే 420

ఉ ముప్పదివేలు వీరభటముఖ్యులు దావులపాపశౌరితో
మొప్పది యంచు మించి గడు[5] మూర్ఖతఁ జేరిన రెండువేలతోఁ
జొప్పడ నిల్చి తివ్రు[6] [రణ] శూరత నీప్రతిమన్నె వాఁడు లే
డప్పు భళీరె[7] రంగవసుధాధిపు యేచనృపాలశేఖరా 421

సీ. త్రొక్కించు గడిమన్నెదుర్గముల్ హయముచే
దిగదిగమని పెల్లు లెగయుచుండ
దరికొనఁజేయు నుద్దండవిరోధిరా
ణ్ణికరపట్టణవహ్ని నింగి కెగయఁ
దలలు చక్కాడుఁ బ్రత్యర్థిరాజకుమార
వర్గంబు దోర్గర్వ వైఖరెసఁగఁ[8]
బట్టించుఁ జెఱఁ బెట్టి దట్టించి రిపురాజ
కోటిని మిక్కిలి నీటుఁ జూపఁ

---

1 A B చారుకీర్తి
2 • B Stops with మాకరా The sources of Vijayanagara History (P 308) లక్షుమీద బదిమూర్గురు
3 B మానిబ్బరగండ
4. A B బేర్చుక చింప్షుల
5. ,, మించినదు
6 ,, జొప్పడనిల్చితివి
7. • B రిరె
8. A B రాజన్యకుమారవర్గముల్ దోర్గర్వవైఖరులను

గాచు శరణన్నవారినిఁ ♦ బ్రోచుఁ దనదు
దండఁ జేరిన యరిరాజ ♦ మండలమును
మండలంబున రంగభూ♦మండలేంద్రు
యాచభూపాలశౌరి ధ♦రయావిహారి. 422

సీ పాలువేఁటలు రాచ♦బారు లెల్లను నీకు
పట్టుగొట్టెలు గదా♦పగఱ కరులు[1]
వీటితోఁటలు గదా ♦ మేటైన కోటలు
కాకు లారాణేల ♦ నూఁకలెల్ల
పన్నన్ను లామన్నె ♦ పాళెల సొమ్ములు
నమ్మిన కాఁపు లా ♦ కమ్మదొరలు
పెండ్లిండ్లు గా నీకు ♦ భీకరకదనముల్
ప్రతిన గదా రామ♦రాయపట్ట

మూర ముగురు దునేదారు ♦ లయిన [నిన్ను]
నెదుర లేరన[2] యతిరాజు ♦ ఎదురఁగలఁడె
బాంధవుల సన్నదమ్ములఁ ♦ బాసి చనిమోఁ
బరహితాచార వెలుగోటి ♦ పురవిహార
రంగధాత్రీశు నేచధ♦రాతలేంద్ర. 423

మ. బెగడెన్ గర్మిలి సత్యవీడు వడిఁ గంపించెన్ బటాపంచలై
పగలం బాఱెను జెంజి మించి మధురా♦పర్యంతరాష్ట్రింబులన్
దిగులె త్తెన్ గడిదుర్గముల్ వణఁకె భీతిం జగ్గరాజాదిరా
చగముల్ రంగయయాచశౌరి కెదిరించం లేక పాఱాడఁగన్.[3] 424

వ అతని కుమారుండు. 425

మ దళితారాతినికాయ నీ గెలుపు వింతా యెంత నీతంప్రిచేఁ
గలనన్ నెగ్గని రాజులున్ బిరుసువ్రాక్కల్[4] గాని దుర్గాధిపుల్

---

1. B. కురులు
2 A B యెదురజాలరమోదటి
3. A పారెండుగన్
4. ,, వక్కల్

కలయఁగ[1] గొల్వని మన్నెవారుఁ గలరే కర్ణాటభూమండలిన్
వెలుగో టేచమనేనియేచనృపతీ వీరప్రతాపోన్నతీ 426

సీ. శరణు కాకితరాజ్య సంస్థాపనాచార్య[2]
పాలించు గాయగోవాళబిరుద
మన్నించు పరిపంథిమన్నె కాలాంతక[3]
రక్షించు ఖడ్గనారాయణాంక
ప్రాణదానము సేయు ప్రతిగండభైరవ
కావు మాశ్రితజనకల్పభూజ
కరుణించు వైభవాఖండలసంకాశ
కృపఁ జూడు రేచర్ల కులపవిత్ర[4]
యనుచుఁ బ్రత్యర్థివరులు నీయడుగుఁదమ్ము[5]
ల్నాశ్రయింతురు వినతులై యనుదినంబు
సమరనిశ్శంక వెలుగోటిశాసనాంక
రణజయోత్సంగ యేచభూరమణరంగ 427

వ. అతనికుమారుండు 428

శా. దిట్టైనట్టి కుమారయేచవసుధాధీశప్రభానాధ నీ
పట్టాంబాహవభూమి శాత్రవమహీపాలాగ్రికంఠంబులన్
గొట్టన్ బెట్టను మట్ట మెట్ట రిపులంగ్రోధించి తద్దేహముల్
దట్టించన్ విదళించుఁ జించును మహోదగ్రప్రతాపంబునన్ 429

సీ. నలజయంతవసంతనలకూబరుల చెల్వు
సాధించు నెవ్వాని చక్కఁదనము
సురధేను సితభాను హరిసూనుల వితీర్ణిఁ[6]
దలఁపించు నెవ్వాని దానమహిమ

---

1. A B కలిత
2 ,, భరణుకాకిత రాజురాజ్యస్థాపనాచార్య
3 ,, కాలాంతర
4. ఇచ్చట కవి 'ఋ, ఉ' లకు యతిమైత్రిని గల్పించెను
5 ,, నీయడుగుదలాశ్రయింత్రు
6 V V. C చాగంబు

గుహాధనంజయభీష్మ । గురుభుజాబలశక్తి
శాసించు[1] నెవ్వాని । శౌర్యగరిమ
శరదభ్రకనదభ్ర । కరిసితాభ్రద్యుతి
గర్హించు[2] నెవ్వాని । ఘనయశంబు
చండతరవైరిరాజన్య । కాండగంధ
సింధురచ్ఛేదనోదగ్ర । సింహ మతఁడు[3]
మేటిమన్నీఁడు[4] మావెలు । గోటిరాయఁ
డేచభూపాలునికుమార । యేచఘనుఁడు. 430

సీ॥ నీ భేరిభాంకృతు । ల్వినిండి వీనులఁ బర్వ
నుల్లంబు జల్లనఁ । దల్లడిల్లె
మిఱుమిట్లుగొల్పు నీ । మేటిడాల్గనుఁగొన్న
ఘనభయంబున మహా । కంప మొందెఁ
గళకళమను నీదు । కైజారుఁ[5] జూచినఁ
గడు దప్పి దప్పని । కలువరించె
సింగిణి విడివడి[6] । రింగు రింగున వచ్చు
నీచే లకోరీల । నేటుబెడిసె[7]
బెదరి పఱువెత్తి దగఁ దోట్టి । బెగ్గలింపఁ
దఱిమి నఱకవె[8] మైసూరి । దళమునెల్ల
సకలబిరుదాంక వెలుగోటి । శాసనాంక
యేచభూపాలునికుమార । యేచధీర 431

1. B శక్తినాశించు
2 ,, గరించు V V C ఘూర్ణించు
3 ,, సింహమనఁగ
4 A మోటిమాన్నీడు
B మేటిమాన్నీడు
5. A. B కైజతము
6. , విడివిడి
7 A నిచెలకారిలం నితివెడశి
B నిచెలకారిలంనింతివెడశి
8 A తరమినకవె B తెరలినకవె

ఉ. స్వామి కుమారయేచ రిపుక్షత్రధనంజయ[1] నీపరాక్రమం
బె మని చెప్ప[2] మైసురిమహీశుబలంబులు దారసిల్లినన్
చామలి[3] సంగరంబుననుజానుగఁ ద్రుంచితి వౌర! రెండు మూఁ
డానుడ పట్టు నిండు పొలమంతయు[4] పీనుఁగు పెంట లేర్పడన్ 432

సీ. మీతాతతండ్రైన మేటి యేచన్నృపాలుఁ
డంచిత సత్కీర్తి మించినాఁడు
రాణించు[5] మీతాత రంగభూపాలుండు
పెంపైన రాజుల పెంచ మణఁచె
రాయపట్టము నిల్పి రహి రిపుఁ జెండాడె[6]
నెంచఁగా మీతండ్రి యేచఘనుఁడు
మలకమూఁకల నెల్ల మహి నసాధ్యంబుగాఁ[7]
గరలి పైకొని డిశల్ గెల్చితీవు[8]
పంచపాండ్య[9]విభాళసంప్రాప్తబిరుద
హాటకంబైన సింహాతలాటరాయ
పార్థివోత్తమ ప్రతిగండభైరవాంక
యేచభూపాలవిభుకుమా రేచభూప 433

వ. ఆచినతిమ్మానేని వంశావతారం బెట్టి దనిన. 434

క. చినతిమ్మవిభునికూరిమి
తనయులు చెన్ననయుఁ దిమ్మధరణీశుఁడుఁ గొం

---

1 A B జెయిత్త
2 ,, చెప్పవచ్చు, చప్పవచ్చు
3 ,, The first letter of the line lost, then we have బలి or బరి which does not agree with the prāsa V. V. C gives the name of the place of the battle as Chāmali
4. A పెట్టనిందివాలమంతయు పినుగ పెంటతిర్వనన్
B పెట్టునిందివాలమంతయు కినుగ పెంటతిర్వదనూ
5. A B. రాశించ్చు
6 ,, రాయపట్టమునిర్విరహరిపుచెండాడి
7 ,, మెదికిమూకలరెల్లమహీనసాఢ్యబైనే
8 A. కరీలి పెకొను దిశగెల్చినావు, B కరీలివికానుదిశనగెల్చినావు
9 A. B పాండియ

డనరాధిపుఁడును బినకొం
డనయు వెలసి రవని నతిద్భఢశ్రీమహిమన్ 435

వ. సంతతికిఁ జెన్నప్పనాయఁడు మొదలు [1] 436

క. అందున్నా జెన్నప్రభునకుఁ
బొం దమరఁగ మాలెకొండభూపుఁడు పుట్టెన్ [2]
అందంబు మీఱ నతఁడునుఁ
గందర్పుఁ గుమారచెన్నఘనునిన్ గనియెన్. 437

ఉ హల్లకవైరితేజ! యవు నయ్య! భళీ! వెలుగోటిచెన్నభూ
వల్లభుమాలెకొండ! నెఱవాదివి నీవె వసుంధరాస్థలిన్
గొల్లలు గాఁగ సత్కవులు గోరిన కోరిక లిత్తు, హాజిలోఁ
గల్లరి శత్రుసంఘముల గర్వము వీడఁగ వ్రేతు వెయ్యేడన్ 438

వ. అతని కుమారుండు. 439

శా. నారీమన్మథ మాలెకొండఘను చెన్నా నిన్నుతింతున్ పయః
పారావారసముద్భవత్ప్రకటశుంభత్కుంభిరాట్ఘంటికా
ధారాళధ్వనిఘుంఘుమత్ ఘుమితవార్ధారా[3] సుధామాధురీ
పూరంబుల్ దుముకాడు నట్లుగ నహో పుంఖానుపుంఖంబుగన్. 440

చ చలమున దాడిగా వెడలి చండవిరోధుల నుగ్గు నూచగాఁ
గలనను వ్రేయ నర్థులకుఁ గర్ణుని వైఖరి నర్థ మియ్యగాఁ
గలిగిన రాజె యీఘనుఁడు కారణజన్ముఁడు భట్టు మెంచరా
వెలుగొటిమాలెకొండపృథివీపతిచెన్నని రాయరాణువన్ 441

క. [4]వారలలోఁ బెదకొండ
క్ష్మారమణుని కీర్తిహంసిక నిజాండగతిన్
నీరజభవాండమండలి
నారా! తన కుక్షియందె యలముకయుండెన్ 442

---

1 This short prose passage is found after 437 in the Mss

2 A B భూవరుడు పుట్టెన్

3. ,, ధారాళధ్వనిఘుమితవార్ధారా

4 This stanza occurs before 437 in the Mss

వ ఆపెదకొండప్పపద్యాలు. 443

ఉ. నీతరవారి శత్రుధరణీపతి[1] దేహ వపారసంబుకన్
జాతరుధిం జెలంగు విలసద్భవదీయయశోవధూటి యా
శాతటరంగభూములను జానుగఁ జిందులు ద్రొక్కు[2] సజ్జగ
ద్గీతకులప్రసూతి పినతిమ్మయకొండ యఖండవిక్రమా 444

చ తలకొని యిచ్చి మ్రోడుపడు దాతలుఁ ద్రిమ్మరి పాదదాతలున్
జలకణమాత్రదాతలును జర్మము నెమ్ములు నిచ్చుదాతలున్
వెలవెలఁబోవు దాతలు భువిన్ బహుమార్గము నొందు దాతలున్
దెలియ సమంబుగారు పినతిమ్మనికొండని కివ్వసుంధరన్ 445

వ ఆరంగప్పనేని వంశావతారం బెట్టి దనిన. 446

క రంగక్షితిపతి సాక్షా
ద్రంగపతిం దెలిపె నతదుదరంతైకదయా
సంగతి సాత్త్వికయుతబు
ద్ధిం గమలావిభవసంభృతిన్ బరికింపన్. 447

వ. అతనికుమారుఁడగు 448

సీ ఈభోగవైభవం బేరాజు కున్నది
పాకారికే కాక నీకె కాక
ఈకాంతివిలసనం బేరాజు కున్నది
రాకేందునకె కాక నీకె కాక
ఈమహాగాంభీర్య మేరాజు కున్నది
నీరధికే కాక నీకె కాక
ఈధైర్యధుర్యత్వ మేరాజు కున్నది
నిర్జరాద్రికె కాక నీకె కాక
ధరణి నేరాజు కున్నదీ దానగరిమ
నాకభూజంబునకె కాక నీకె కాక

1. A. B సతి
2 A బానంగగజందులుఁద్రొక్కు
B బానంగగలెందులుద్రొక్కు
3 A B నాకభూనేభజంబునకు

భావభవరూప భువనదీఽప్తప్రతాప
సంగరాటోప వెలుగోటి ఽ సింగభూప.[1] 449

సీ ఒరయు విద్వేషుల ఽ యూరు నాటకశాల
మెఱయు భూతగణంబు ఽ మెట్టుకాండ్రు[2]
పగతుల నగరులు ఽ పటురంగమధ్యంబు[3]
మలయు వైరుల ఱొమ్ము ఽ మద్దెలయును
దట్టించు రిపుకోటి ఽ తాళము ల్దాళముల్
మజ్జారె[4] హాయను ఽ మాటమాట
కోయని పెల్లార్చుఽకొను నాను ముఖవీణె
భవదీయభుజలక్ష్మి ఽ పాత్ర గాఁగ
తక్కడిగి తక్కనఁగ[5] గీతఽతాళగతుల
నాట్యమాడించు నీఖడ్గఽనట్టువుండు
బవరతలమున రంగభూఽపాలపుత్ర
సంగరాటోప[6] వెలుగోటిఽసింగభూప 450

వ అతని కుమాళ్లు 451

శా. ఔరా సింహతలాటరాయ భళి నిఽత్యౌదార్యరాధేయ మ
జ్జారే సింగనృపాబ్ధిచంద్ర శుభవాఽచాసాంద్ర సేబా సహో
రారాజద్వెలుగోటివంశమణి మేల్[7] ఽ రా రామభద్రా గు[ణీ
నా] రీమన్మథ బాపు మాయురె మదాంఽధగ్రావవజ్రాయుధా. 452

ఉ వీరనృపాలగర్వహరఽవిక్రముఁ డంటినొ జగ్గరాజును
ఖ్యాదివిభాళుఁ డంటినొ భఽయాహృత[8] రాజకిశోరుఁ డంటినో

---

1 B జంగభూప
2. A B ముట్టుకాండ్రు
3 ,, పగరులు నగరులు పట్రంగమధ్యంబు
4. ,, మచ్చారె
5 A తక్కగిడితక్కనగ
B తక్కగిడితక్కనక
6. A B యాగజాటోప
7 B. మల్
8 A B దయాహృత

చారుతరాంగసింగనృపసంభవుఁ డంటినొ కంతు చేతి పే
రారడి రామచంద్రుఁ డని యంటిని రం తొనరింతురా చెలీ. 453

వ అతని యనుజుండు 454

సీ. తుత్తుమురై రాలు ధూర్తారికోటీర
పాళీ[1]మణుల పాంసుకేళి నెఱపు[2]
ఏఱులై ప్రవహించు వీరవైరినృపాల
జాలరక్తంబుల నోలలాడు
వింతలై కనుపట్టు విద్వేషిభూపాంత్ర
మాలికావళుల[3] నుయ్యాలలూఁగు
ఖండితోద్దండభూమండలాధిప[4]శిరః
కాండంబులను బుట్టచెండులాడు
మేలు మేలగు నీఖడ్గబాలకుండు
చటులతరకీర్తి నర్తకీనటనరంగ
రంగదాశాంత వెలుగోటిసింగవిభుని
వేంకటాద్రి క్షమాపాల విజయశీల. 455

సీ గరిడిలో సాములా గర్వితాహితపాండ్య
దళవిభాళుని తోడి బలిమిపోరు
సరసప్రసంగమా సంగరనిశ్శంక[5]
బల్లరగండాంకుభటరవంబు
జలకేళులా సోమకుల భార్గవు కరాసి
ప్రవిగళద్రక్త[6]ధారారాళిఁ బడుఁ

1 A B పాలి
2 A కీలిసెరవు
3 A B భూమాత్ర మాలికాలీల
4 ,, భూమండలాధిక
5 A లిశ్యంక
. B విశ్వంక
6 A B అతిగళద్రక్త

గత్న ఘూషణములా ౫ ప్రతిగండభైరవు
నున్నతబాణకుకేతోగ్రరీతు
లేల యీావట్టి వైరంబు[1] ౫ చాలు ననుచు
మన్నె[2]రాజన్య లెల్లను ౫ మఱుఁగుఁ జొచ్చి
సిరులఁ బెంపొంది రాకార[3] ౫ సింగవిభుని
వేంకటాద్రిక్ష్మాపాల ౫ విజయశీల 456

వ. అతని కుమారుఁడు 457

సీ. శ్రీరస్తు సకలధాత్రీచక్రరక్షణ
దక్షదక్షిణభుజాదండ నీకు
విజయోస్తు యాచకవ్రజఘోరదైన్యము
ద్రాతమఃపటల[4]మార్తాండ నీకు
హరిభక్తిరస్తు నాహంకారరిపంక్తి
కంఠలుంఠనశాతఖడ్గ నీకు
[5]... ... ..
.. . ...
ఆయురస్తు సువైష్ణవాభ్యర్చనాభి
ధానమాధవమ్మ సుపద[6]ధ్యానమాన
సాంబుజగరిష్ఠ వేంకటాధ్యక్షతనయ
మారా వెలుగోటిసింగభూపాల నీకు 458

సీ. చివు చివుక్కన వచ్చుసింగాణికోలల
మదహస్తి నెదురఁగా ౫ నుదుటు[7] ...

---

1 A B యీావంట్టివైరంబె
2 ,, మన్నె
3 B తౌకార
4 ,, ముద్రాతవె రటల
5 The last line is missing
6 B వల్లభుద
7 A B నిదుటు

ఢెంగుఢెంగనుచుఁ బాఱెడు తుపాకీగుండ్ల
నెఱి లెక్కగొనక ముందఱకు హెచ్చి[1]
బెఱబెఱమంచును భీకరధ్వనులతోఁ
గవయు బల్బాణంబు రవలిఁ గెరలి
మొత్తమై బలువాఁడి కత్తుల నొప్పు రా
హుత్తసంఘములపై నుఱికి నఱికి
మలక పంపుల గెలిచి తా మాఱు లేక
రమణ నార్వీటి శ్రీరంగ రాయశౌరి
సెలవుఁ బెట్టిన వెంగంటి చెఱువులోన
ధీర వెలుగోటి వేంకటాధిపునిసింగ 459

సీ. కఱకు సిలేదార్ల కంఠరక్తంబులు
చండి వజీర్ల మాంసంబు తునుము
రవ్వ దునేదార్ల క్రొవ్వు లప్పలరాసి
మెండొడ్డు ఖాజీల[2] మెదడు కుప్ప
బిరుదు రాహుత్తుల ప్రేవుల ప్రోవులు
ఖాండరిఖానుల కండగుదులు
గొంటరి సరదార్ల గుండెల కఱకుట్లు
మొక్కలి[3] సైదుల మూలుగలును
భుక్తి వెట్టితి వౌ ఖడ్గభూతమునకు
గణన కెక్కిన వెంగంటి రణమునందు
భళి భళిర పంచపాండియదళవిభాళ
ధీర వేలుగోటి వేంకటాధిపునిసింగ 460

సీ. అల పురత్రయము ఘోరాజిలో వధియించు
శూలాయుధమహోగ్రలీల మెఱసి

---

1 A B నెరిలెక్కగానకముందటికినెచ్చి.
2 ,, ఖాస్తాల
3 ,, దాక్కలి

అక్షీణబలుఁడైన దక్షుని తలఁ ద్రుంచి
నిలిచిన శరభేశు నీటు దనరి
దశకంఠలుంఠనోద్దండుఁడైనప్రతాప
రామభద్రస్వామి రహిఁ వహించి
క్రుద్ధకౌరవగదాయుద్ధమధ్యాటోప
భీమసేనాగ్రహోద్దామలీ ॥
బెకలి యినుమాఱు తరతరాలకును జాల
గుట్టు చెడఁ గొట్టితివి గోలకొండ బలము
తటిమి వెలుగోటి వేంకట ధరణిధవుని
సింగధాత్రీకళత్ర యూర్జితచరిత్ర 461

శా నిన్నా మొన్నటి కన్నెమన్నెదొరలన్ నీతో సమానంబుగా
నెన్నేలా గెటు లద్భుతావహము[1] లూహింపంగ నీశౌర్యశుం
భన్నానాగుణవైఖరుల్ భళి నుతింపన్ నీదిరా డాక మా
యన్నా వెల్గోటి[2] వేంకటాధిపునిసింగా సంగరాభంగురా 462

మ ఒకమన్నీఁడు కరాకరిన్ దొడరి నీహుర్మత్తు సైరించి నీఁ
గక[3] నిల్వంగలఁడా రణస్థలుల శంకాతంకముల్ లేని మ
న్నెకుమారుండవు నీవెరా రణజయోన్నిద్రా బుధాభీష్టదా
యక[4] మా వెల్గోటి వేంకటాధిపునిసింగా సంగరాభంగురా 463

శా ధీరోదాత్తగుణోత్తముండ వగు నిన్ దీవింప లేనట్టి యా
నోరుల్ నోరె నినుం గనుంగొనని కన్నుల్ కన్నులే నీదయా
సారం బానని యర్థి యర్థియె మహీచక్రావనప్రక్రియో
దారాంభోధర[5] ఘోరసారశరధారాసార విస్ఫూర్జితుల్
గా రంతే వెలుగోటి వేంకటయసింగా మండలాఖండలా 464

---

1 B హావము

2. A B వెలుగోటి

3 ,, నేగక

4 ,, దాయన

5. ,, దారంభోధర

ఉ. క్రొత్తలుగాఁగ నేఁడు వెలుగోటిపురీంద్రకుమారసింగ మేల్
మొత్తము గట్టివచ్చు సిలె । మూఁక వజీరులఁ గొట్టి మట్టినన్
నెత్తురు దొబ్బలున్ మెదడు । నెమ్ములు ఱొమ్ముల మాంసఖండముల్
సత్తరు పెట్టినట్లమరు । జంబుకవృద్ధపిశాచకోటికిన్. 465

సీ. పరవాహినీనాధ।పటుజీవనముఁ గ్రోలు
నీమండలాగ్రోరు[1] । నీరదంబు
ద్విజరాజపోషణ।స్థితిఁ జెంది తనరారు
నీబాహుసురకుంభి । నిగ్రహంబు
కువలయామోదంబు । సవరించి విహరించు
నీకీర్తిచంద్రికో।న్నిద్రమహిమ
పద్మాస్యవిలసన।ప్రాభవం బొనఁగూర్చు
నీప్రతాపద్యుమ।ణిప్రకాశ
భళిర! భవదుదారఖ్యాతి।జలధిజలధ
రాయమానరాధేయాది।రాడ్విహార
భవ్యగుణహార వేంకట।ప్రభుకుమార
స్థిరతరాటోప వెలుగోటి । సింగభూప 466

సీ. తురగరింఖోద్ధూత।ధరణీపరాగంబు
జాళువాకనిపింత । చవికె గాఁగ
నిహతారిభూధవా।నేకాంగ[2]బృందంబు
విశదమౌ కల్యాణ।వేది గాఁగ
దళితోగ్రకరికుంభ।గళితముక్తావళుల్
శ్రీల[3] నొప్పెడు తలఁ।బ్రాలు గాఁగ
[4]... ... ...
... ... ...

---

1 B. గ్రారు
2 A బాధితానేకాంగ
B బాధితానేకాంగ
3 ,, స్త్రీల
4 The last line is lost.

జయ రమాకరగ్రహణవిస్తారవిభవ
మాజి దాలుతు వెల్లప్ప[1] డవనిలోన
భవ్యగుణహార వేంకట ప్రభుకుమార
స్థిరతరాటోప వెలుగోటి సింగభూప 467

వ. అతని యనుజుండు. 468

శా. పేటల్ కోటలు నుగ్గు నూచములు నీభేరీధణంధాణతే
ధాటైనా భళి నీదె మన్నియదు నేదాకుల్ సమానంబుగా
బేటీ యుందగ[2] నేర్తురే యనిమొనం బెంపొందితౌ రయ్య వెల్
గోటీవేంకటరామభద్ర బుధరాట్కోటీరకల్పద్రుమా 469

సీ. మత్తారిభూపాలమస్తకంబులె కాని
ఖండించ దౌర నీఖనకరాసి[3]
వైరిధాత్రీనాథవక్షంబులే కాని
వరుస నొట్టదు నీమువరహాయుః
విరసావనీంద్రుల వెన్నుపైనే కాని
తాఁకదు నీచేతి తఱటుపెట్టు
గర్వితాహితరాజగాత్రంబులే కాని
కాలరాయదు నీదు[4] గంధగజము

శత్రుమదభంగ రాయవేశ్యాభుజంగ
గండరాతీతబల్లరగండబిరుద
ప్రకటచారిత్ర వేంకటప్రభుసుపుత్ర
రమ్యగుణభద్ర వెలుగోటిరామభద్ర. 470

---

1 A B దాల్తు యెల్లప్ప
2. B యందుగ
3 A B ఖండించదౌర నీ ఘనకరాళి
4. ,, ఖండించదౌర నీ

# అనుబంధము.

## రేచర్లవారి బిరుదు

స్వస్తి సమస్త సద్గుణగణాలంకార హేమాద్రి ప్రసిద్ధషోడశదాన మహామండలేశ్వర సకలవిద్యాకళాప్రవీణ శ్రీవిష్ణు[భక్తి]పరాయణ విరోధిరాజతిమిరమార్తాండ పూరితగాంభీర్యరత్నాకర పరనారీదూర మంగళార్థనిమిత్తభవన్మందిరనిత్యోత్సవ అనవరతకనకకర్పూర దానధారాప్రవాహ ఆరూఢతురగరేఖారేవంత వనితాజనహృదయవనవసంత ప్రతిగండభైరవ భుజబలభీమ ఖడ్గనారాయణ గాయగోవాళ హిందూరాయసురత్రాణ పంచపాండ్యదళవిభాళ కాకతిరాయ రాజ్యస్థాపనాచార్య చలమర్తిగండ మూరురాయజగద్దళ కంచికవాటచూఱకార క్రొత్తచెర్ల సర్వగర్వాపహార కొలనివీటివీరక్షేత్రాణో విజయప్రమోద కుంట్లూరుభీమదేవునిశిరఃఖండన రణక్రీడావినోద నెల్లూరువీరక్షేత్రాణో భారతీకమల్ల తిక్కనబయ్యనప్రాణాపహార తిరుకాళరాజరాజ్యస్థాపనాచార్య ఉద్దండమండలీకరగండ సత్యగదేవునితలగొండగండ కన్నడదేవునితలగొండగండ చాళిక్యదేవునితలగొండగండ కంకాళదేవునితలగొండగండ ఉదయనదేవునితలగొండగండ వేములకొండరణరంగస్థలవైరినాయకజీమూతపవన ఏకశిలానగరసమీపశాత్రవరాజన్యగహనదావానల బోడపూడివిభాళ నెల్లూరివీరక్షేత్రాణోహల్లకల్లోల కుంట్లూరిఇమ్మడిమదవిదారణ కారణప్రభవ అరిరాయమీనజాల రాజదేవేంద్రవల్లభ జిలుగుపల్లిసంగరాంగణరణోన్ముఖమచ్చనాయకునితలగొండగండ వైరిసామంతరాగోల కొదమనాయంకరగండ గణపవరదుర్గవిభాళ యిందిరాలాల ప్రాకార[విభాళ] దన్నాలకోటపరివేష్టితకదనపారంగ చేకోలుగండ ఇరువత్తుగండ గండగోపాళ రిపురాయమానమర్దన మెఱుకవరప్రాంతసమరసన్నాహ ప్రతికూలతిమిరమార్తాండ చేకోలుగండ కొలచెలమసప్తాంగచూఱకార గోసంగిదుర్గమదాపహార యినుగొర్తినిర్ధూమధామ జల్లిపల్లివీరక్షేత్రాణో భారతీకమల్ల అంతెంబరగండ నానావర్ణమండలీకరగండ బిరుదమన్నెవిభాళ ధరణీవరాహ చౌహత్తమల్ల వరిగొండదుర్గవిభాళ కర్ణాటరాయమానమర్దనభుజాదండ సత్తికతప్పువరాయరగండ భాషగెతప్పువరాయరగండ మండలీకభుజంగ సంగర

## అనుబంధము

వైనతేయ భుజబలాంజనేయ గిరిదుర్గమల్ల జలదుర్గబడబానల వనదుర్గదావానల స్థలదుర్గవిభాళ హంకారరాజకుమార వేశ్యాభుజంగ త్రిభువనకోటలగొంగ హొన్నకొట్టుకుదిటెగట్ట మండలీకరగండ హేల్లావరనంట హేల్లావరదగండ వర్ణాశ్రమస్మృతిపాలనోదయ ప్రజమెచ్చుగండ ముమ్మడిబల్లరిగండ జాణకొమ్మార వివేకనారాయణ ప్రతాపరామావతార ఉన్మత్తరాయ మదనమహేశ్వర పని ఘానరాయబసవశంకర ఉన్మత్తమదనమోహన వశీకరణసంతాప కామినీపంచ బాణావతార మృగమదఘనసారవివిధసుగంధకుసుమవిచిత్రచీనిచీనాంబరమౌక్తిక వజ్రవైడూర్యగోమేధికపుష్యరాగఇంద్రనీలమరకతమాణిక్యప్రవాళనవరత్నస్థాపిత సువర్ణభూషణాలంకార అసిముసలకణయకంపన భల్లాతకభిండివాలకోదండశరచక్ర క్రకచకుంత కుఠారతోమరపరశువజ్రముష్టికత్తి వెరకత్తిసబళకదళపూనిలాంగల కేరళావోడ్యాణపలకసురియ యత్తళపట్టెసడోంకెనబల్లకత్తిరాయకత్తిత్రిశూల బత్తీసాయుధప్రవీణ ఏకధాటీసమర్థ విషమధాటీపాంచాల చతురుపాయ దక్ష రిపుప్రళయాంతకోపేంద్ర అష్టదిగ్గజమనోభయంకర అవఘళరాయమాన మర్దన మేదినీరాయగష్టగజాంకుశ శరణాగతరాజరక్షామణి ఆదిరాజాన్వయచారు చరిత్ర రేచర్లగోత్రపవిత్ర వీరపాండ్యవిక్రమపాండ్యపరాక్రమపాండ్యసుందర పాండ్యకులశేఖరపాండ్యులు మొదలైన పంచపాండ్యదళవిభాళ కూటువమన్నె కుమాళ్లగుండెదిగుల హంకారరాజకుమాళ్ల వేశ్యాభుజంగ గర్వితరాచకుమాళ్ల వేశ్యాభుజంగ యేబిరుసూరగండ సర్వబిరుదకొమర వేశ్యాభుజంగ దళరావుదళ పతిరావుదళమోదిత్యాందళపతిరాయాంచ్ఛామ్లా పోడవనిపోటును పెట్టనిత్యాగ మునుపొగడించుకొనె నాయకాంచ్ఛామ్లా నవలక్షదాతా చక్రవర్తి ఐశ్వర్య దేవతా విష్ణు[భక్తి]పరాయణ సింహతలాట రాయరాహుత్త వేశ్యాభుజంగ నిచ్చకల్యాణపచ్చతోరణము నుగలిగిన రేచర్లనాయకకులాన్వయబిరుద విజయ ప్రశస్తి విజయీభవ

Printed by Rao Brothers (Regd), at Shakti Press Ltd (Shanti Press) Madras

# వెలుగోటివారి వంశావళి.

## సూచిక

(సంకేతాక్షరములు త=తమ్ముఁడు, పు=పుత్త్రుఁడు, బి.=బిరుదు, భా.=భార్య)

---

## తప్పొప్పుల పట్టిక

| పుటం. | బంతి. | తప్పు | ఒప్పు. |
|---|---|---|---|
| 1 | 4 | రెండెడ్ల | రెండేళ్లు (రెండునాగళ్ళని అర్థము) |
| 6 | 4 | లేటేటు | లేఁటేఁటు |
| ,, | 5 | డనునొప్పు | డనియొప్పు |
| 8 | 18 | బెడెంబు | బెండెంబు |
| ,, | ,, | నాడు | నాఁడు |
| 29 | 5 | మాదడిండు | మాదఁడిందు |
| ,, | 6 | నెదకి | వెదకి |
| 32 | ,, | ఝంగిలి | జంగిలి |
| 35 | 11 | తొత్తడిఁగాపురంబు | తొత్తడిగాఁపురంబు |
| 38 | 2 | బరగ | బరఁగ |
| ,, | 12 | ఎరుక | ఎఱుక |
| 62 | 16 | మర్థికిపట్టు | మర్థికిఁబట్టు |
| 63 | 13 | జేదు | జేఁదు |
| 88 | 14 | శుద్ధవితీ | శుద్ధచవితీ |

# INDEX TO INTRODUCTION

The following abbreviations are used —*ch* = chief, *chron* = chronicle co = country, *com* = community, *dyn* = dynasty, *gen* = general, *hist* = historical, *k* = king, *lit* = literary, *rel* = religious, *ri* = river, *sa* = samantas, *sans* = sanskrit, *tel* = telugu, *tn* = town, *vi* = village, *wk* = work

## A



## B



## C

## L



## M



## N

## S



## T



## U



## V